

APRETURA

1. letnik PTO
2. letnik OTO
3. letnik NTO

Struktura predmeta (PTO, 1.let.)

obseg ur: 90, kreditne točke: 6

Predavanja 45 ur, seminar 30 ur, vaje 15 ur

Struktura predmeta (OTO, 2. let.)

obseg ur: 60, kreditne točke: 4

predavanja 30 ur, seminar 15 ur, vaje 15 ur

Struktura predmeta (NTO, 3. let.)

obseg ur: 90, kreditne točke: 6

Predavanja 45 ur, seminar 30 ur, vaje 15 ur

LITERATURNI VIRI

Beravs Franc. Tekstilni procesi. Tiskanje in apretiranje tekstilij. Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Naravoslovnotehniška fakulteta, Oddelek za tekstilstvo, 2001.

Lindtner Viktor. Tehnologija aperture. I. del. Mehanski apretirni postopki. Ljubljana: Fakulteta za naravoslovje in tehnologijo, 1971.

Lindtner Viktor. Tehnologija aperture. II. del. Kemijski apretirni postopki. Ljubljana: Fakulteta za naravoslovje in tehnologijo, 1971.

Soljačić Ivo, Katović Drago, Grancarić Ana Marija. Osnove oplemenjivanja tekstila. Knjiga I. Pripremnji procesi I strojevi za oplemenjivanje. Zagreb: Sveučilište u Zagrebu, 1992.

Grancarić Ana Marija, Soljačić Ivo, Katović, Drago. Osnove oplemenjivanja tekstila. Knjiga II. Procesni mokre aperture, bojadisanja i tiska. Zagreb: Sveučilište u Zagrebu, 1994.

Grancarić, Ana Marija, Soljačić, Ivo, Katović, Drago. Osnove oplemenjivanja tekstila. Osnove oplemenjivanja tekstila. Knjiga III. Procesni suhog oplemenjivanja tekstila. Zagreb: Sveučilište u Zagrebu, 2006.

Handbook of fiber science and technology. Chemical processing of fibres and fabrics: Volume II. Functional finishes. Part A. SB. Sello (ur.), New York and Basel: Marcel Dekker, Inc., 1983.

Handbook of fiber science and technology. Chemical processing of fibres and fabrics: Volume II. Functional finishes. Part B. uredil SB. Sello, New York and Basel: Marcel Dekker, Inc., 1983.

Textile Finishing. D. Heywood (ur.), Bradford: Society of Dyers and Colourists, 2003.

Schindler WD & Hauser PJ. Chemical finishing of textiles. Cambridge: CRC Press, 2004.

PLEMENITENJE TEKSTILIJ

- pripravljalna dela,
- barvanje,
- tiskanje,
- apretiranje.

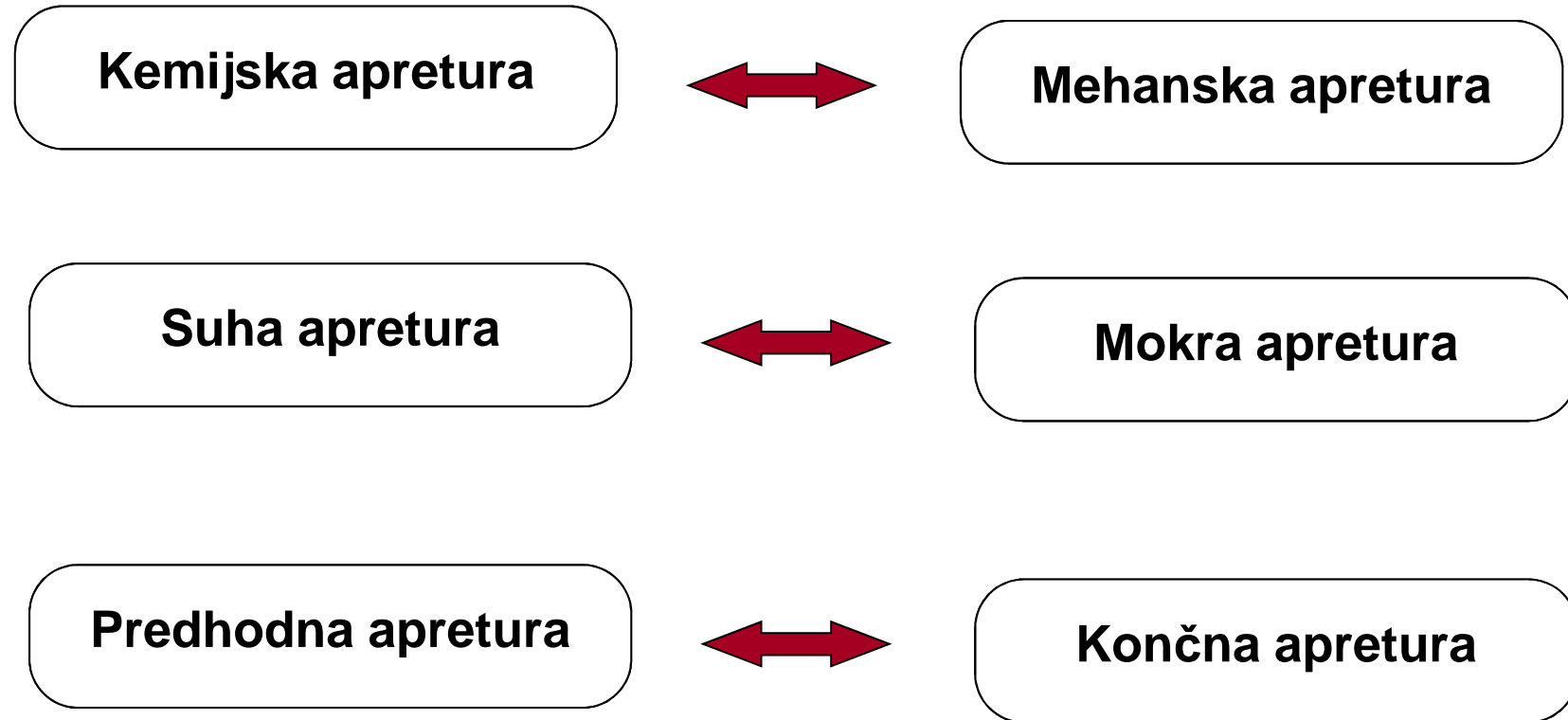
APRETURA

Namen:

- **izboljšati lastnosti končnih izdelkov,**
- **povečati uporabno vrednost izdelkov,**
- **zmanjšati ali celo odpraviti pomanjkljivosti nekaterih vlaken.**

DELITEV APRETURE

Kemijska apretura

Nanos kemijskega
apreturnega sredstva

Suha apretura

Izvaja na suhem blagu

Predhodna apretura

Predpripravljalna dela

Mehanska apretura

Učinkujemo z mehansko silo,
toploto, vlago, zrakom,
strižemo, brusimo, kosmatimo.

Mokra apretura

Izvaja v vodnih kopelih

Končna apretura

Naknadna, končna dela

Tehnološko pomembni kemijski apreturni postopki

Apretura za zmanjšanje mečkavosti in krčenja celuloznih vlaken (vrhunska apretura)

Vodo- in oljeodbojna apretura

Apretura za lažje odstranjevanje nečistoč pri pranju

Apretura za popravo otipa (mehčalna, trdilna, polnilna)

Protimikrobna apretura in zaščita pred insekti

Tehnološko pomembni kemijski apreturni postopki

Zaščita pred UV žarki

Ognjevarna apretura

Super wash apretura

Premazi, plastenje, kaširanje

Mercerizacija, kreponiranje, matiranje

Tehnološko pomembni mehanski apreturni postopki

Čiščenje in popravljanje ploskovnih tekstilij

(Pranje, ožemanje in sušenje)

**Mokro fiksiranje volnenih izdelkov
(barenje, krabanje, mokro dekatiranje)**

Polstenje, valjanje volne

Urejanje leska (kalandriranje, suho dekatiranje)

Tehnološko pomembni mehanski apreturni postopki

Urejanje površine
(smojenje, striženje, kosmatenje, brušenje, krtačenje)

Kompresijsko krčenje celuloznih vlaken

Fiksiranje sintetičnih vlaken

Plisiranje

Končna dela (pregledovanje, adjustiranje)

NANOS KEMIJSKE APRETURE

1. Priprava tekstilnih vlaken

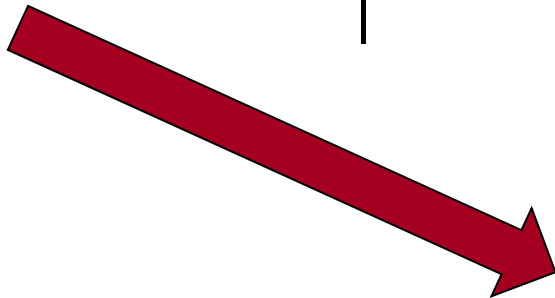
- čistost vlaken,
- pH vlaken.

2. Priprava kemijskega apreturnega sredstva

- raztopina, emulzija,
- pasta (gošča).

3. Nanos kemijskega sredstva na tekstilna vlakna

- obojestranski nanos,
- enostranski nanos.

Postopki nanosa kemijske apreture

Impregnirni postopek

- obojestranski nanos s polnim omakanjem,
- enostranski nanos.

Izčrpalni postopek

- izčrpanje apreturnega sredstva iz apreturne kopeli

Impregnirni postopek

- obojestranski nanos s polnim omakanjem

Impregniranje

Ožemanje

Sušenje

Kondenziranje

Strojna oprema za nanos obojestranske apreture:

- fular,
- razpenjalni sušilnik (sušilno razpenjalni okvir).

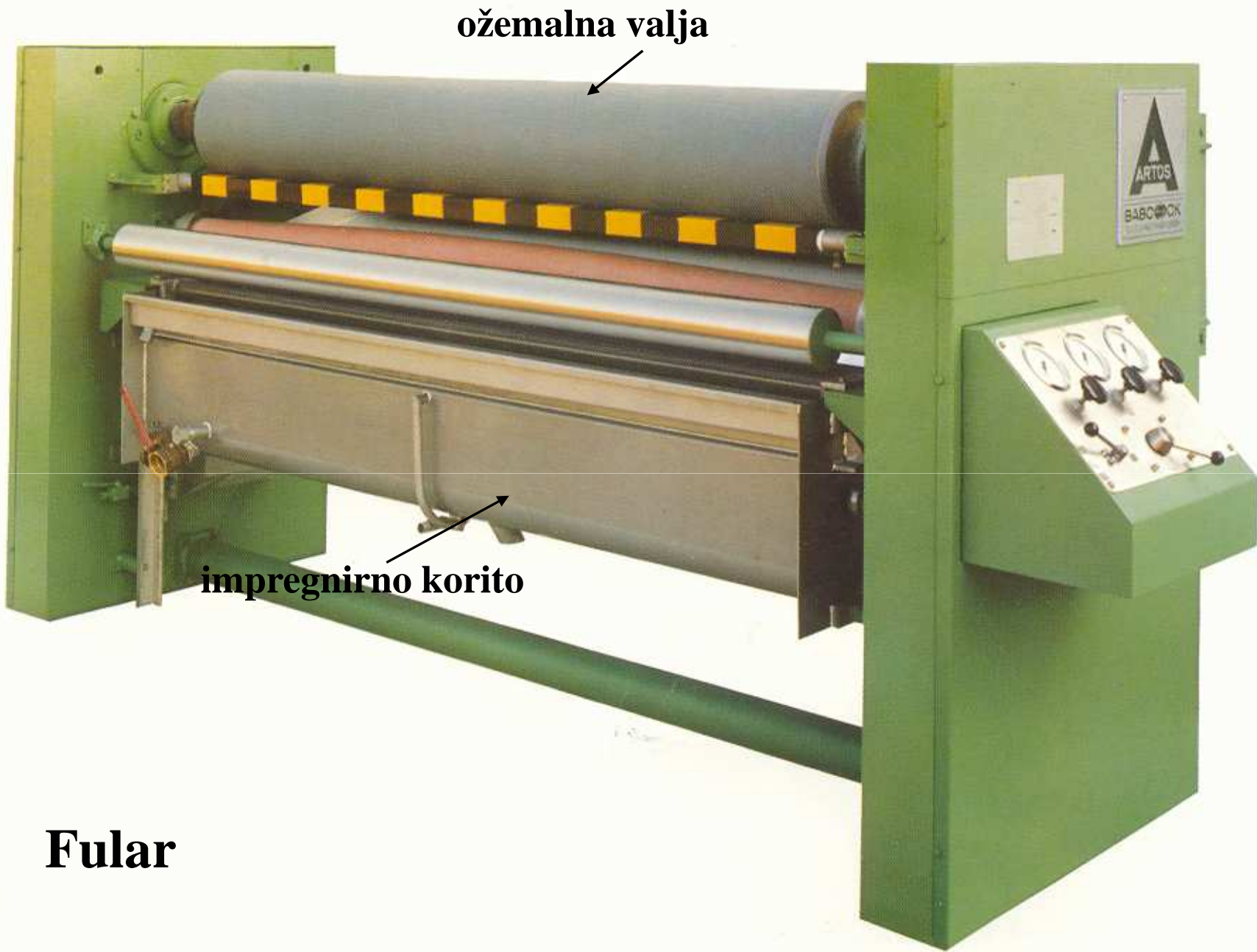
Impregniranje

Ožemanje

Sestavni deli fularja:

- impregnirno korito,
- ožemalni valji.

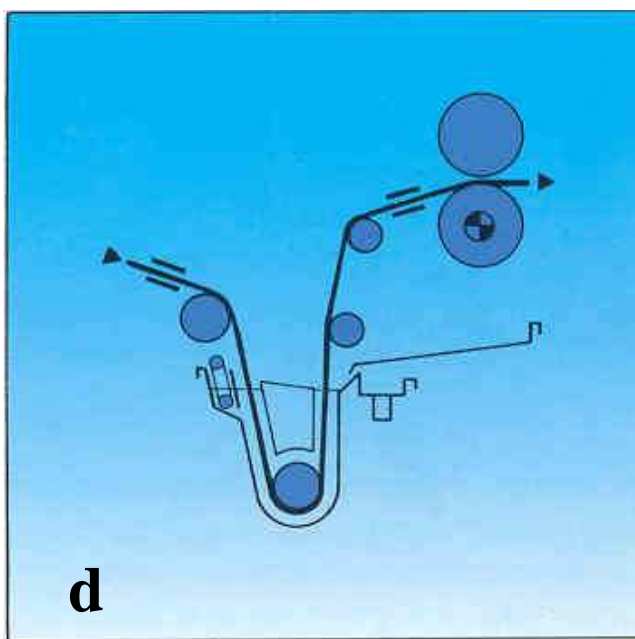
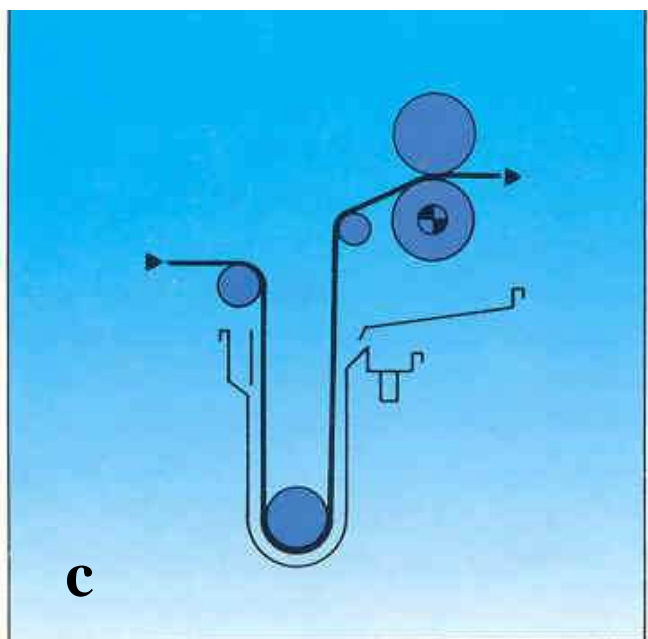
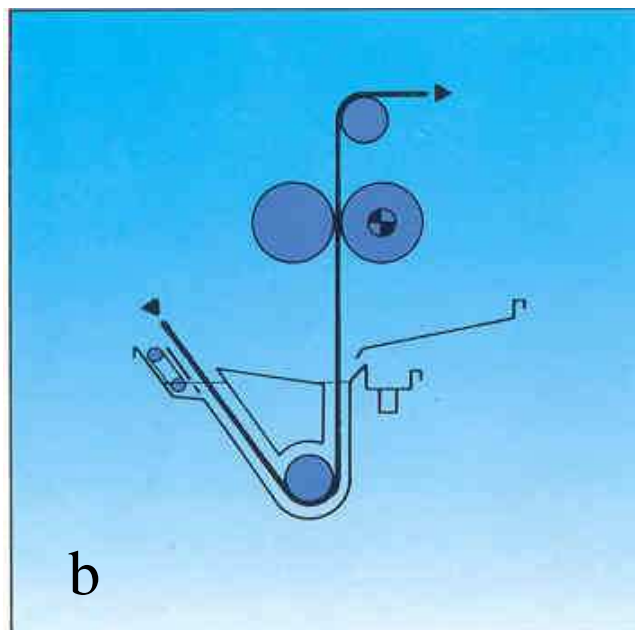
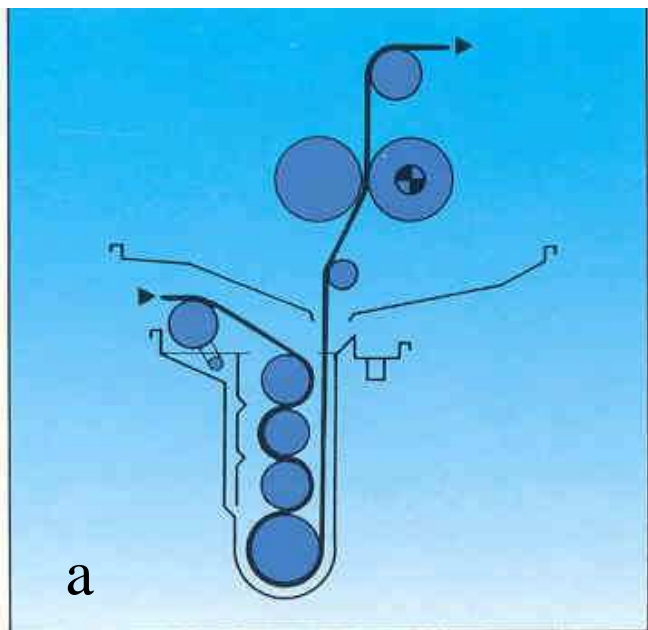

ožemalna valja

impregnirno korito

Fular

Shematični prikaz dvovaljnega fularja s horizontalno (a in b) ter vertikalno (c in d) postavitvijo ožemalnih valjev

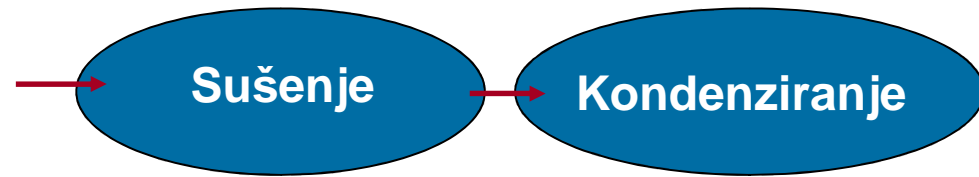

Dejavniki, s katerimi določimo količino nanese impregnirne kopeli na tekstilnih vlaknih:

- ožemalni učinek,
- ožemalna površina,
- ožemalna reža.

Dejavniki, ki vplivajo na ožemalni učinek:

- pritisk valjev,
- trdota valjev,
- premer in širina valjev,
- debelina in gostota blaga.

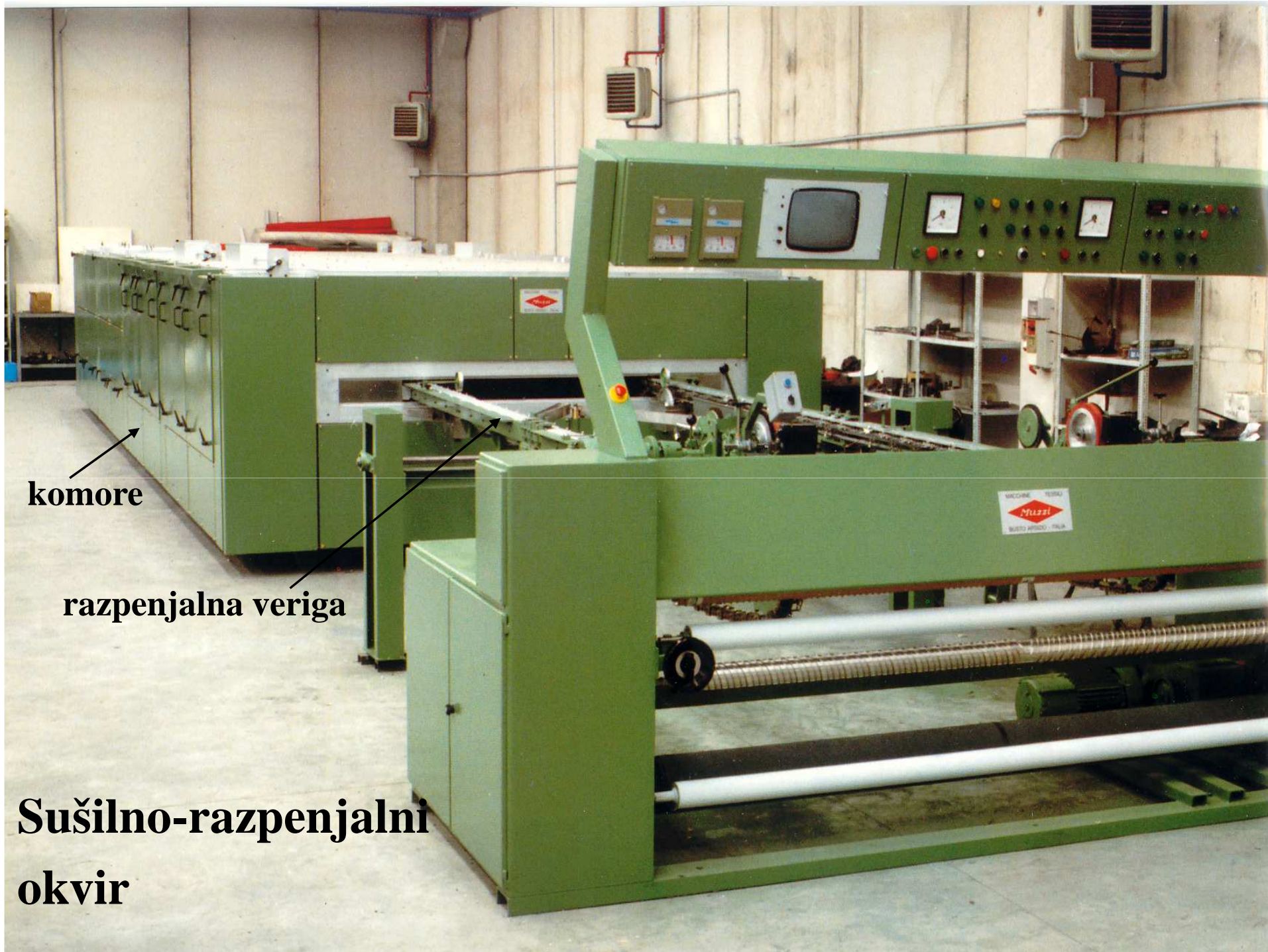

SUŠENJE:

- toplozračno,
- s pregreto paro,
- z IR žarki,
- visokofrekvenčno sušenje.

Sestavni deli razpenjalnega sušilnika:

- uvajalni del,
- brezkončna dvojna veriga,
- sušilne komore,
- fiksirna (kondenzacijska) komora,
- hladilna naprava,
- odvajalni del.

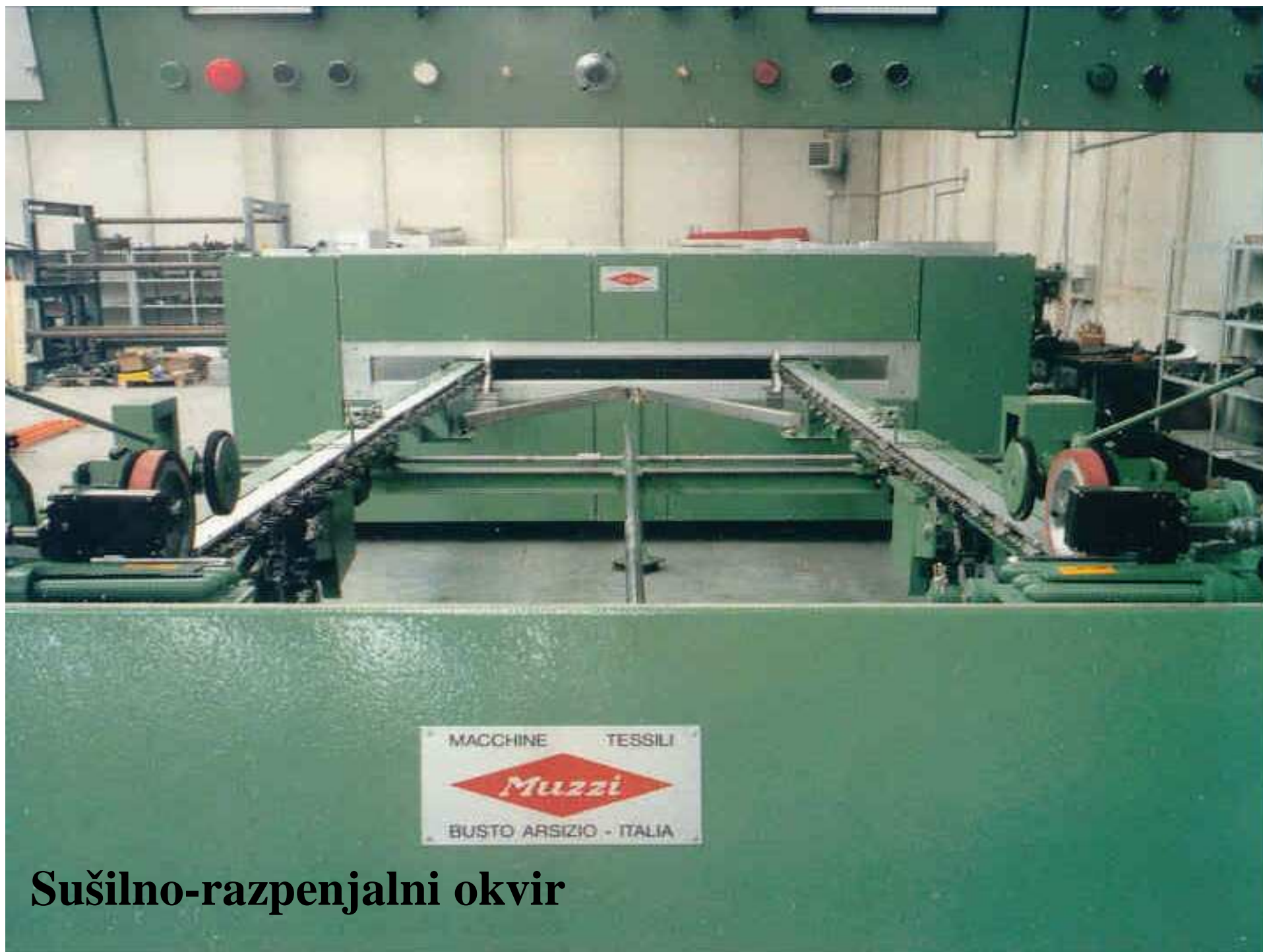

komore

razpenjalna veriga

Sušilno-razpenjalni
okvir

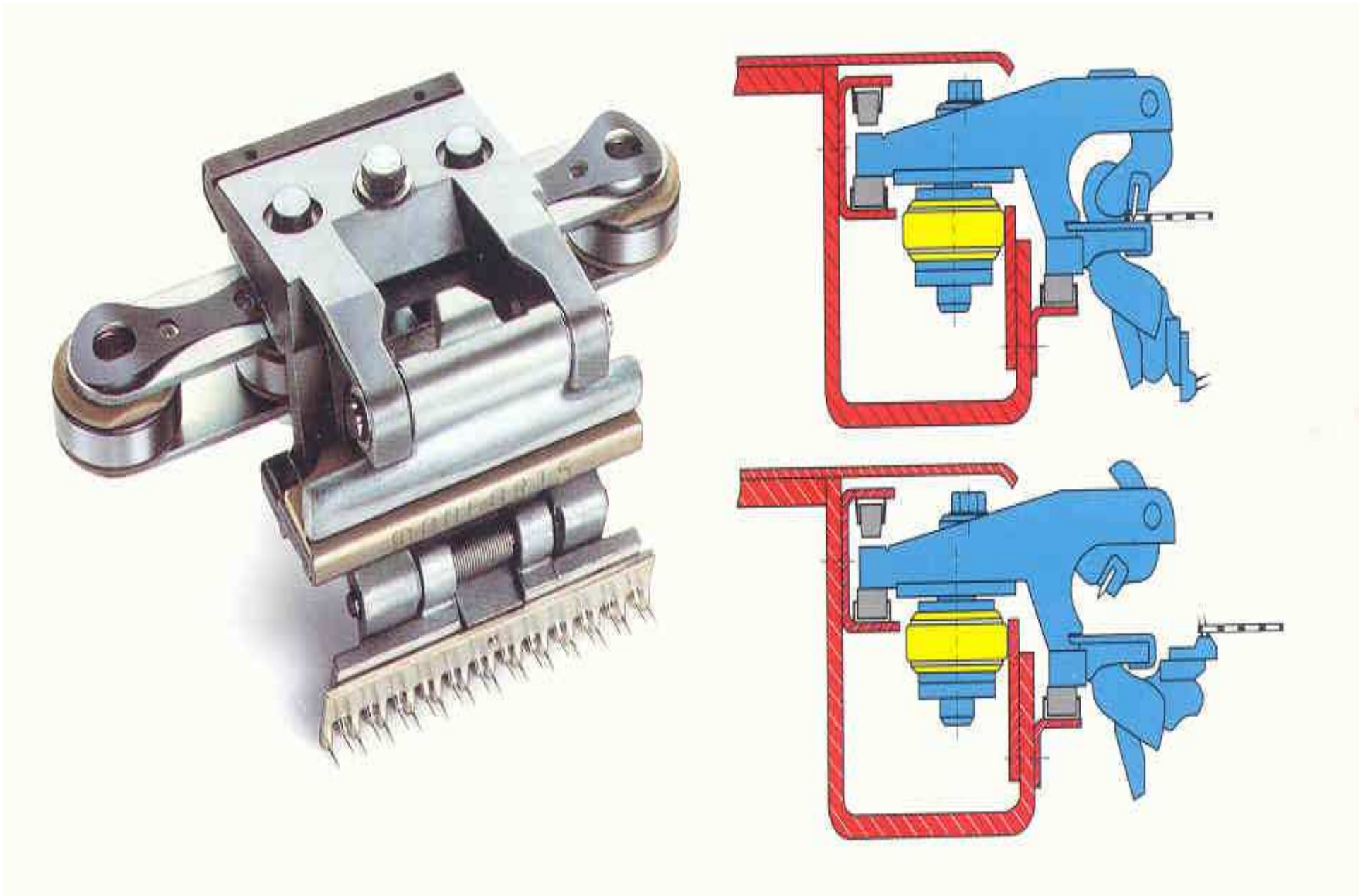
MACCHINE TESSILI
Muzzi
BUSTO ARSIZIO - ITALIA

Sušilno-razpenjalni okvir

Členi brezkončne verige s prižemo in iglami

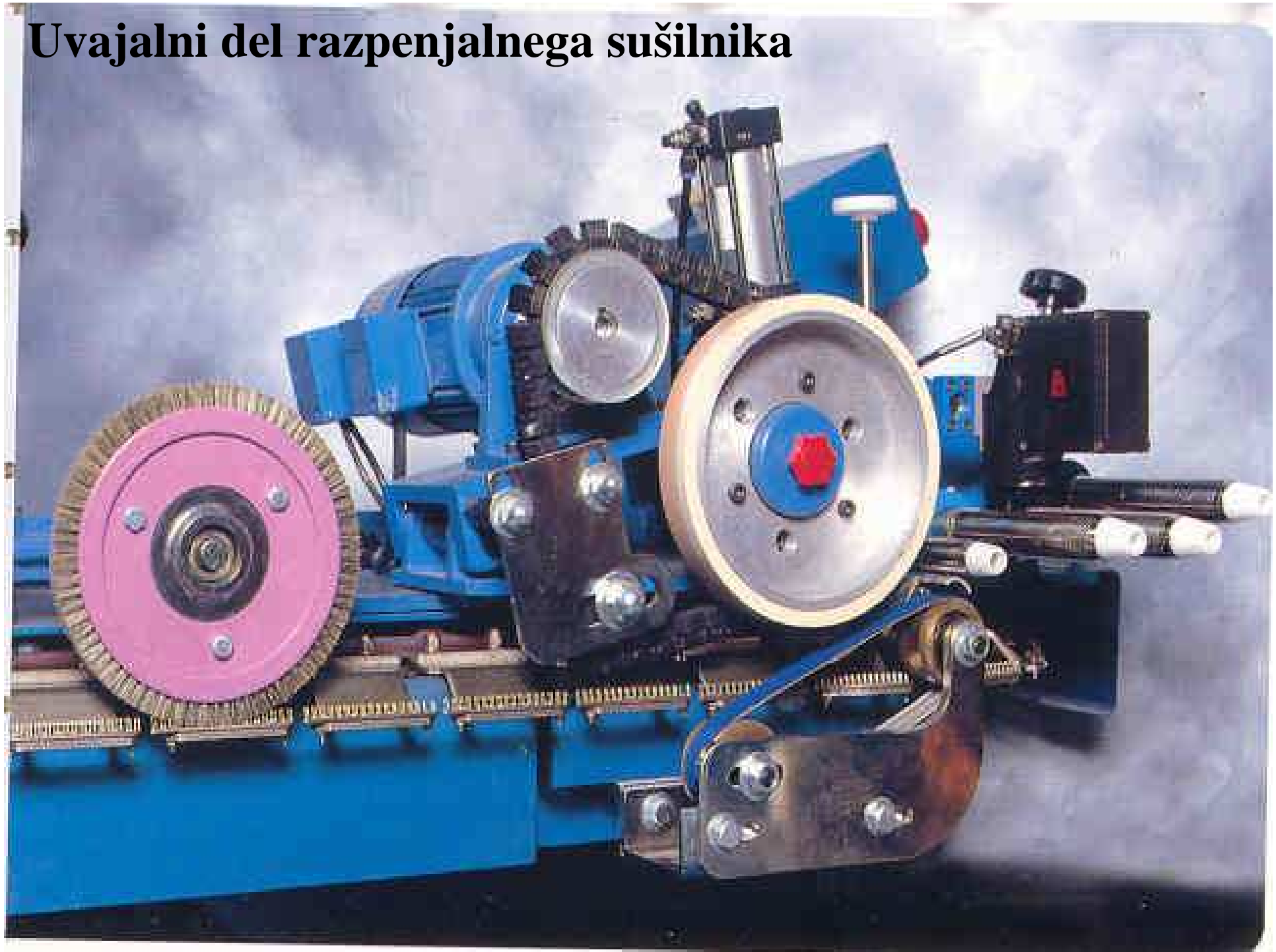
Člen verige s prižemo in iglami

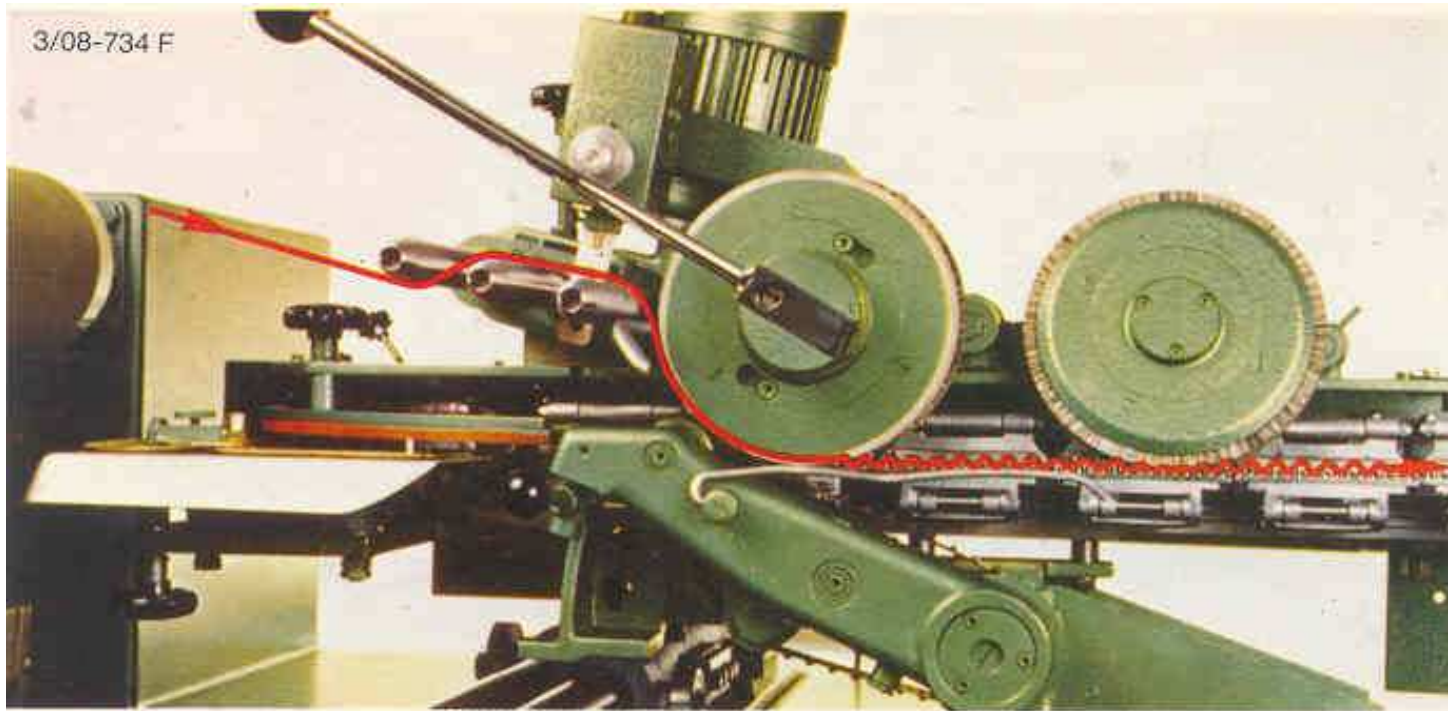
Uvajalni del razpenjalnega sušilnika

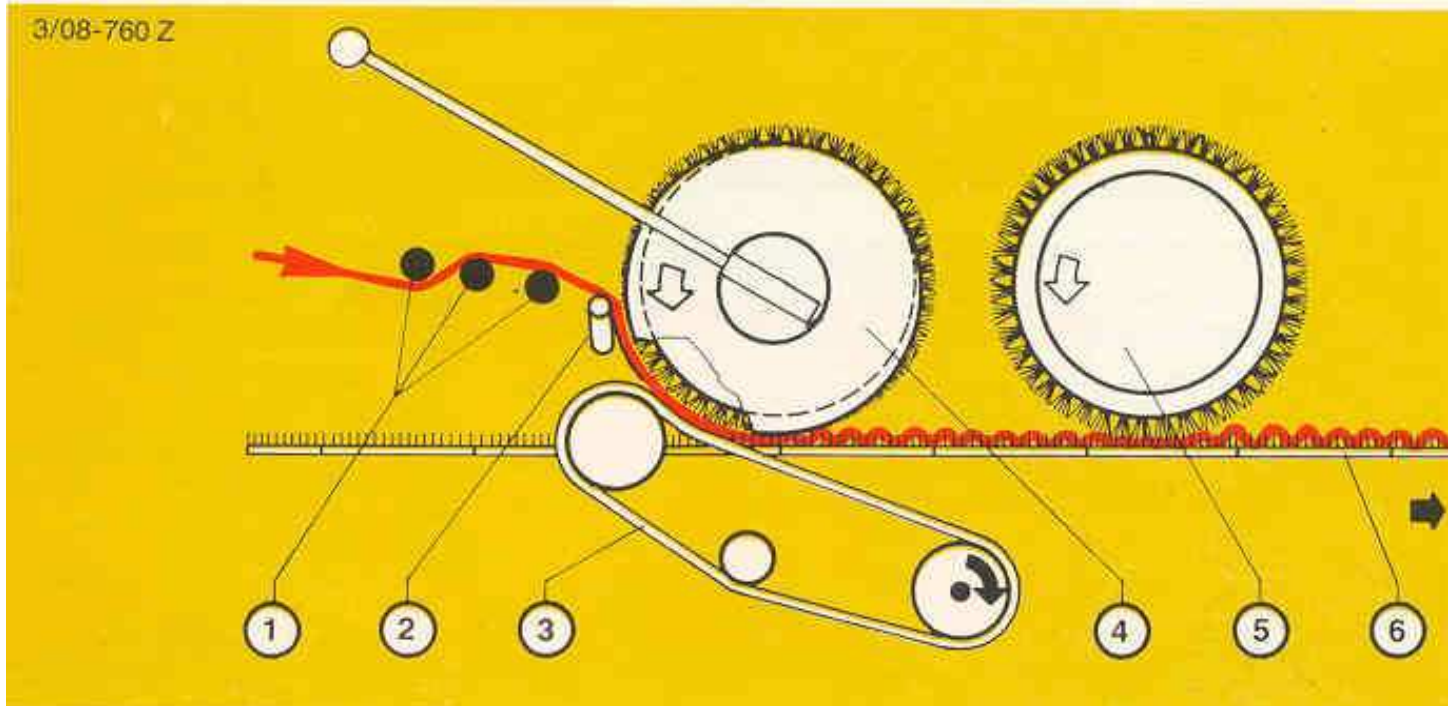

Uvajalni del razpenjalnega sušilnika

Shematični prikaz dovajanja in vpenjanja tkanine na razpenjalni okvir

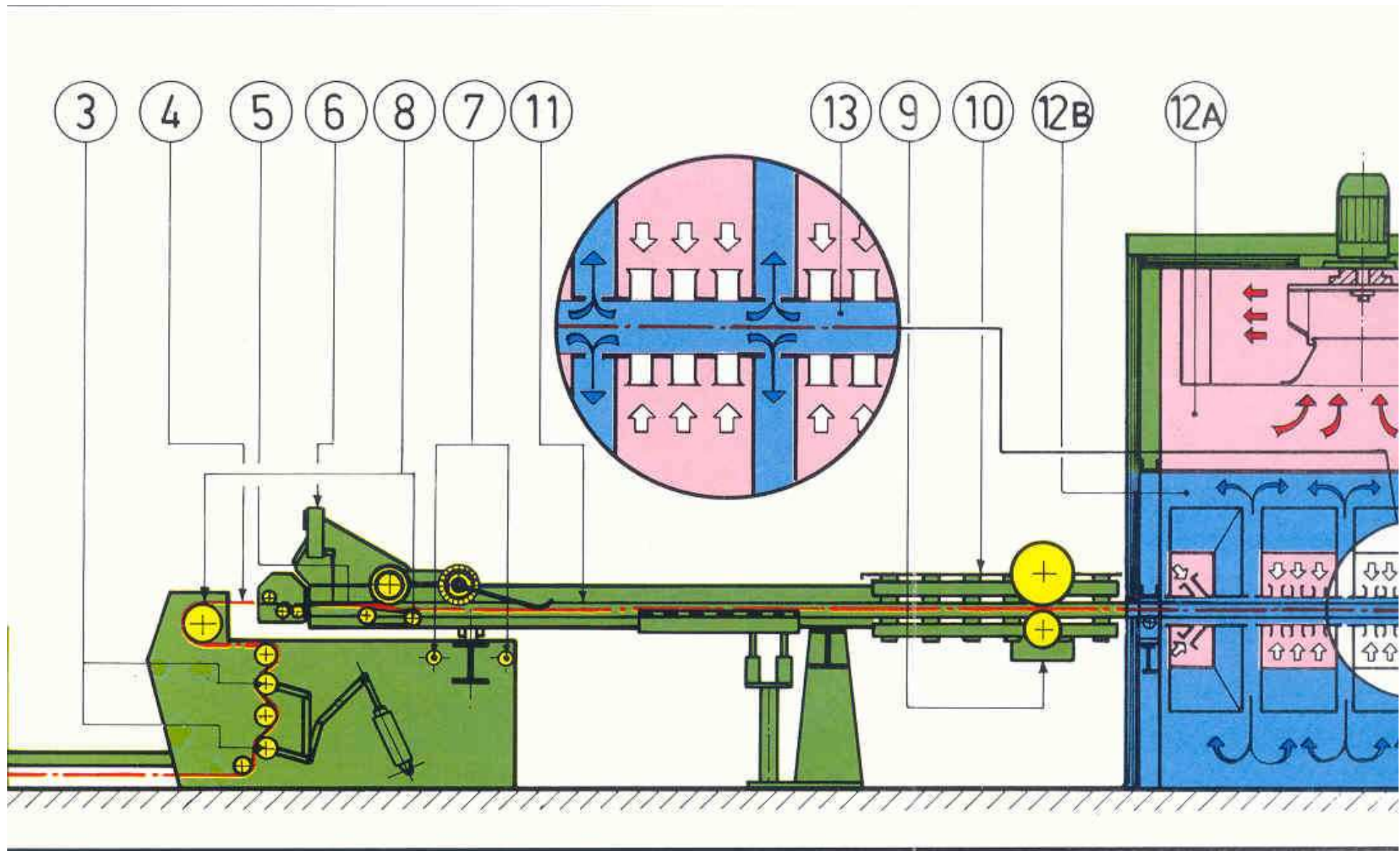

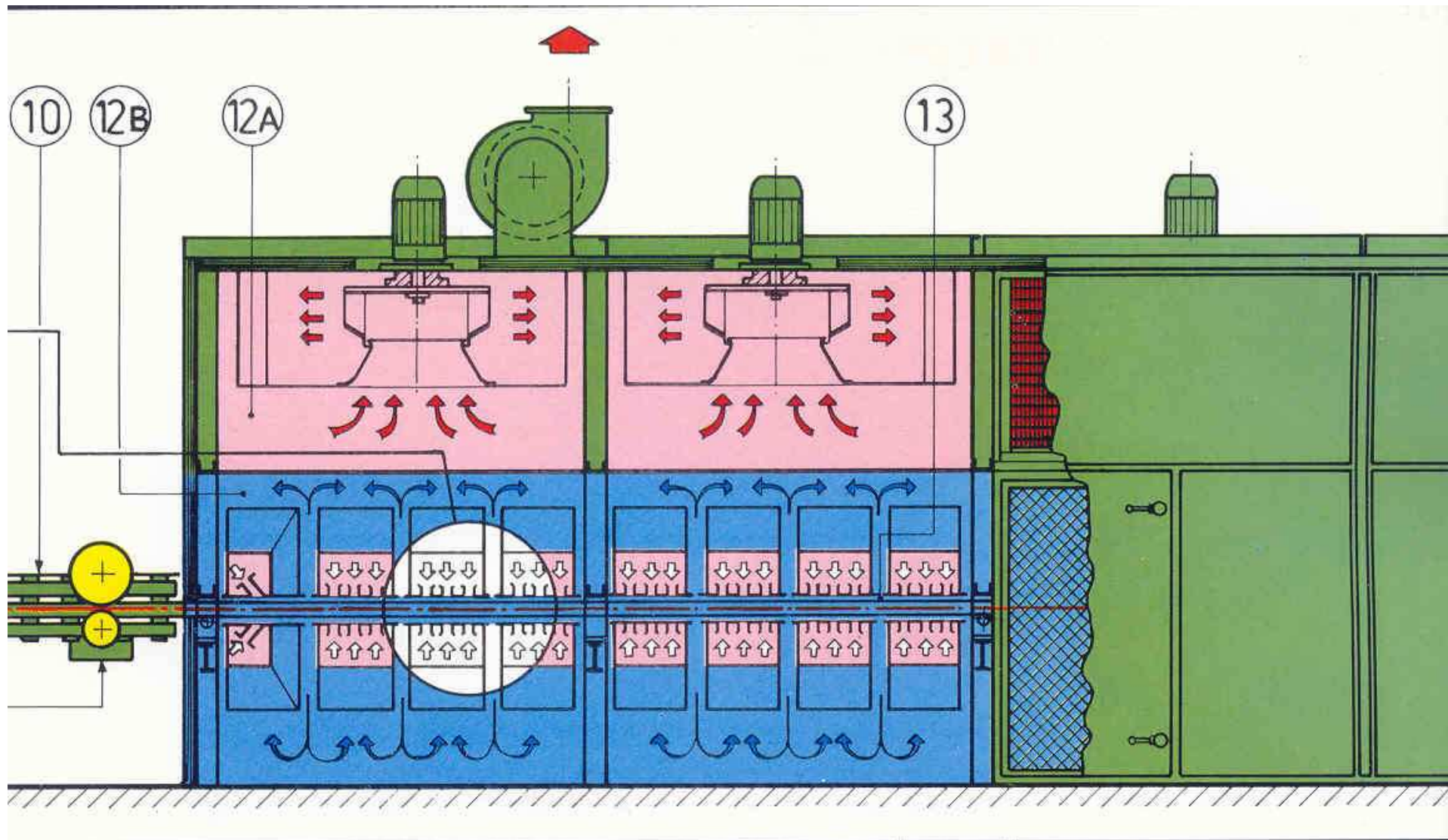

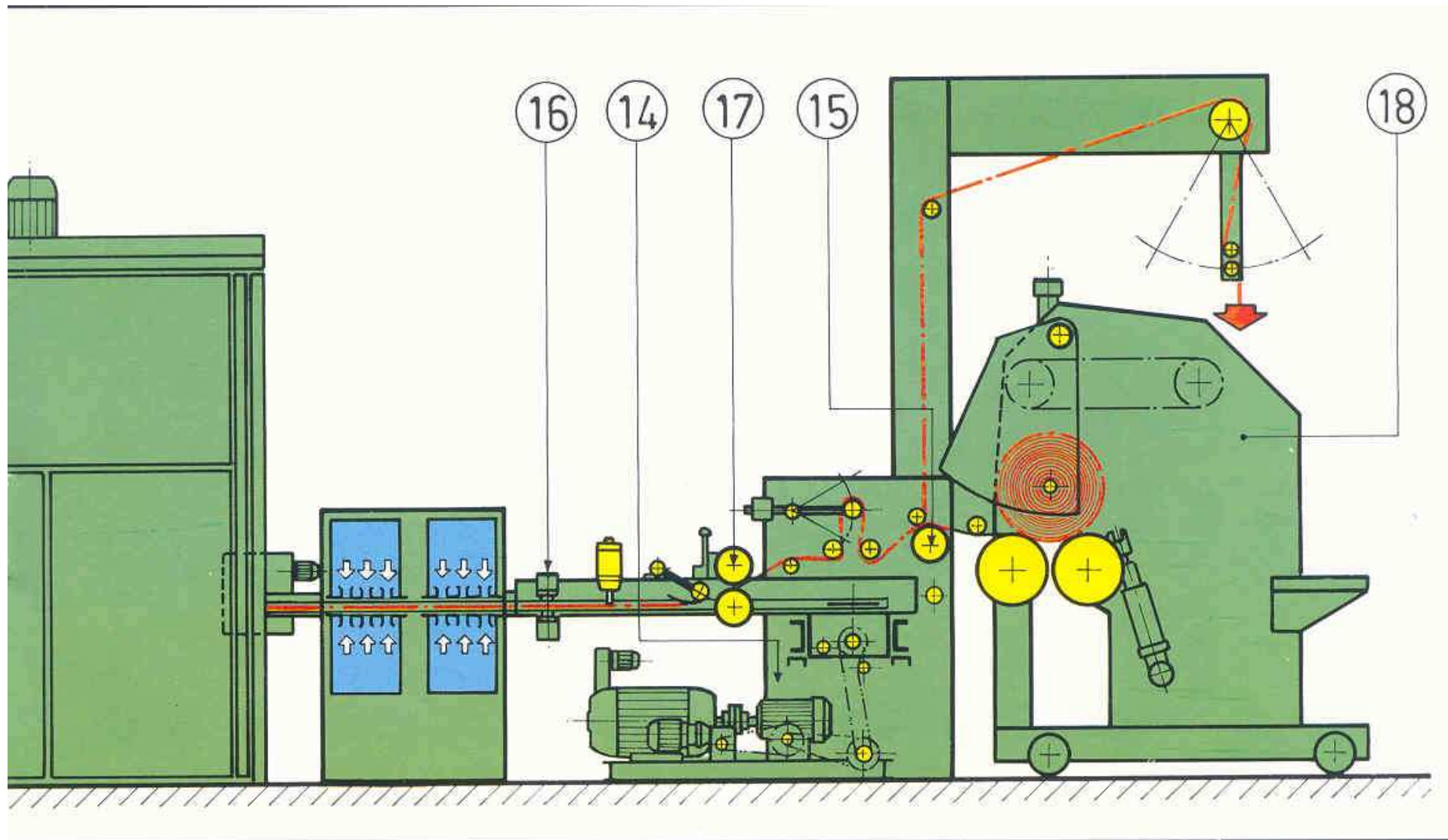

Shematični prikaz uvajalnega dela in brezkončne dvojne verige razpenjalnega sušilnika

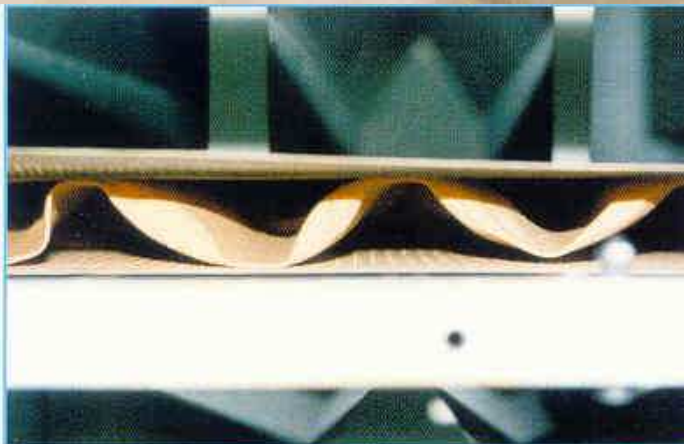

Shematični prikaz sušilnih komor razpenjalnega sušilnika

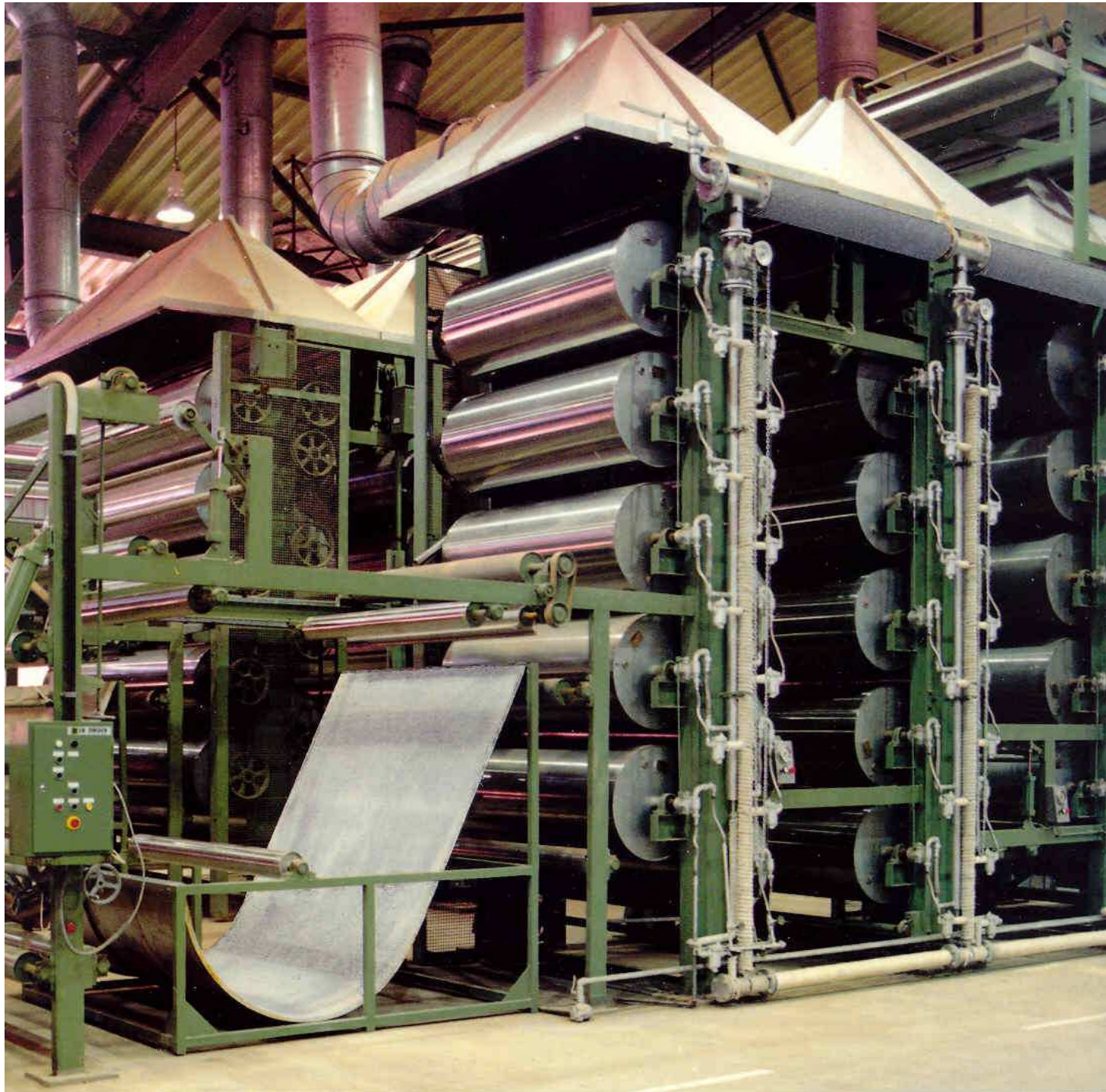

Shematični prikaz hladilne naprave in odvajalnega dela razpenjalnega sušilnika

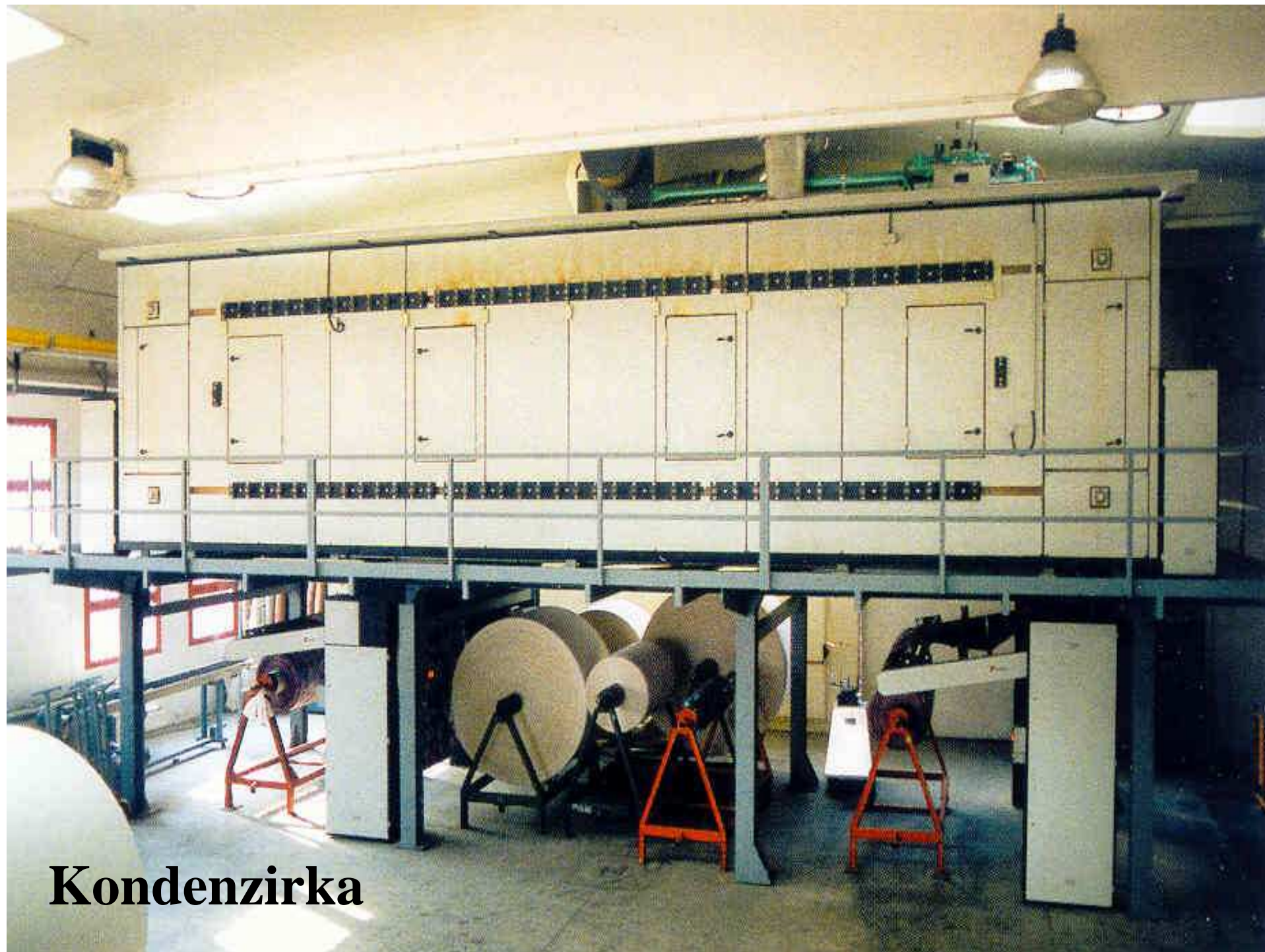
**Sušilnik s posrednim
sušenjem blaga**

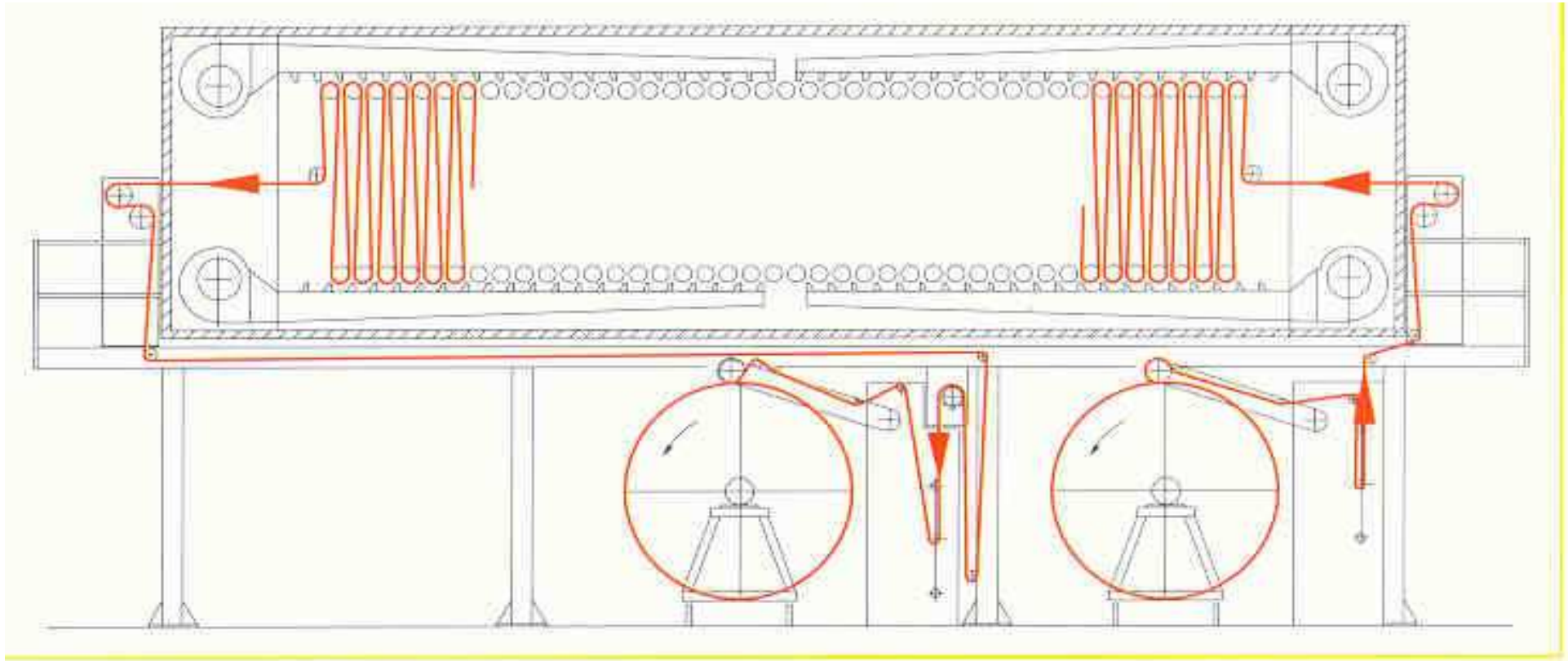

**Sušilnik za
kontaktno
sušenje
blaga**

Kondenzirka

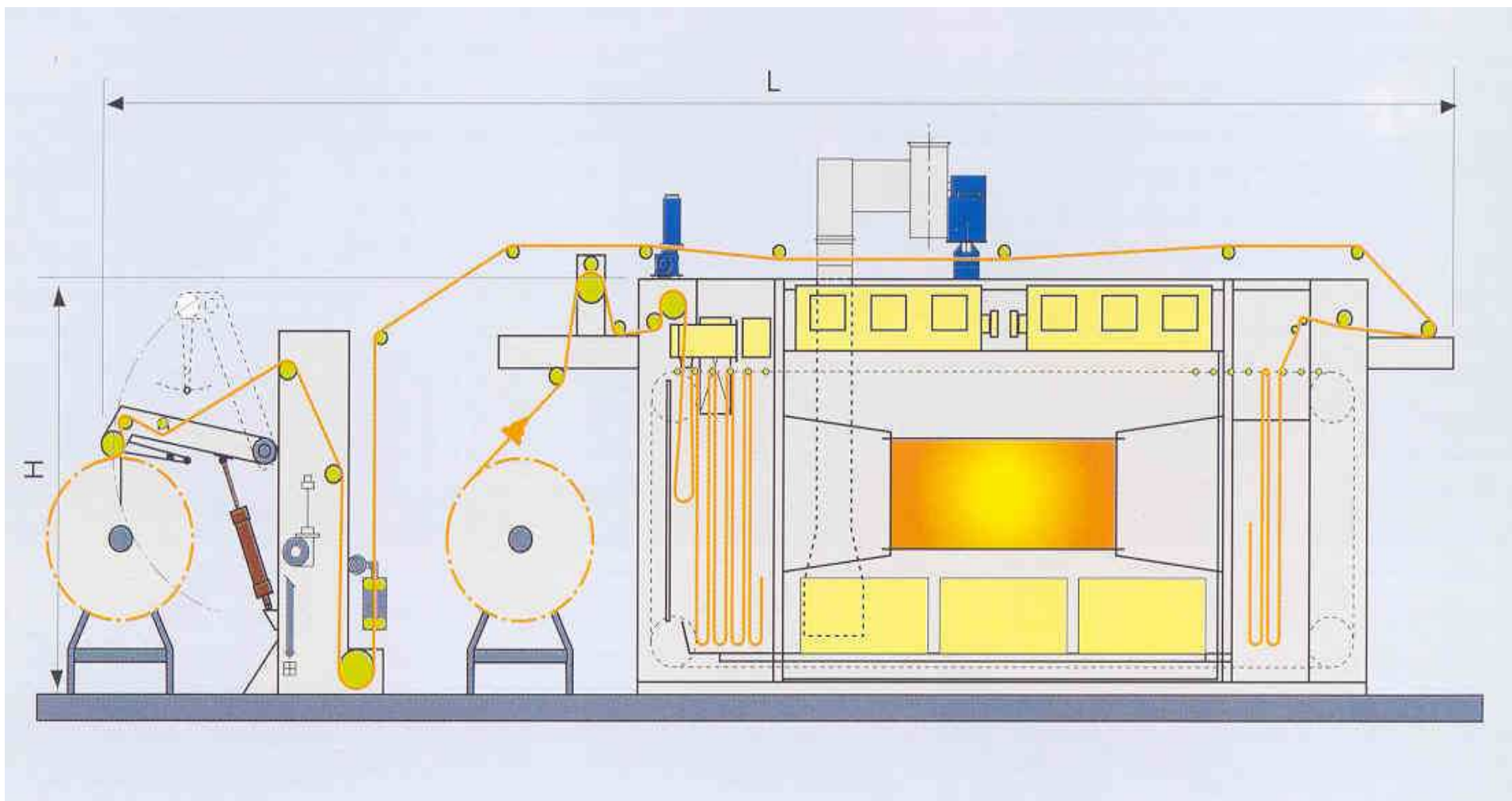
Shematični prikaz vodenja tkanine v kondenzirki v vpetem stanju

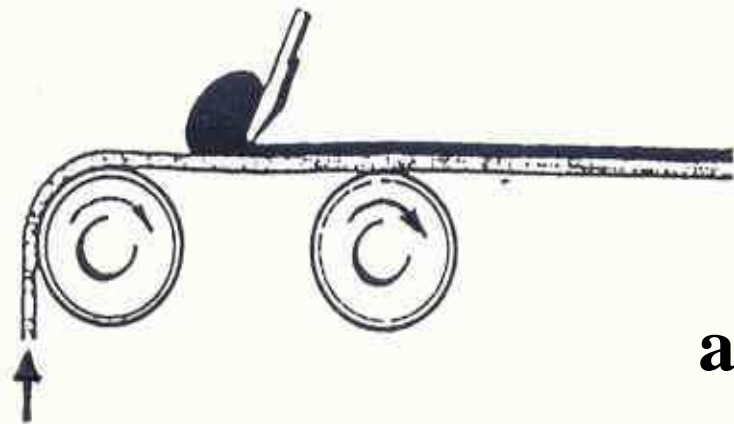
Kondenzirka

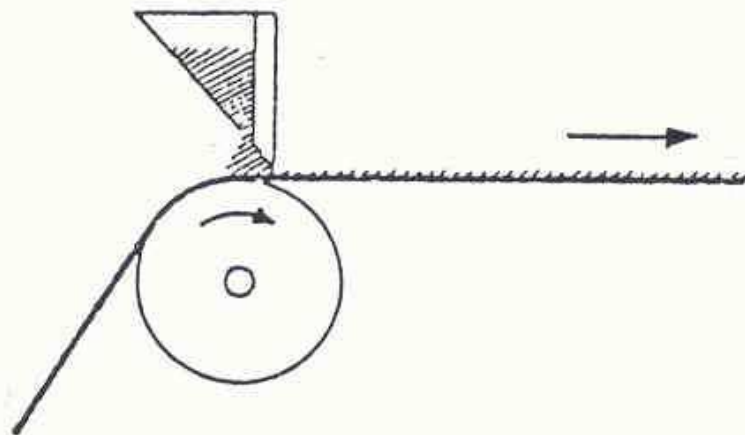

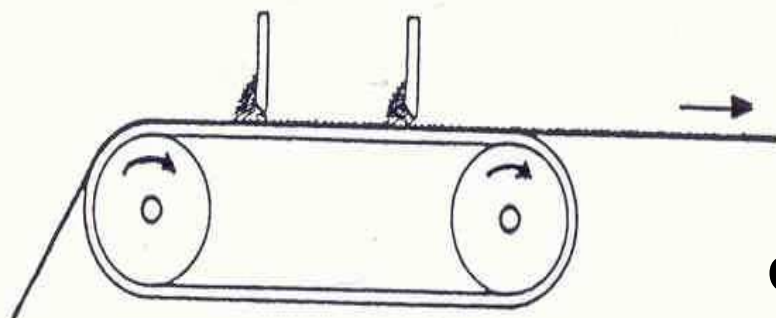
Shematični prikaz vodenja tkanine v kondenzirki v nevpetem stanju

a

b

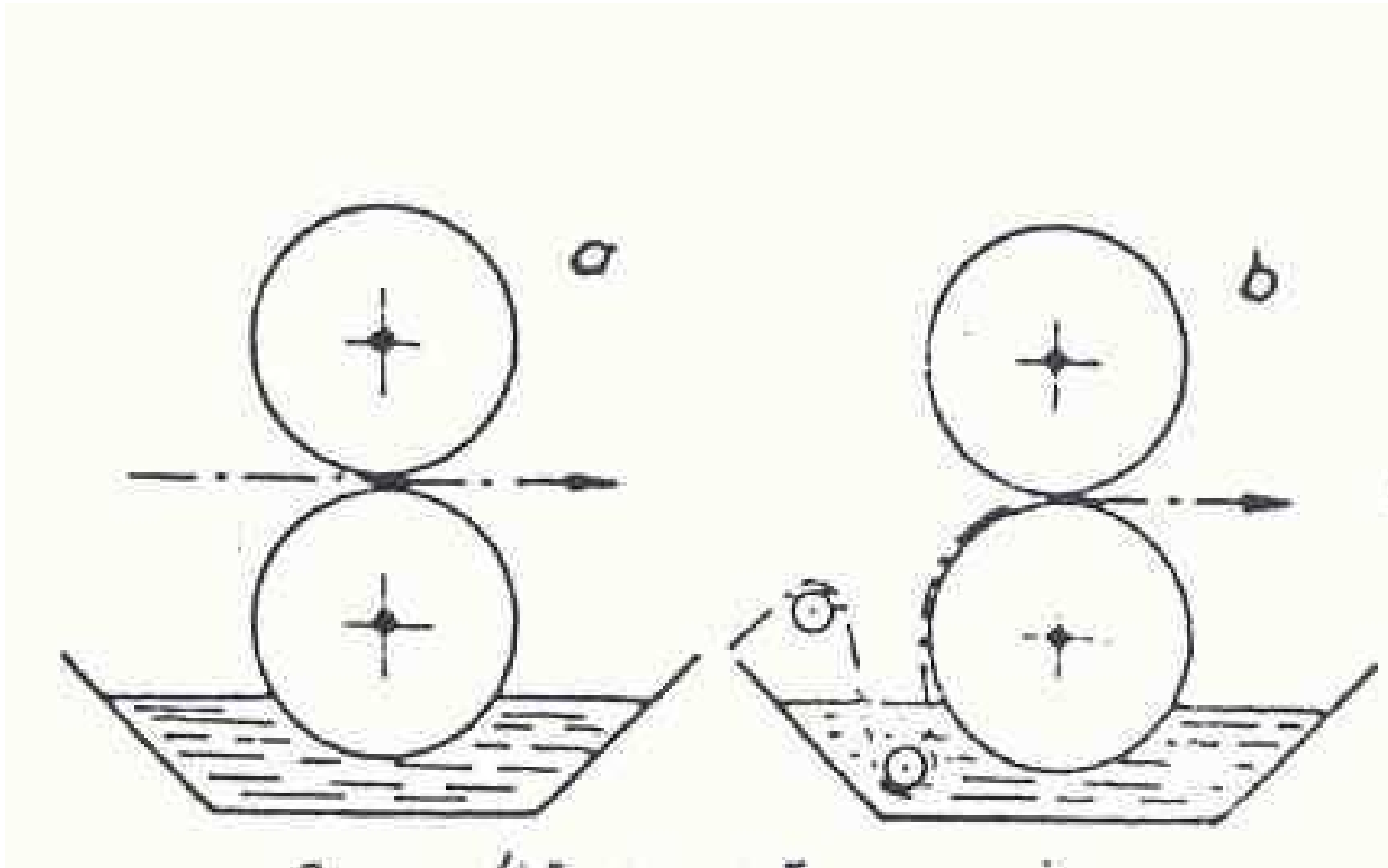
c

Shematični prikaz enostranskega nanosa apreture.

a – z zračnim raklom,

b – na valju s strgalom z lijem,

c – na brezkončnem gumjastem traku z enim ali dvema rakloma

Shematični prikaz enostranskega in obojestranskega nanosa aperture na dvovaljčnem fularju.

a – enostranski nanos, b – obojestranski nanos.

07.04.2006

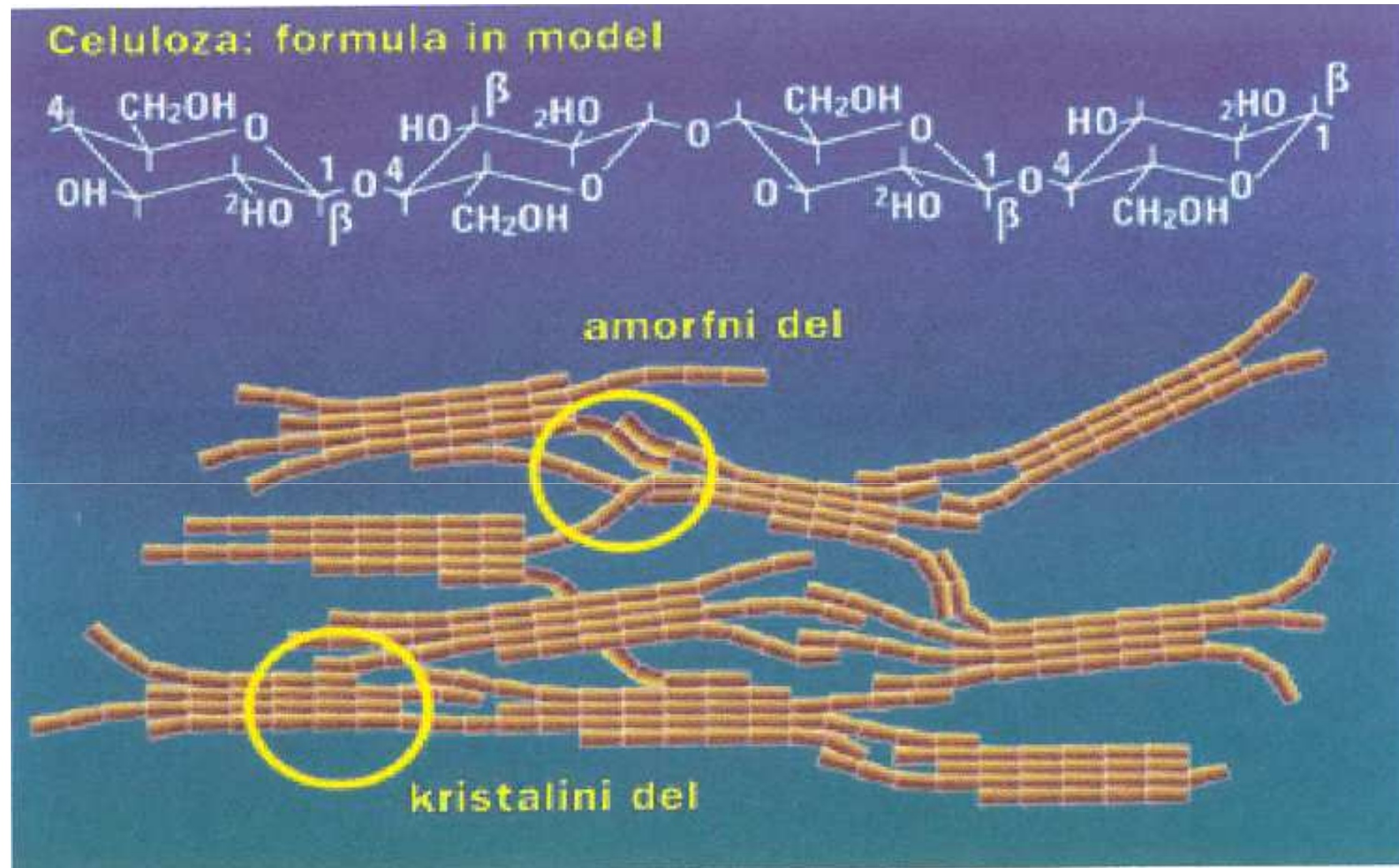
Apretura za lahko nego celuloznih vlaken –

Vrhunska apretura –

Je postopek plemenitenja tekstilij iz celuloznih vlaken in njihovih mešanic s sintetičnimi vlakni z namenom:

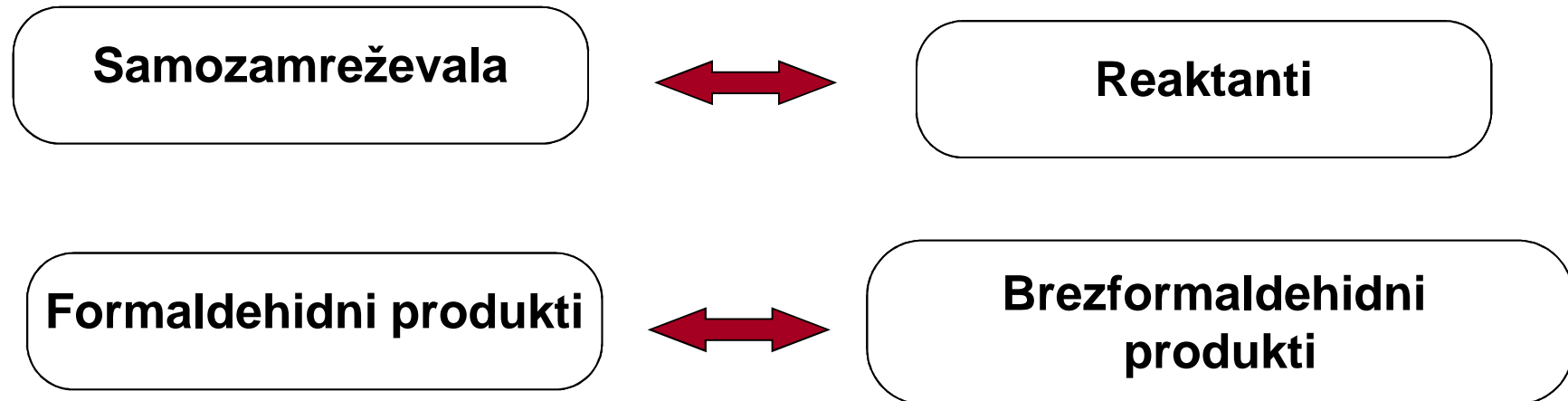
- zmanjšati nabrekanje, krčenje in mečkavost tekstilij,**
- zagotoviti dimenzijsko stabilnost izdelkov,**
- zvečati gladkost,**
- zagotoviti lažjo nego izdelkov (peri in nosi, lahko likanje),**
- zmanjšati pojav pilinga.**

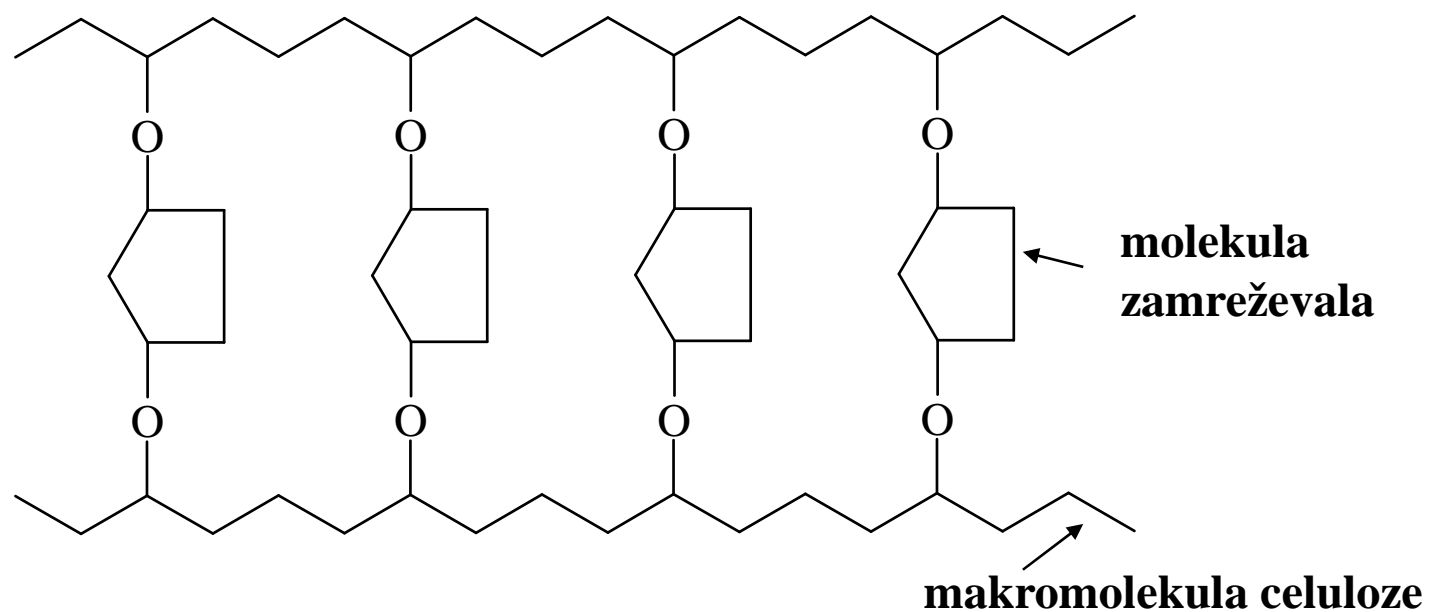

Shematični prikaz zgradbe celuloznega vlakna

Delitev vrhunskih apreturnih sredstev

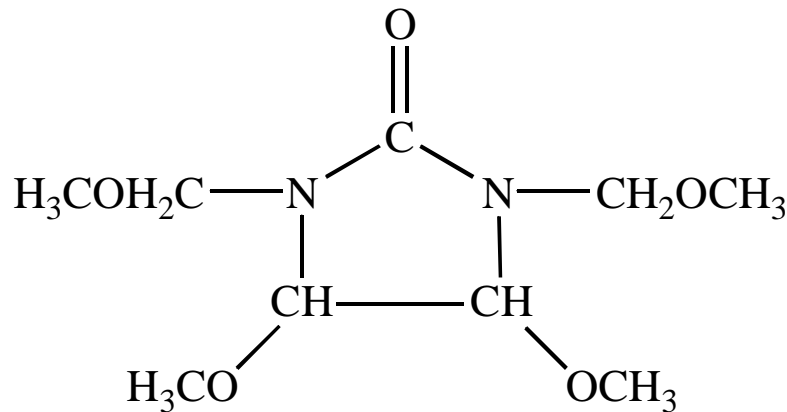
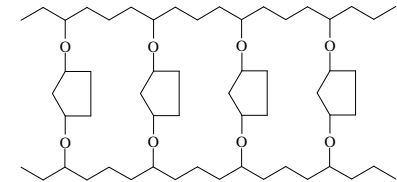
Shematični prikaz zamreženja reaktanta s celulozo v amorfnem predelu vlakna:

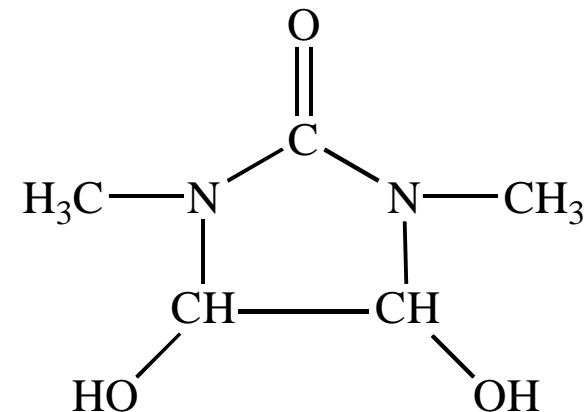

Strukture najpomembnejših vrhunskih apreturnih sredstev

A. Reaktanti na podlagi cikličnih etilen sečnin

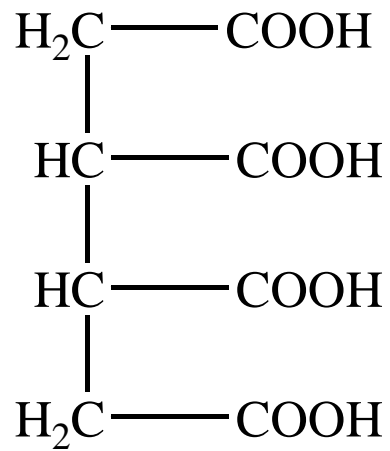
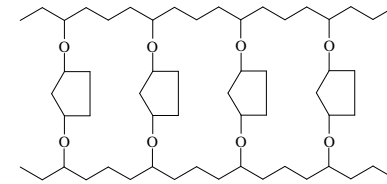

Dimetilol dihidroksi etilen sečnina
(DMDHEU)

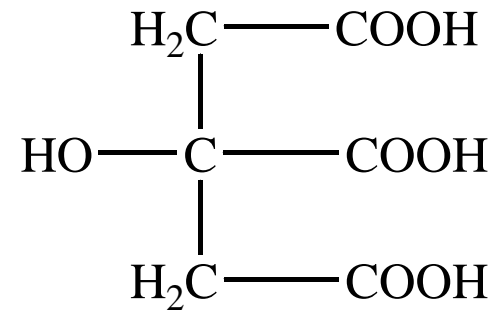

Dimetil dihidroksi stilen sečnina
(DMeDHEU)

B. Reaktanti – polikarboksilne kisline

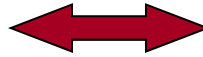
1,2,3,4-butanetrakarboksilna kislina
(BTCA)

Citronska kislina
(CA)

Katalizator

Latentne kisline

Potentne kisline

Soli:

Amonijeve soli:

NH_4NO_3 , NH_4Cl , $(\text{NH}_4)_2\text{SO}_4$

Kovinske soli:

ZnCl_2 , $\text{MgCl}_2 \times 6 \text{H}_2\text{O}$

Kompleksni katalizatorji:

Kovinske soli + organske kisline

Alkalijske kovinske soli fosforjevih kislin:

NaH_2PO_2 , Na_2HPO_3 , Na_2HPO_4

Kisline:

Organske kisline:

citronska, vinska

Anorganske kisline:

HCl , H_2SO_4

Aditivi

Naloga aditivov:

- izboljšanje otipa tkanine,
- izboljšanje fizikalnih lastnosti tkanine,
- izboljšanje lastnosti pri šivanju.

Delitev aditivov:

- disperzije polietilena,
- poliakrilne disperzije,
- disperzije poliakrilnitrilnih estrov,
- emulzije estrov silicijeve kisline,
- raztopine poliamidov,
- polisiloksani,
- kondenzacijski produkti maščobnih kislin + funkcionalni polisiloksani.

Postopki vrhunske apreture

**1. Suho zamreženje
(pad-dry-cure)**

**2. Vlažno zamreženje
(pad-dry-store)**

**3. Mokro zamreženje
(pad-store)**

Delovni pogoji pri različnih postopkih vrhunske apreture

Postopek	Stopnja nabreklosti vlaken	Vsebnost vode v vlaknu (%)	Katalizator	pH impregnirne kopeli	T zamreženja (°C)	t zamrež. (min)
Suho zamreženje	nenabreklo	0 - 2	sol (latentna kislina)	5 - 6	150	5
Vlažno zamreženje	delno nabreklo	6 - 8 (bombaž) 12 - 16 (viskoza)	kislina	1 - 2	25 - 35	960 - 1440
Mokro zamreženje	nabreklo	60 - 80	kislina	1 - 2	10 - 30	960 - 1440

**1. Suho zamreženje
(pad-dry-cure)**

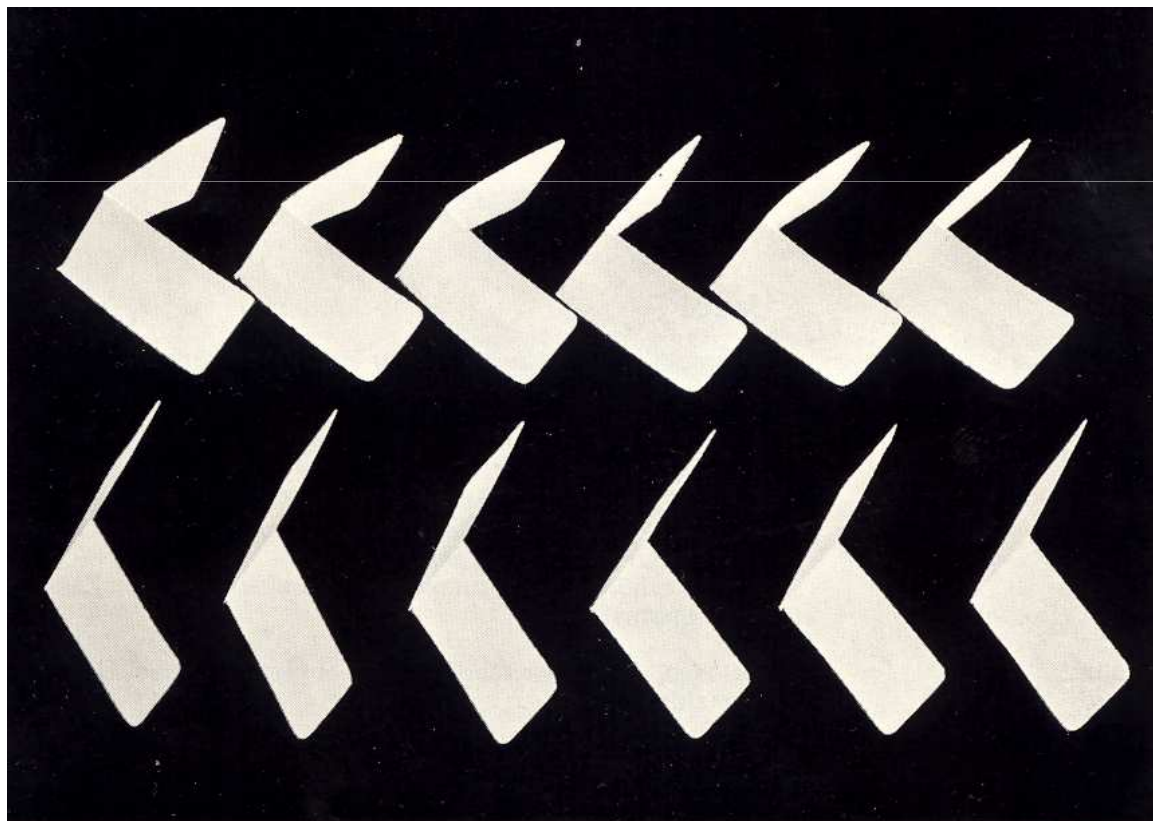
- klasično plemenitenje,
- šok sušilno-kondenzacijski postopek,
- permanent-press apretura.

**2. Vlažno zamreženje
(pad-dry-store)**

- normalno vlažno zamreženje,
- postopek W 111

Vrhunsko plemenitenje

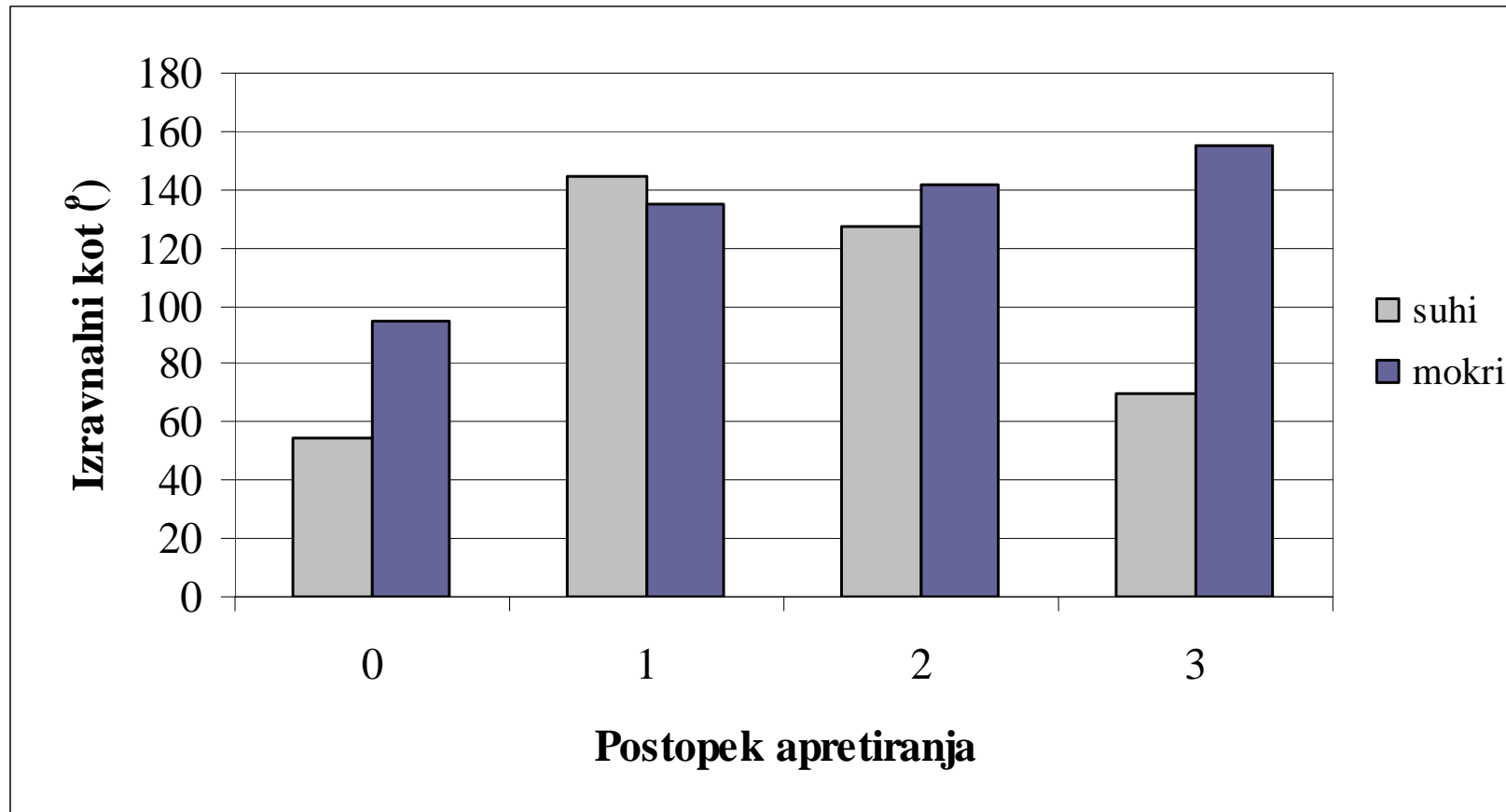
**Rezultati vrhunskega plemenitenja
(standard SIST EN 22313:1992):**

**neapretiran
vzorec**

**apretiran
vzorec**

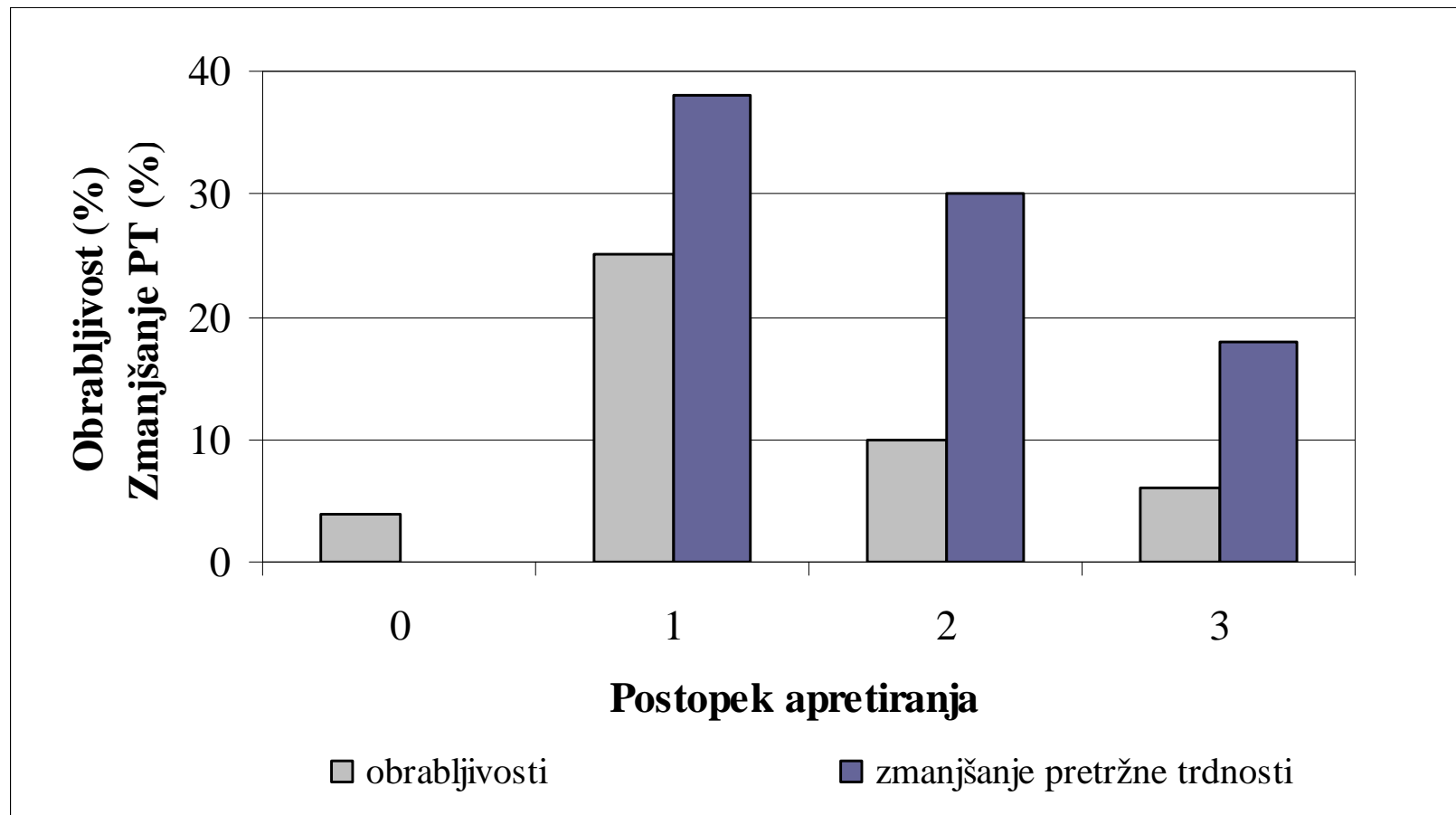
Vrhunsko plemenitenje

Suhi in mokri izravnalni koti.

**0 – neapretirana tkanina, 1 – suho zamreženje,
2 – vlažno zamreženje, 3 – mokro zamreženje.**

Obrabljivost tkanine na drgnjenje in zmanjšanje njene pretržne trdnosti (PT).

**0 – neapretirana tkanina, 1 – suho zamreženje,
2 – vlažno zamreženje, 3 – mokro zamreženje.**

Učinki vrhunske apreture pri različnih pogojih zamreženja

Postopek	Pogoji	Učinek
Suho zamreženje	kratek čas, visoka temperatura	visoki suhi izravnalni koti nižji mokri izravnalni koti zmanjšanje pretržne trdnosti povečanje obrabljivosti
Mokro zamreženje	dolgi čas, nizka temperatura	visoki mokri izravnalni koti nižji suhi izravnalni koti ohranjena pretržna trdnost ohranjena odpornost na obrabo

Prednosti vrhunske apreture in primernost za tekstilije

Učinek	Tekstilja
Lahka nega in odpornost na gubanje - gladka tkanina brez gub po pranju brez likanja	predvsem za tkanine
Dimenzijska stabilnost - odpornost proti krčenju po pranju	predvsem za pletenine
Trajni učinki gubanja – ohranitev namerno ustvarjenih gub	tekstilije s posebnimi zahtevami, na primer pliséé
Antipiling zaradi lažjega odstranjevanja nopkov	najbolj pomembno za pletenine iz 100 % celuloze
Fiksiranje apreturnih sredstev – utrditev in povečanje polnosti otipa	tkanine majhnih gostot, pletenine
Fiksiranje barvil in pigmentov – njihova uvključitev v zamreženo strukturo celuloze	barvane in tiskane tkanine iz celuloznih vlaken in mešanic celuloze s sintetičnimi vlakni

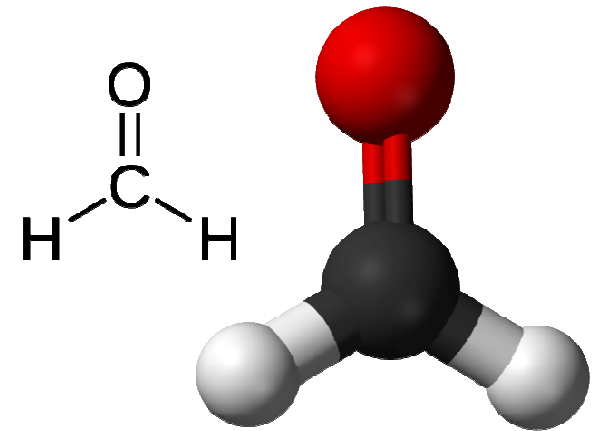
Pomanjklivosti vrhunske apreture in možnosti za izboljšave

Pomanjkljivost	Možnost za izboljšavo
Izguba trdnosti	kondenzacija v mokrem, dodatek tekstilnih pomožnih sredstev, npr. silikonov, poliuretanov
Trd otip	dodatek mehčalcev
Posivitev pri pranju	dodatek soil-release apreturnih sredstev
Zmanjšanje prožnosti in elastičnosti	dodatek silikon elastomerov

Formaldehid (CH₂O) – pereč problem vrhunske apreture

Formaldehid je strupen tako v zraku kot na blagu.

Vrhunsko plemenitenje

Podatki o nevarnosti formaldehida:

Simboli: T STRUPENO

Stavki R:

R40 Možna nevarnost **trajnih okvar zdravja**.

R23/24/25 Strupeno pri vdihavanju, v stiku s kožo in pri zaužitju.

R34 Povzroča opekline.

R43 Stik s kožo lahko povzroči preobčutljivost.

A. Prisotnost formaldehida v zraku

Najvišja dopustna koncentracija CH₂O v zraku je 0,5 ppm
(1 ppm = 1,2 mg CH₂O/m³ zraka).

B. Prisotnost formaldehida na apretiranem blagu

Viri formaldehida na blagu:

- formaldehidna apreturna sredstva,
- stranska reakcija pri zamreženju,
- ostanki nezreagirane sredstva,
- hidroliza sredstva na blagu.

ECO-Text 100 standard predpisuje:

- do 20 ppm CH₂O na izdelkih za dojenčke in majhne otroke,
- do 75 ppm CH₂O za izdelke, ki so v neposrednem stiku s kožo,
- do 300 ppm CH₂O za vrhnja oblačila.

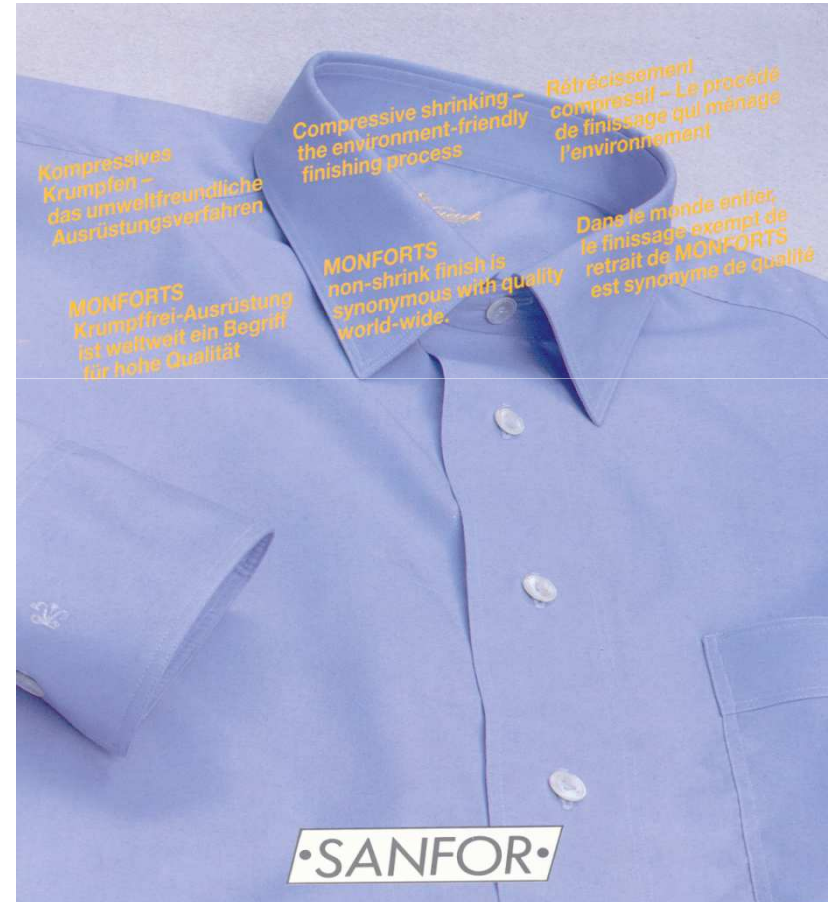
(1 ppm CH₂O na blagu je 1 mg/kg blaga)

Sanfor plus postopek

**1. faza: kemijska apretura za
lahko nego celuloznih vlaken**

**2. faza: mehanska apretura –
kompresijsko krčenje
(sanforiziracija)**

Kompresijsko krčenje – sanforizacija

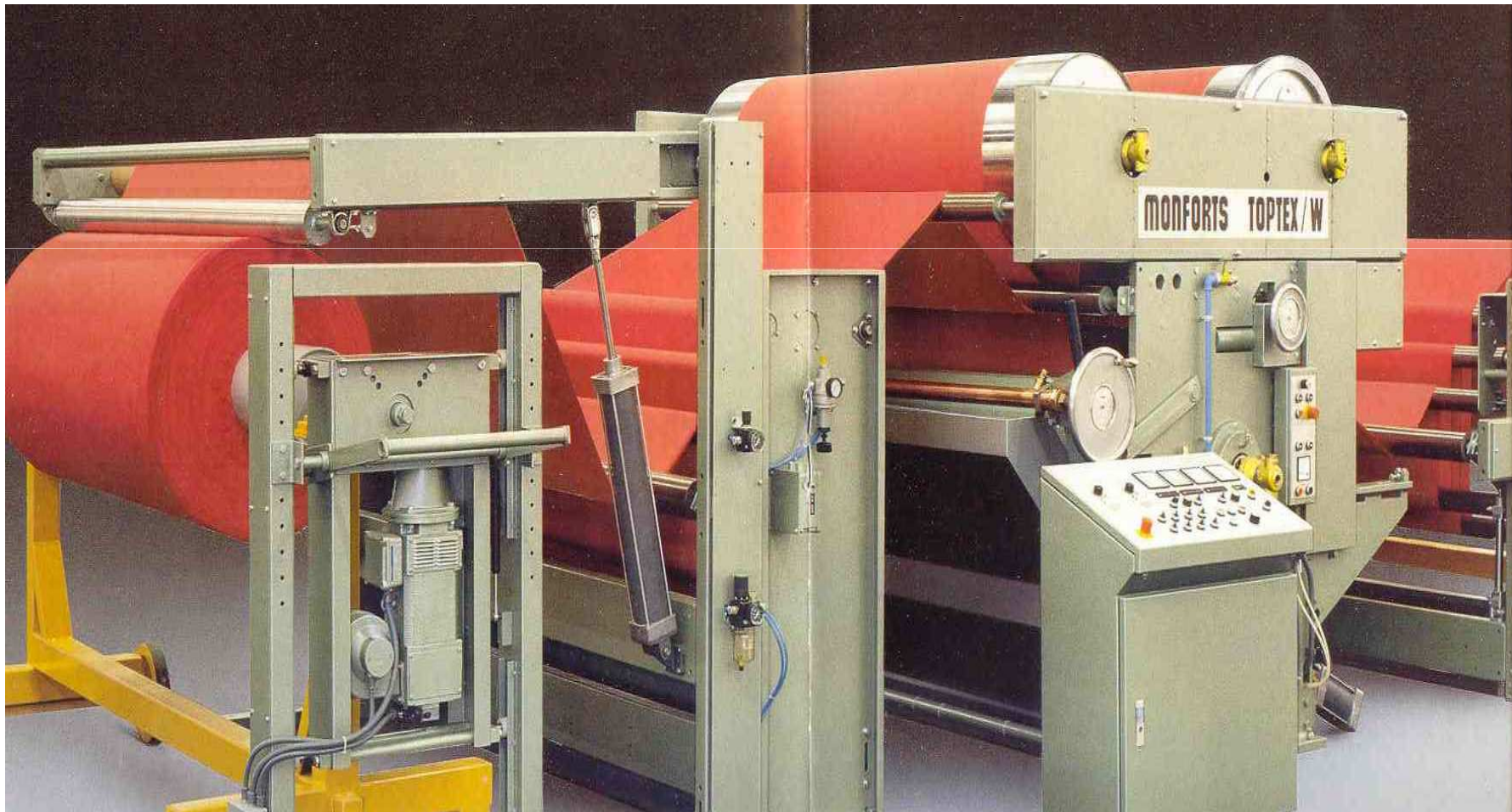
Je mehanski apretorni postopek za dimenzijsko stabiliziranje tkanin in pletenin iz celuloznih vlaken.

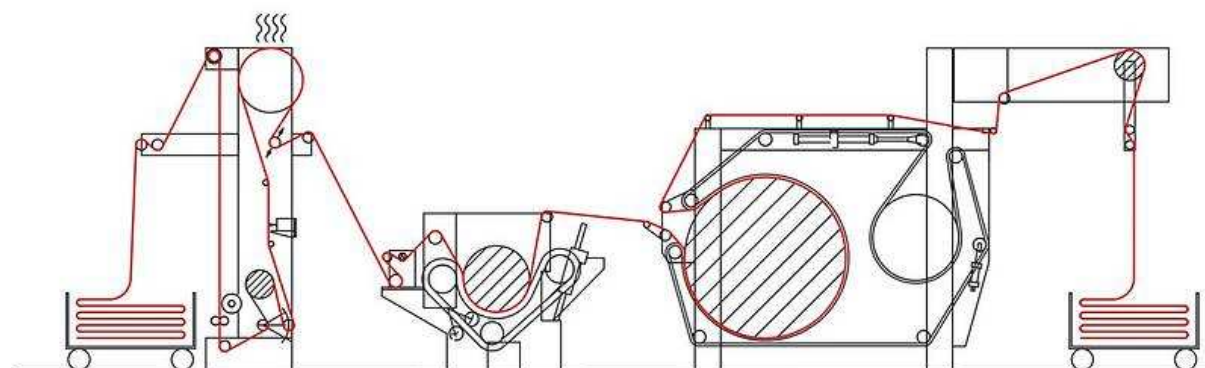
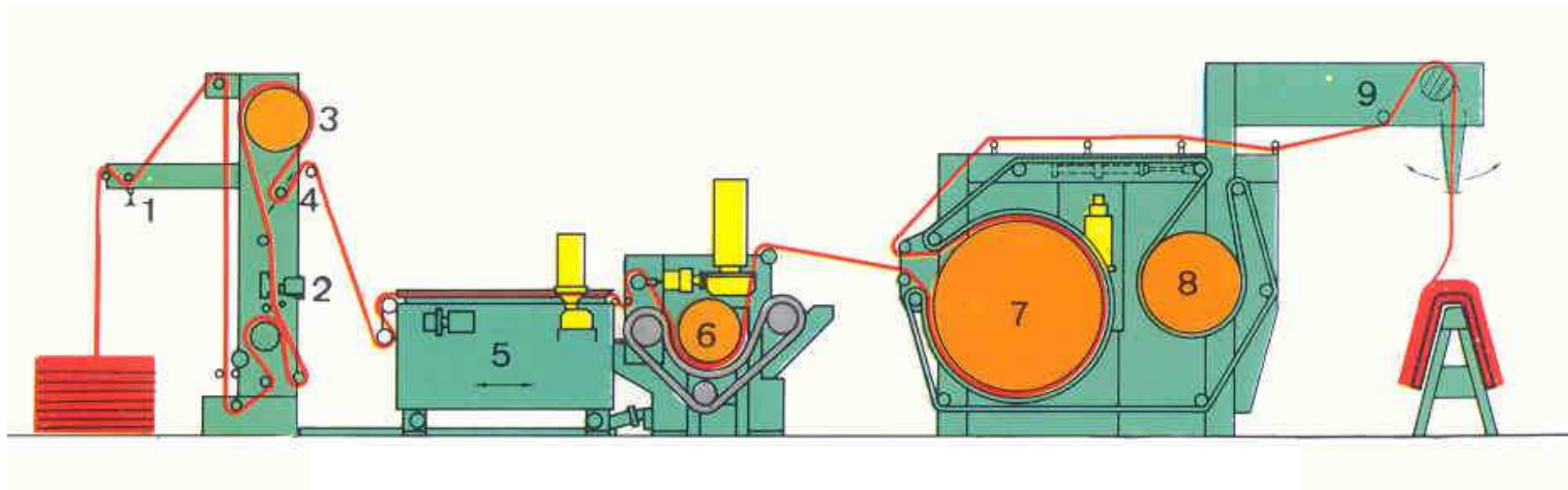
Sanfor oznaka – pri negi se blago se ne krči več kot 1 %.

Sanfor naprave:

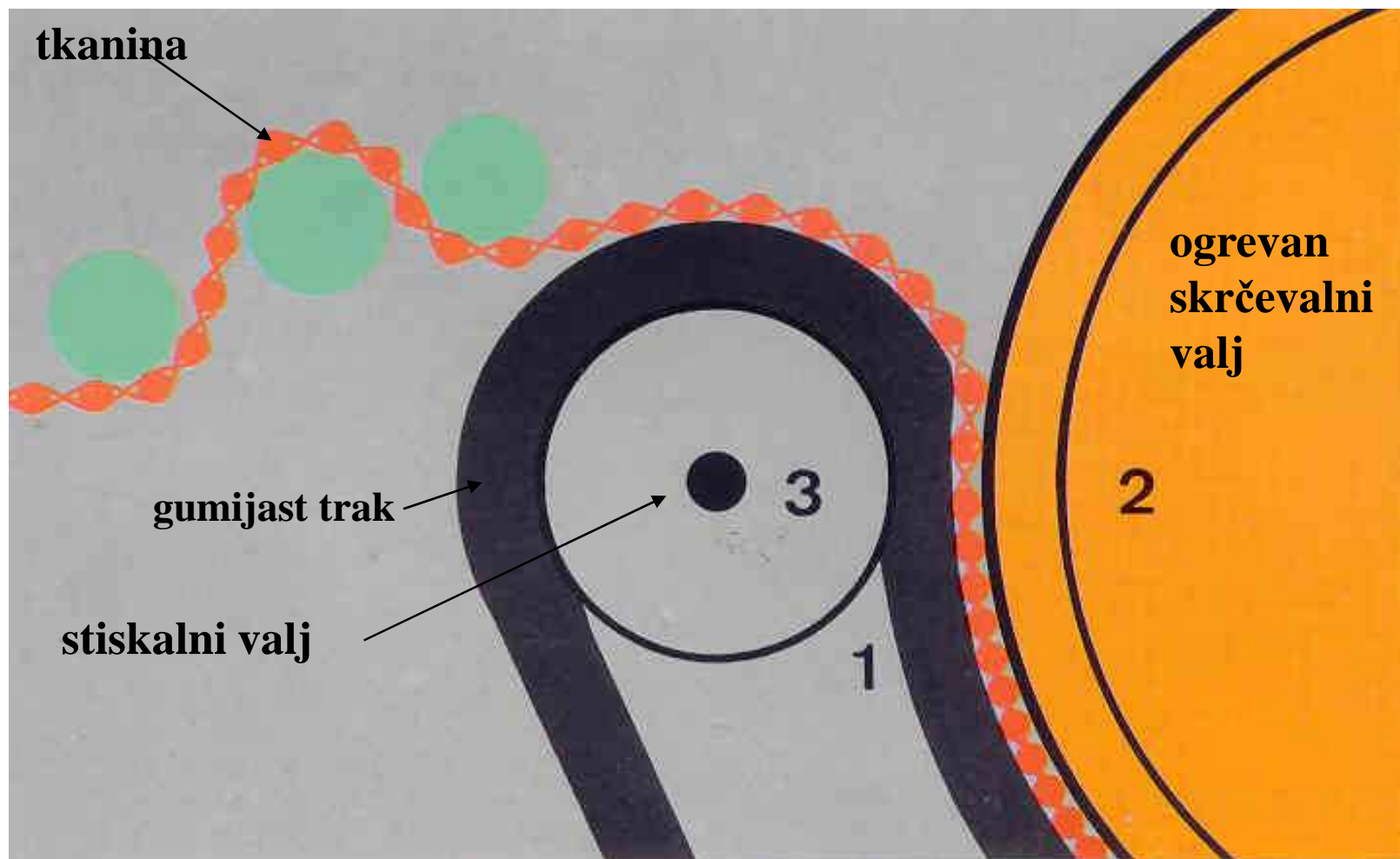
- klasična z volneno polstjo,
- sodobnejša z gumijastim trakom.

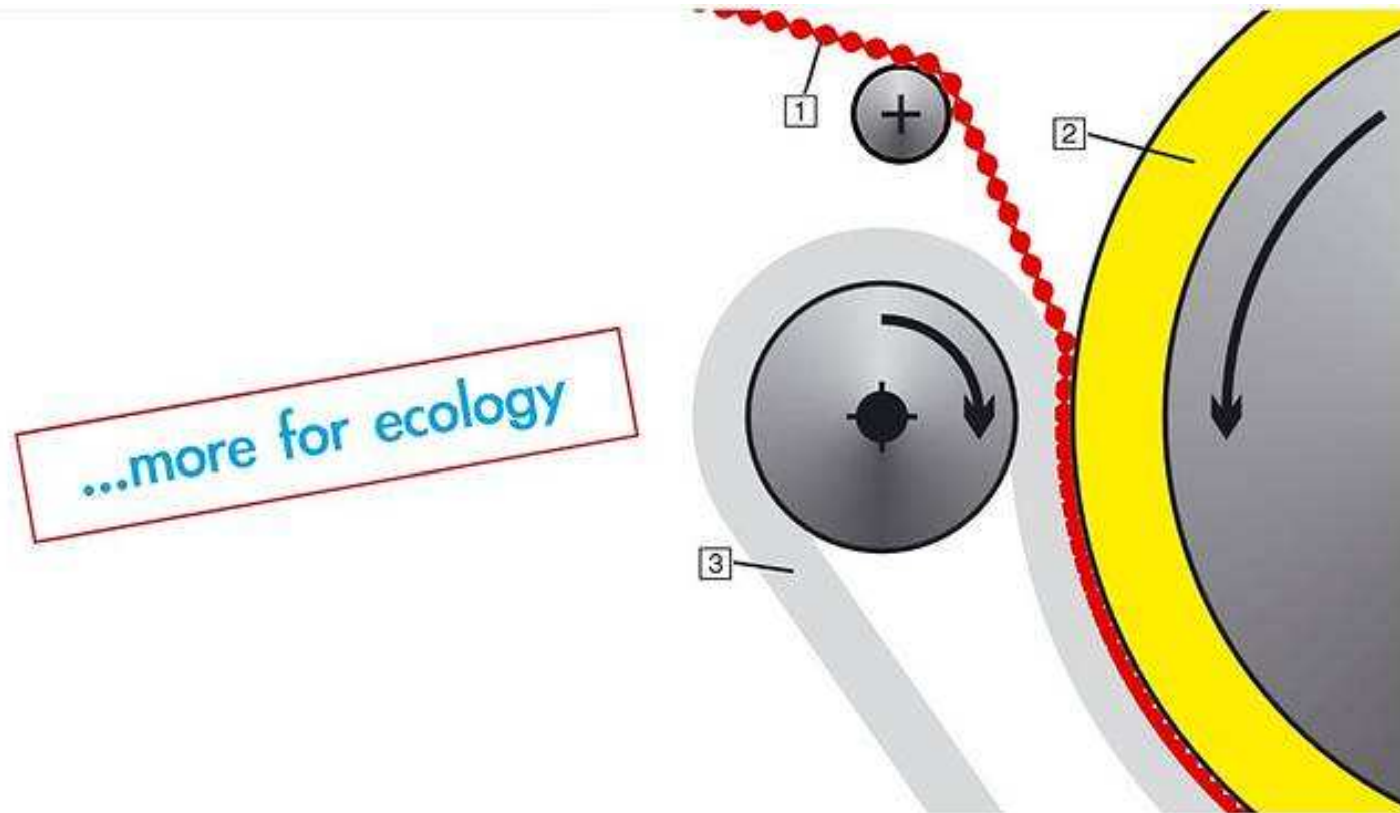
Shematični prikaz sanfor naprave z gumijastim trakom.

1- uvajalna enota, 2- vlažilna enota, 3- parilni boben, 4- vodilni valji, 5- razpenjalna veriga, 6- skrčevalna enota, 8- sušilni boben za polst, 9- enota za zlaganje blaga.

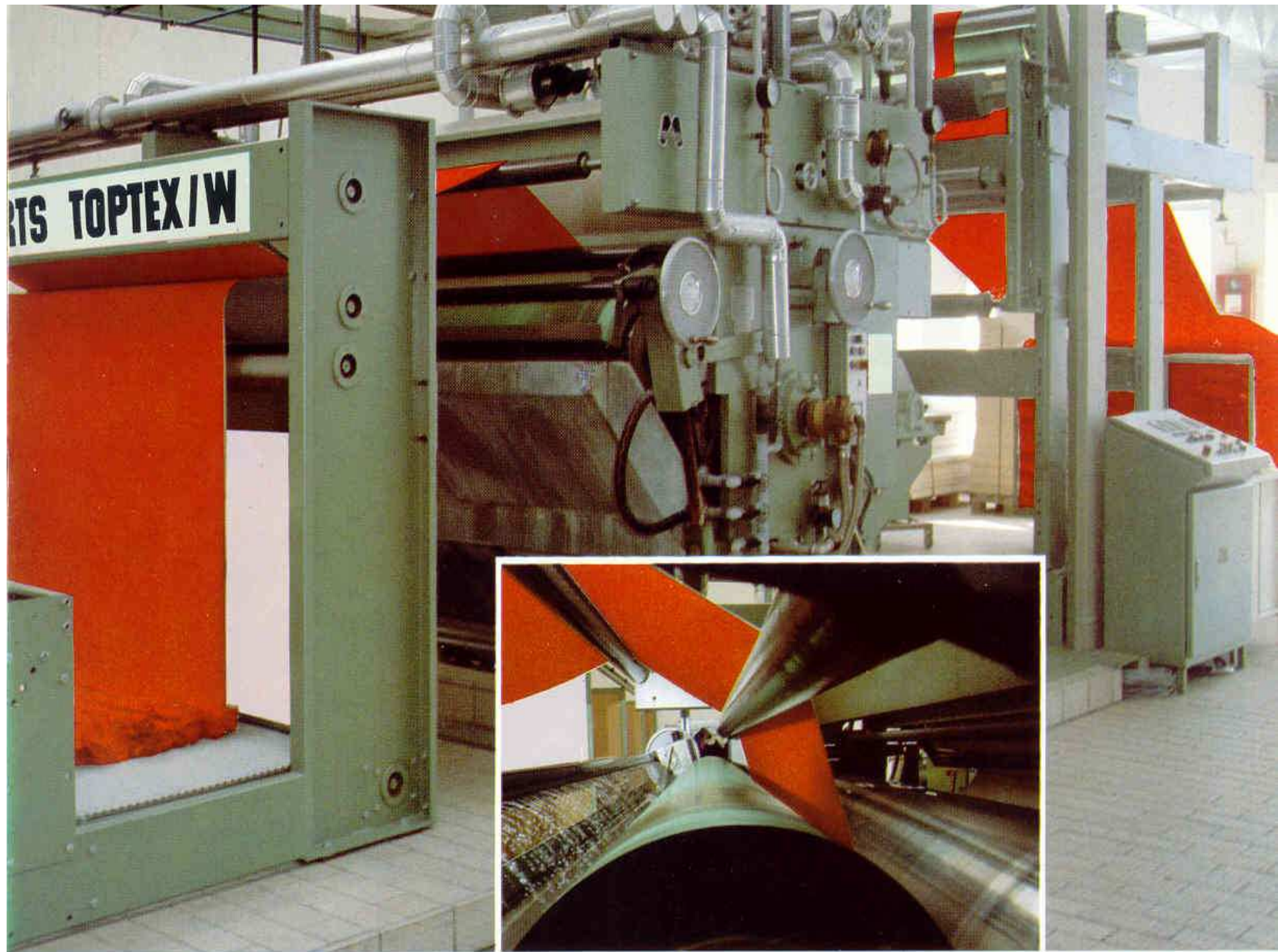
Skrčevalni del sanfor naprave.

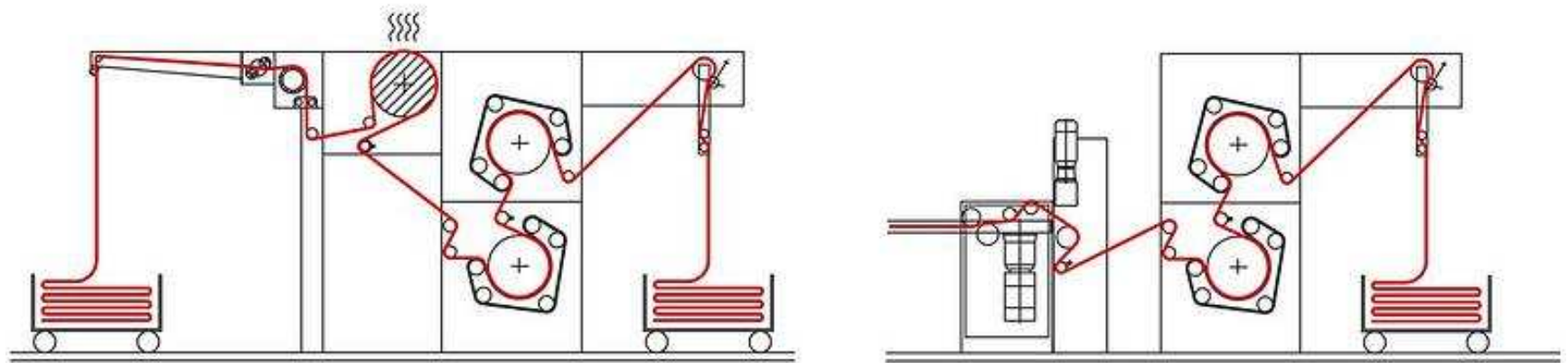
Skrčevalni del sanfor naprave.

1 – tkanina, 2 – ogrevan skrčevalni valj, 3 – gumijast trak.

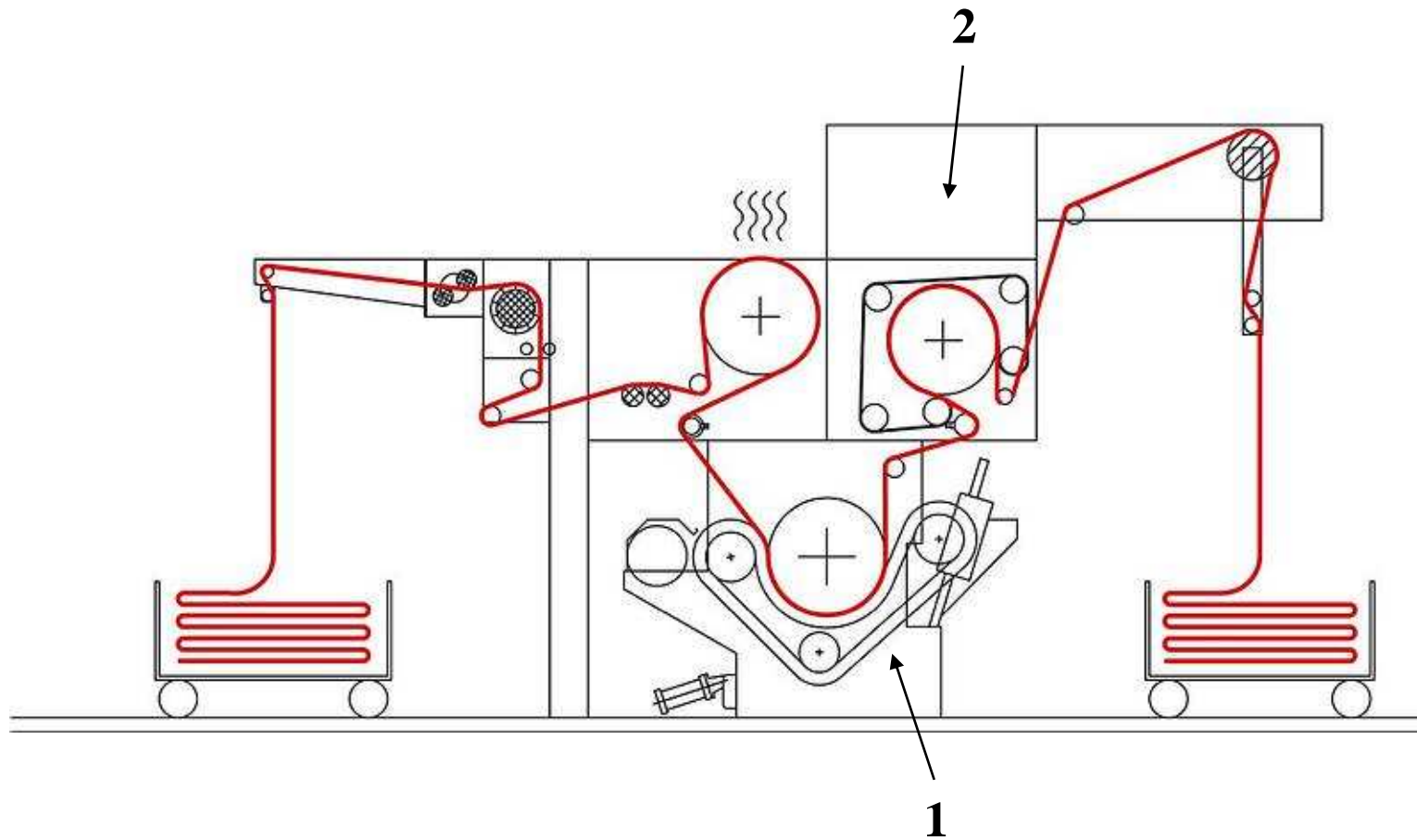

Skrčevalni del sanfor naprave.

Shematični prikaz delovanja stroja za kompresijsko krčenje z volneno polstjo (Montforts, Nemčija).

**Shematični prikaz delovanja stroja za kompresijsko krčenje
Toptex TwinShrink (Montforts, Nemčija).**
1 – skrčevalna enota z gumijastim trakom,
2 – skrčevalna enota z volneno polstjo.

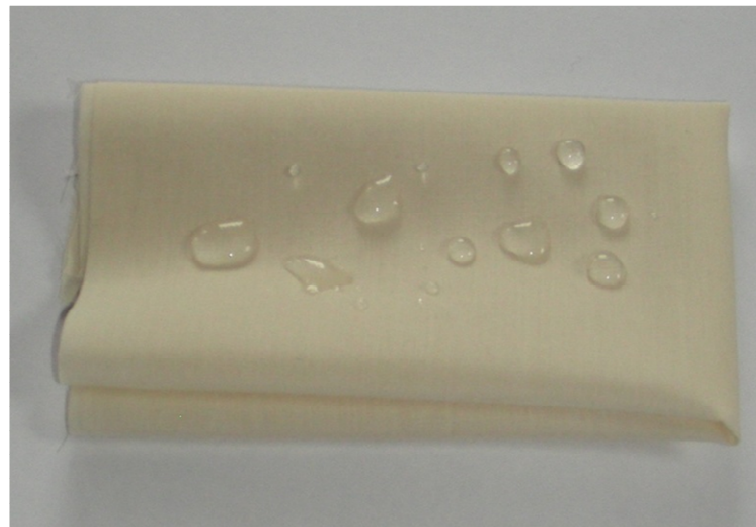
Vodo- in oljeodbojne apreture – hidrofobne in oleofobne apreture

So kemijske apreture, katerih namen je:

- **zaščita tekstilij pred omočljivostjo (zmanjšati omočljivost) in navzemanjem umazanije,**
- **zvečati vodoodbojnost, doseči vodoneprepustnost,**
- **zvečati odbojnost za različna olja in maščobe.**

Omočljiva tkanina

Vodoodbojna tkanina

Vodoodbojnost in vodoneprepustnost v odvisnosti od konstrukcijskih in fizikalnih lastnosti tkanine

Konstrukcijske in fizikalne lastnosti tkanine	Vodoodbojnost	Vodoneprepustnost
Pore	odprte	zaprte
Prepustnost vodne pare	mala do velika	ničelna do zelo mala
Zračna prepustnost	ponavadi velika	ničelna do mala
Odpornost na pronicanje vode	odporna na razširjanje in pronicanje vode, dopušča pronicanje vode pri večjih hidrostatičnih tlakih	zelo odporna tudi pri visokih hidrostatičnih tlakih

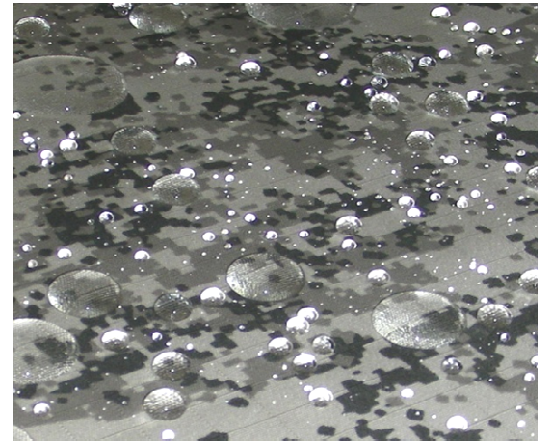

Tekstilni izdelki z vodo- in oljeodbojno apreturo

Zaščitna delovna oblačila

Uniforme

Oblačila za šport in prosti čas

Elektronske tekstilije

Pregrinjala

Dvižne strehe

Dežniki

Senčila, tende

Šotori, tende

Preproge

*Oblazinjeno pohištvo,
namizni prti*

Kopalniške zavese

Dekorativne tekstilije

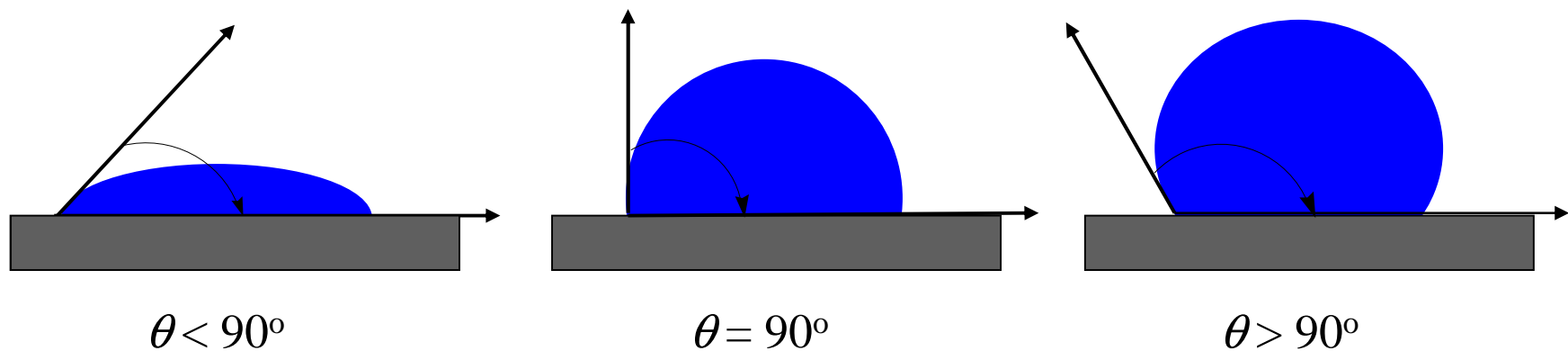

Definicija odbojnosti

Zvečanje odbojnost

=

Zvečanje stičnega kota

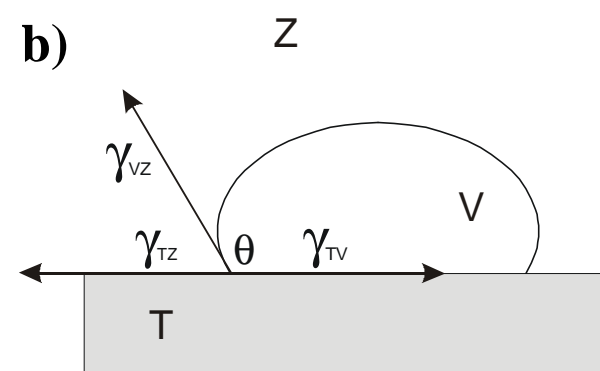
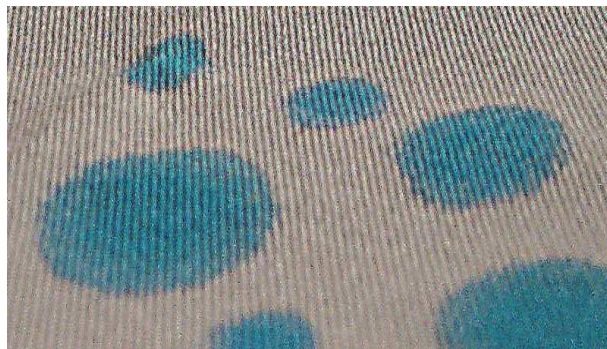
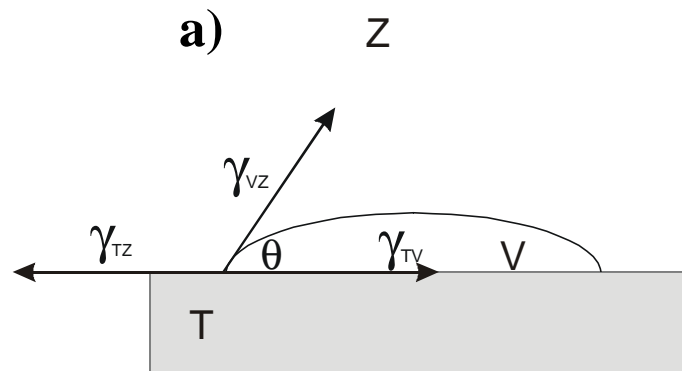
$\theta < 90^\circ$

$\theta = 90^\circ$

$\theta > 90^\circ$

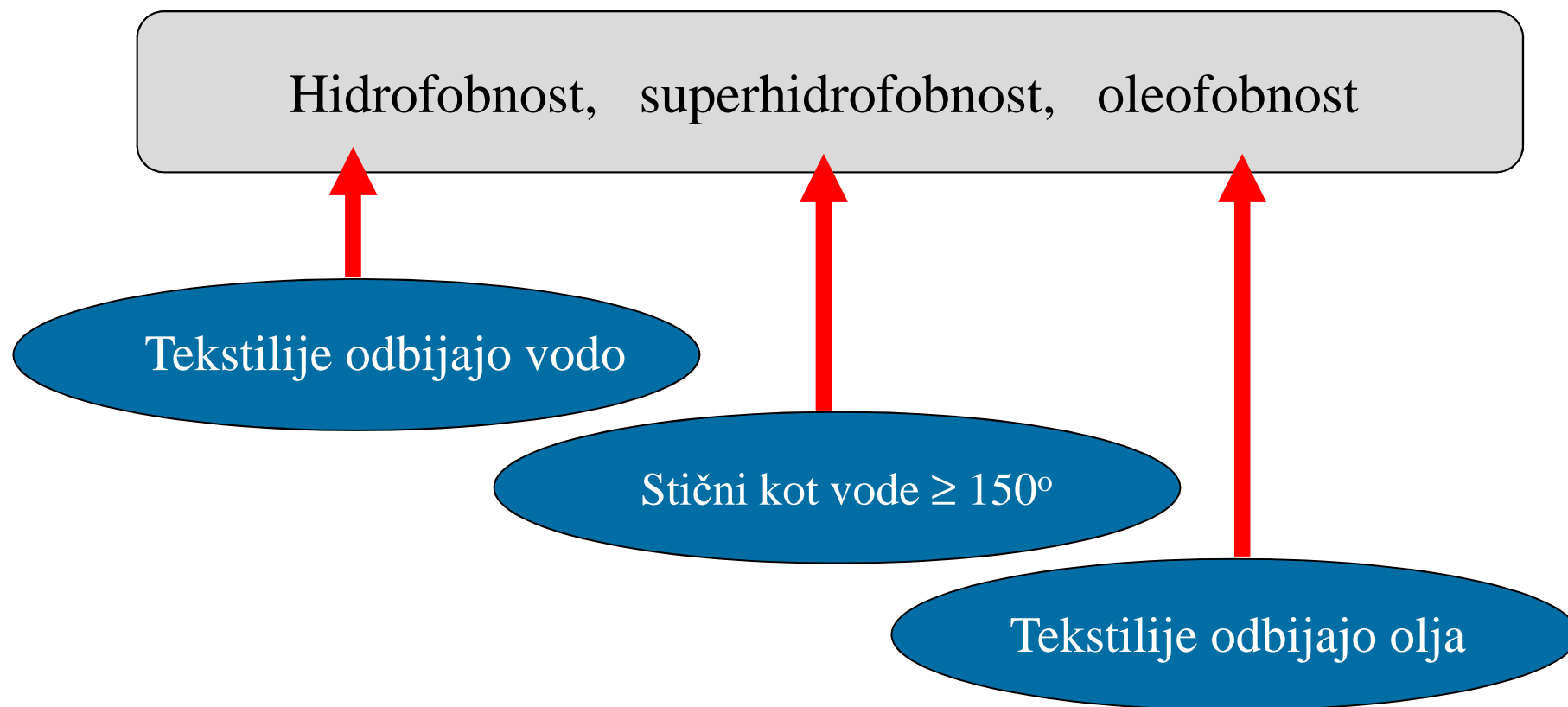
Močenje $\longleftrightarrow$ *Odbojnost*

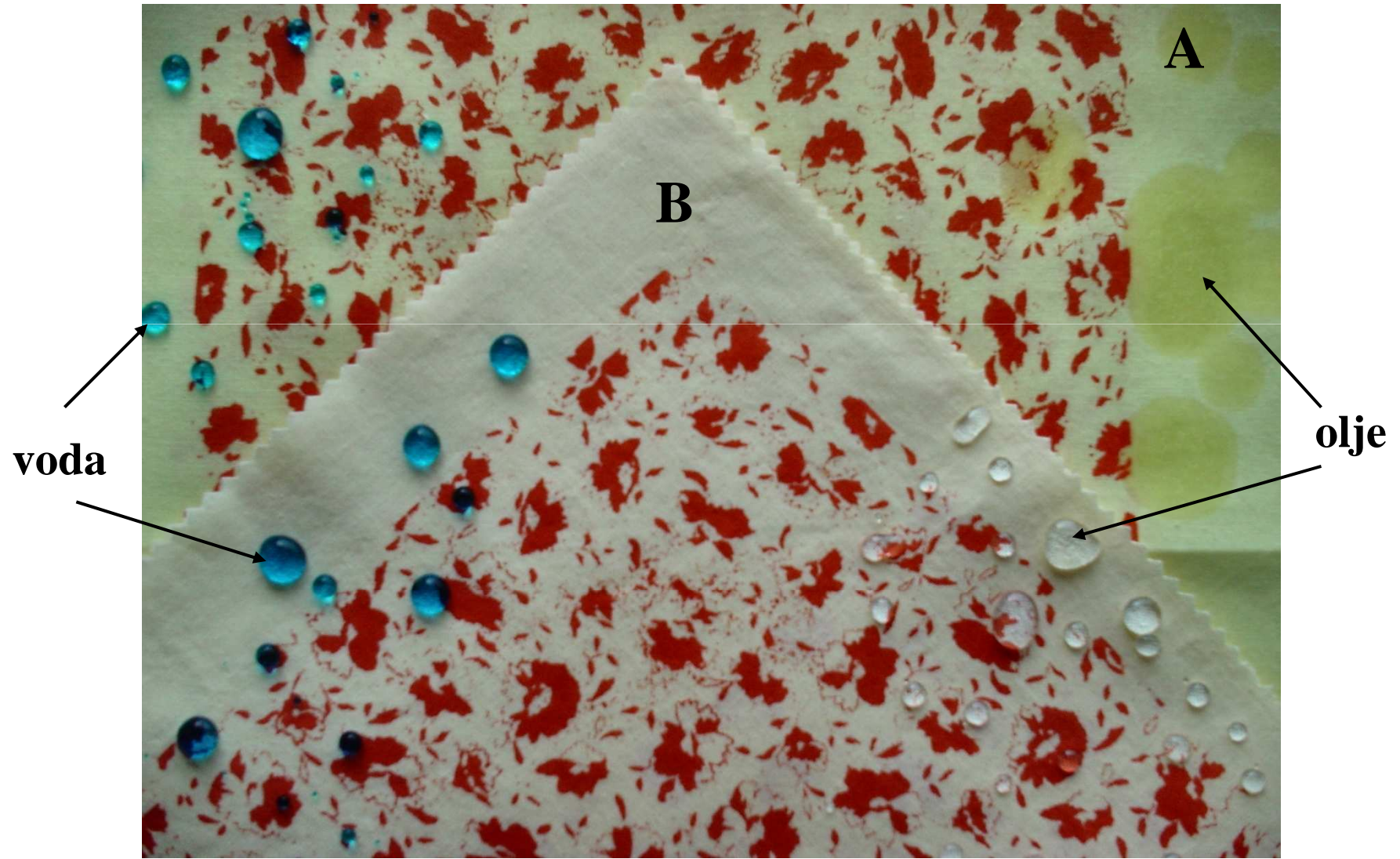
Stični kot tekočine na površini tekstilije

Vodo- in oljeodbojnost:

Superhidrofobnost – posnemanje pojavov iz narave

Lotus efekt

- Stična površina med vodo in tekstilom je 2–3 %,
- samočistilne lastnosti.

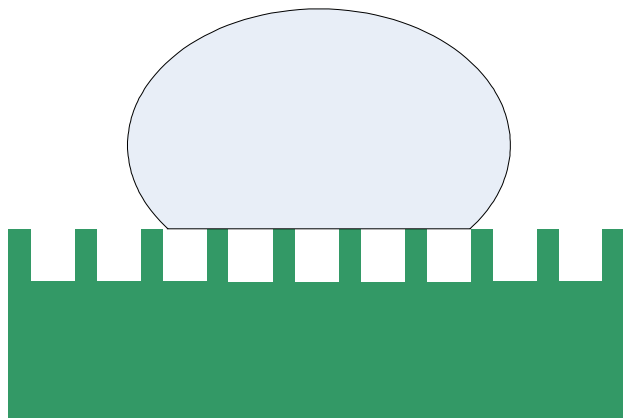

Lotus efekt

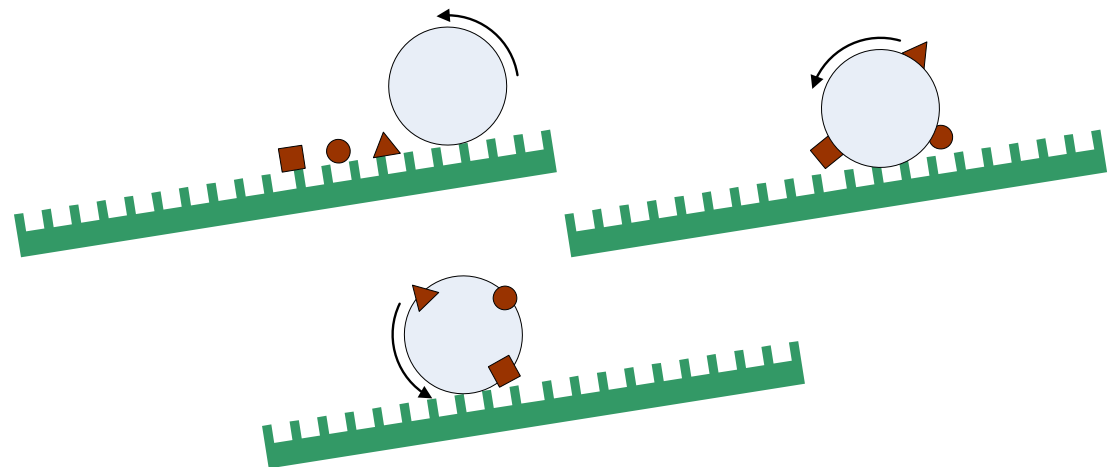
Mala stična površina – manjša od 2–3%

+

Samočistilne lastnosti

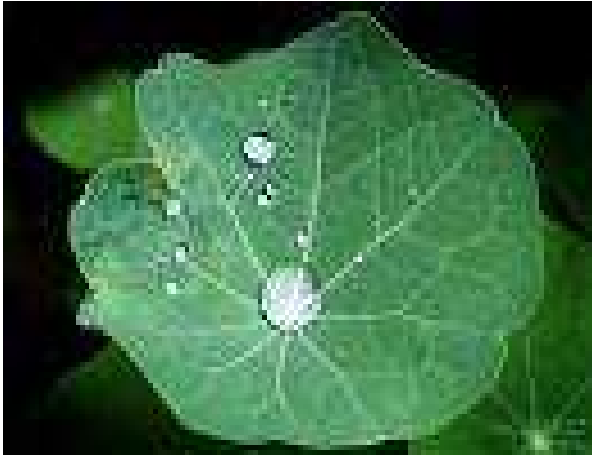

Kaplja tekočine na hrapavi površini

Kaplja tekočine se kotili po površini

Listi lotusa

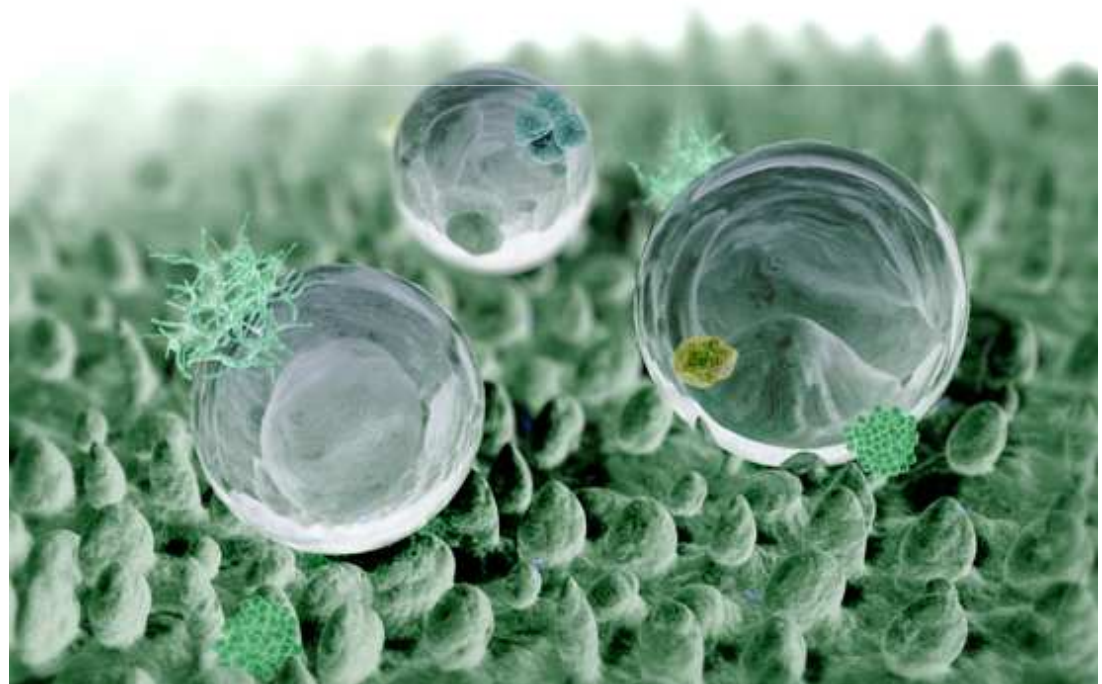
<http://www.youtube.com/watch?v=LJtQ6dvcbOg>

Dvojna struktura lista lotusa

- mikrostrukturirana površina,
- nanostrukturirani kristali voska.

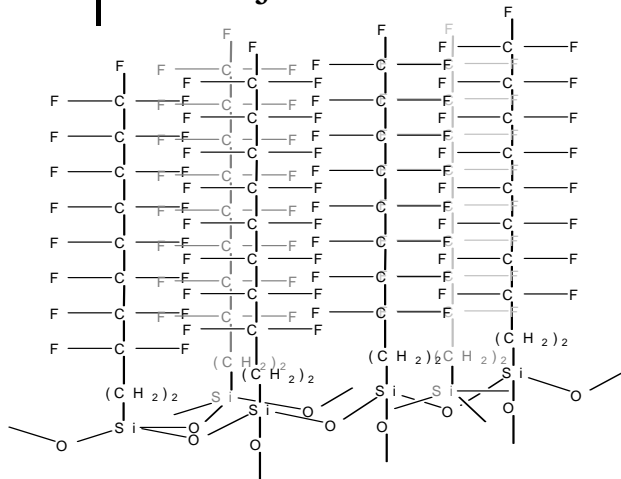

Dejavniki, ki vplivajo na vodo- in oljeodbojnost tekstilij

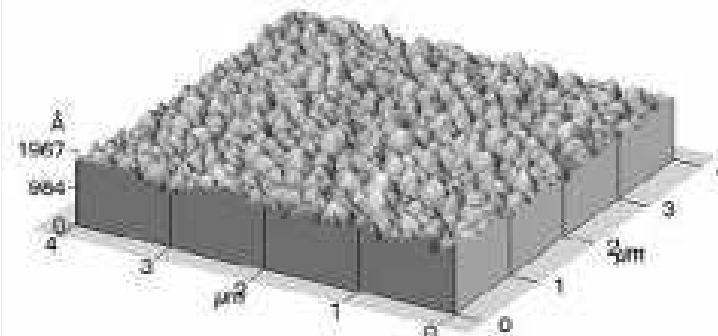
Površinska prosta energija

Kemijska struktura

Hrapavost površine

Morfološke lastnosti

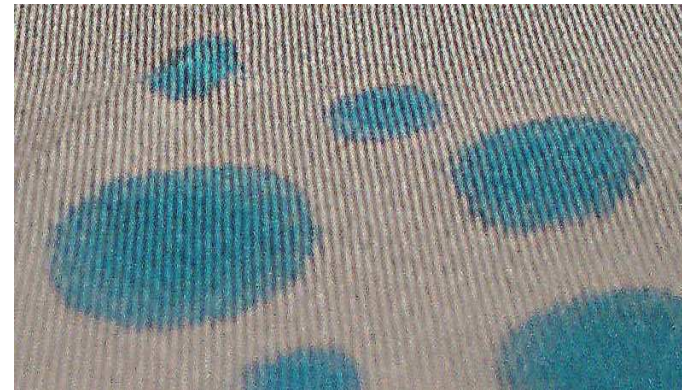

Princip delovanja vodo- in oljeodbojnih sredstev:

- zmanjšati površinsko prosto energijo vlaken,
- zmanjšati adhezijo med vlakni in tekočino,
- povečati nanohrapavost površine tekstilije.

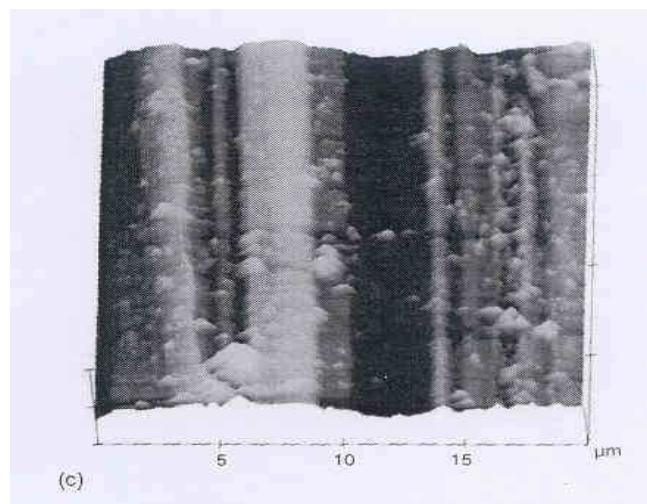
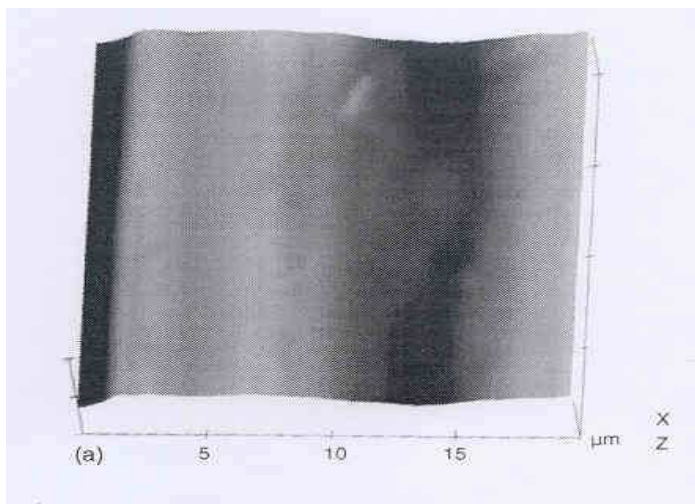
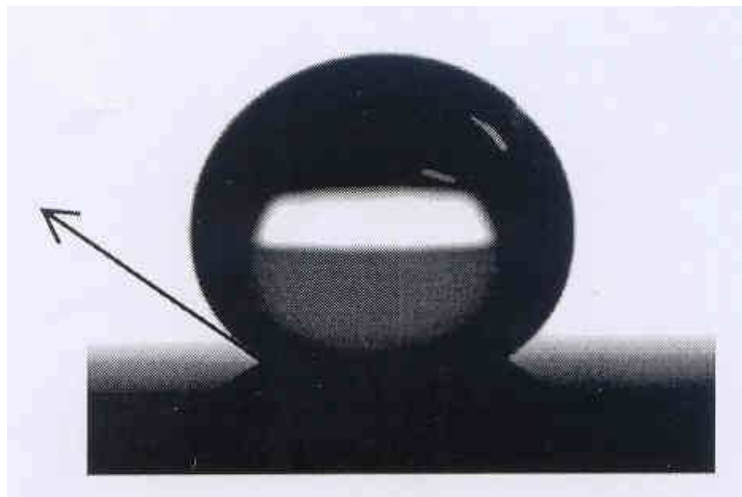
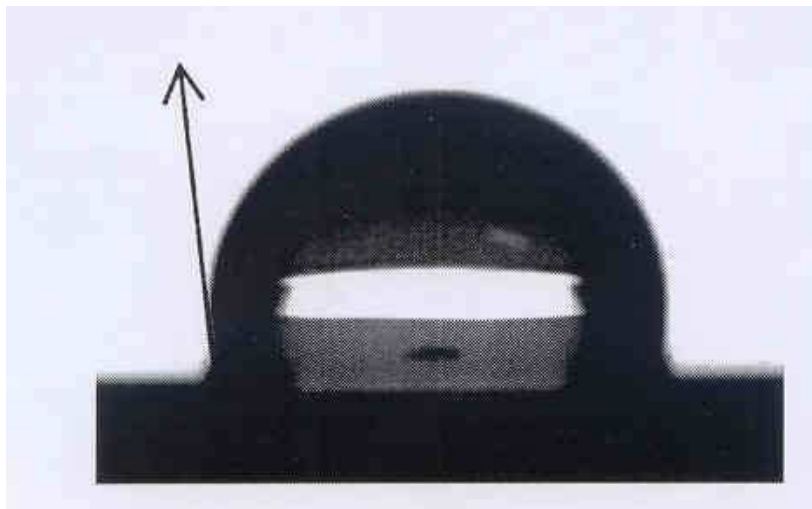
Površina z nizko energijo
($\gamma_{TZ} \leq 35 \text{ mJ/m}^2$)

Površina z visoko energijo
($\gamma_{TZ} = 55 - 60 \text{ mJ/m}^2$)

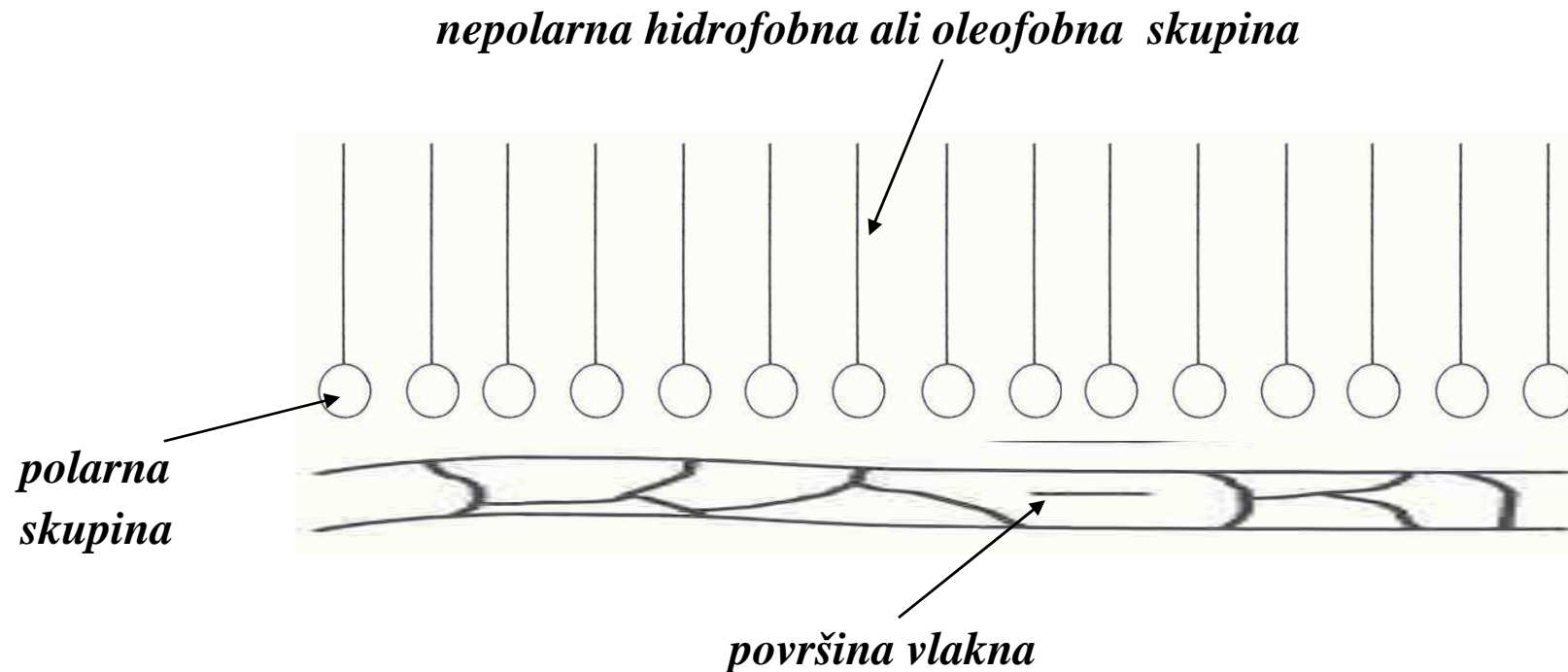

Hrapavost površine

Usmerjenost odbojnega sredstva na površini tekstilije

Sredstvo je s polarnimi skupinami usmerjeno proti površini vlaken, z nepolarnimi hidrofobnimi in oleofobnimi skupinami pa stran od nje.

Pomembne skupine odbojnih apreturnih sredstev

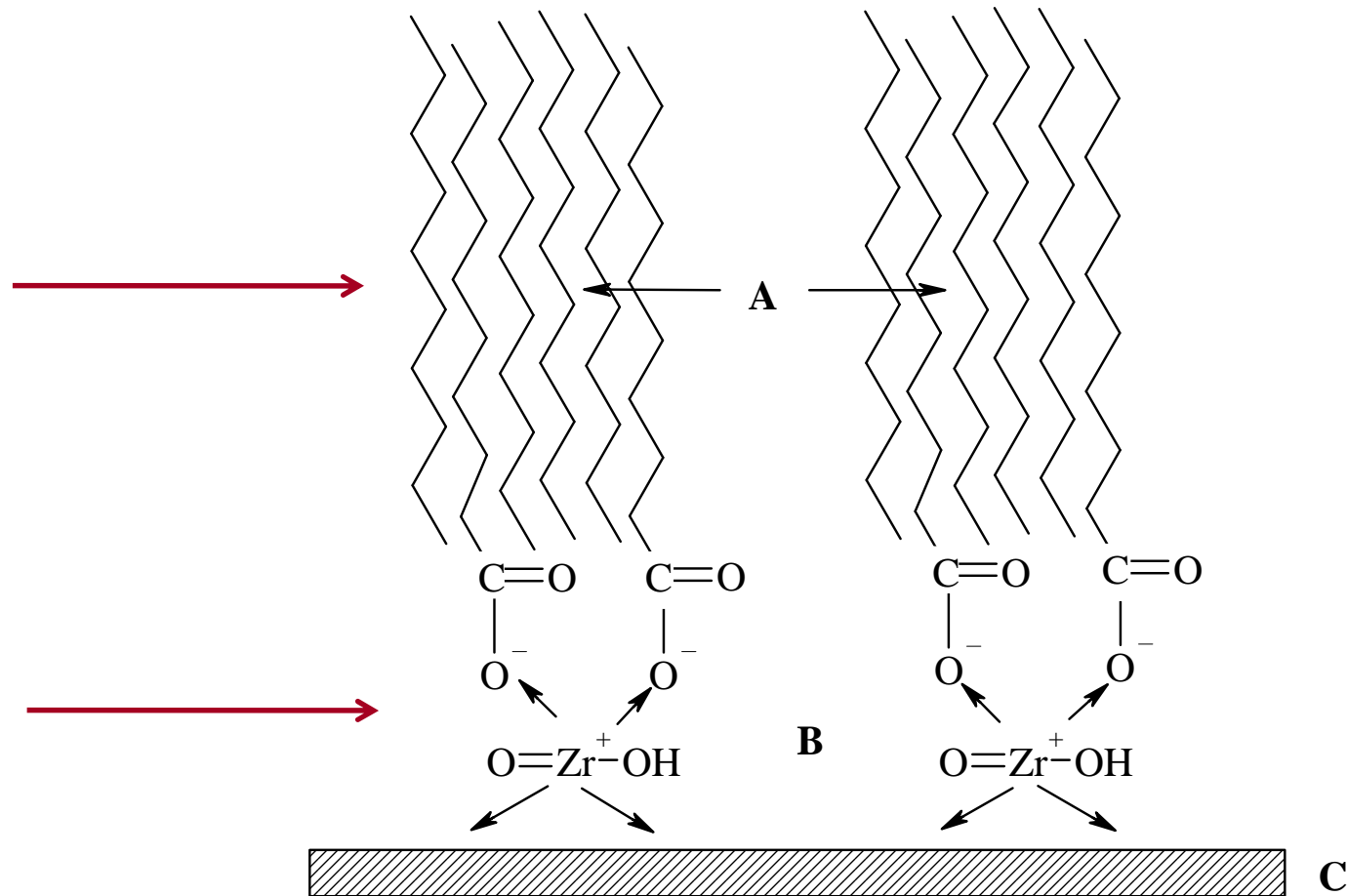
A. Vodoodbojna sredstva:

- emulzije parafina s kovinskimi solmi,
- modificirani aminoplasti,
- polisiloksani.

B. Vodo- in oljeodbojna sredstva:

- fluoroogljikovi polimeri (FCP).

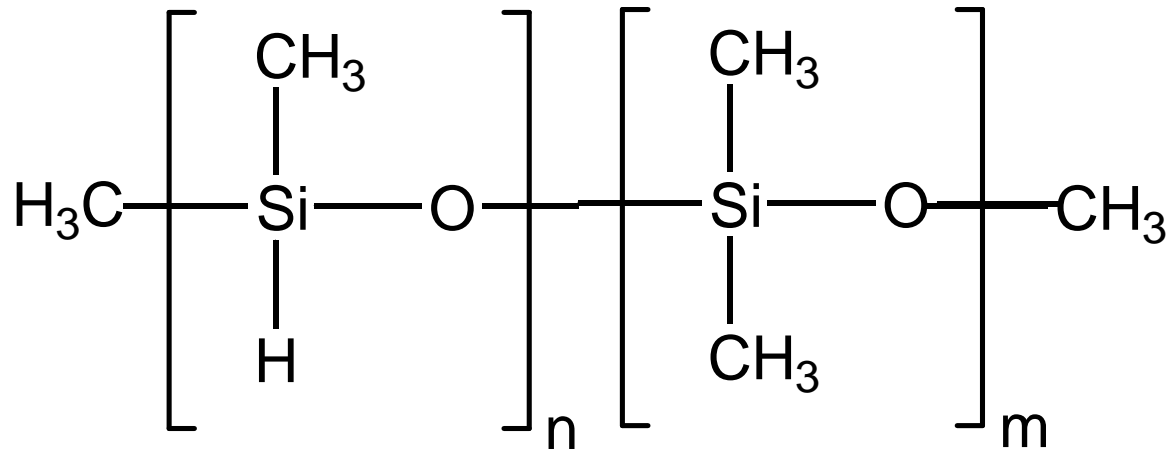
Usmerjenost **parafina** na površini tkanine

A – hidrofobni del, B – hidrofilni del, C – površina vlakna

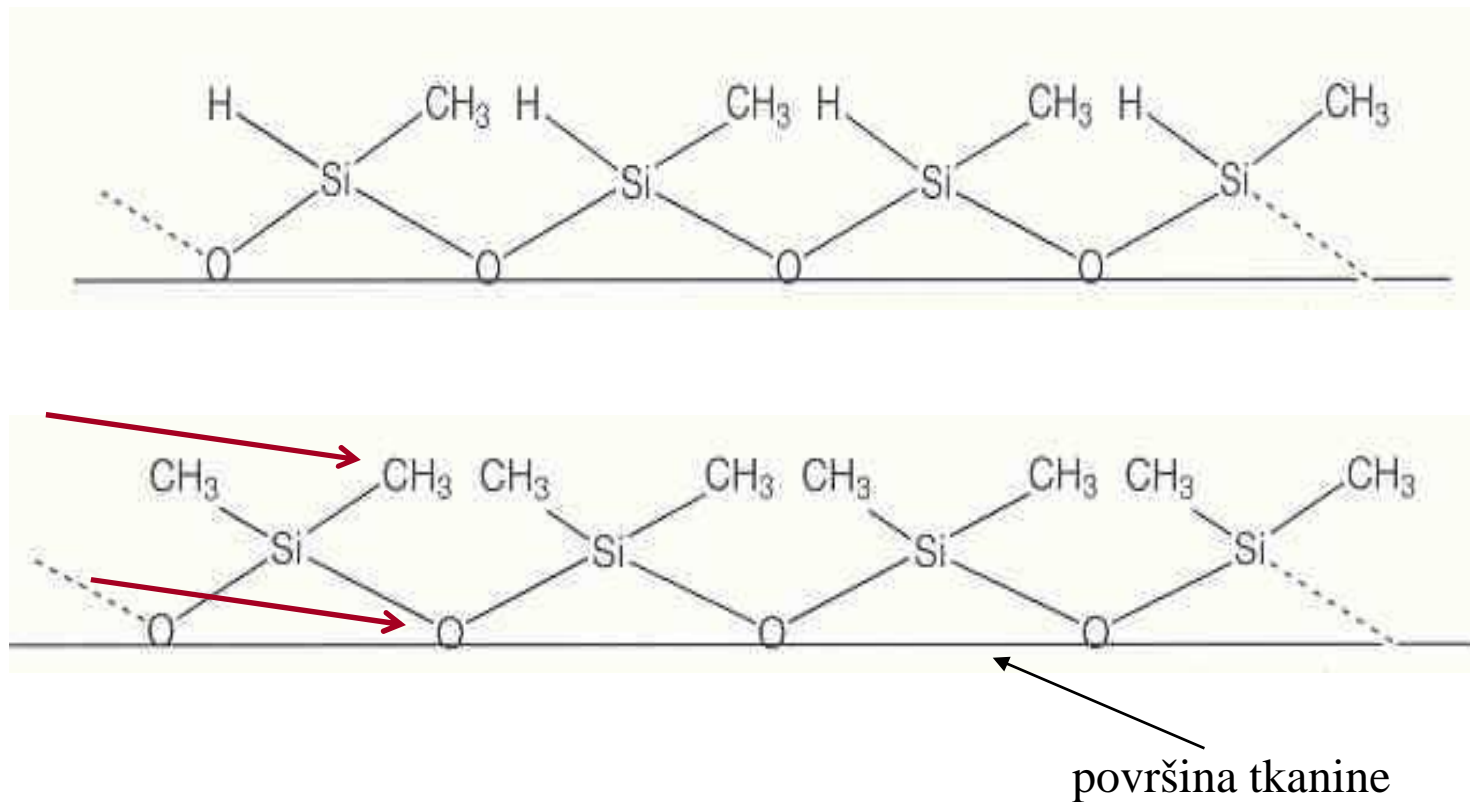
Polisiloksani

- polihidrogenmetilsiloksan (PHMS) in
- polidimetilsiloksan (PDMS).

$$n : m = 2:1$$

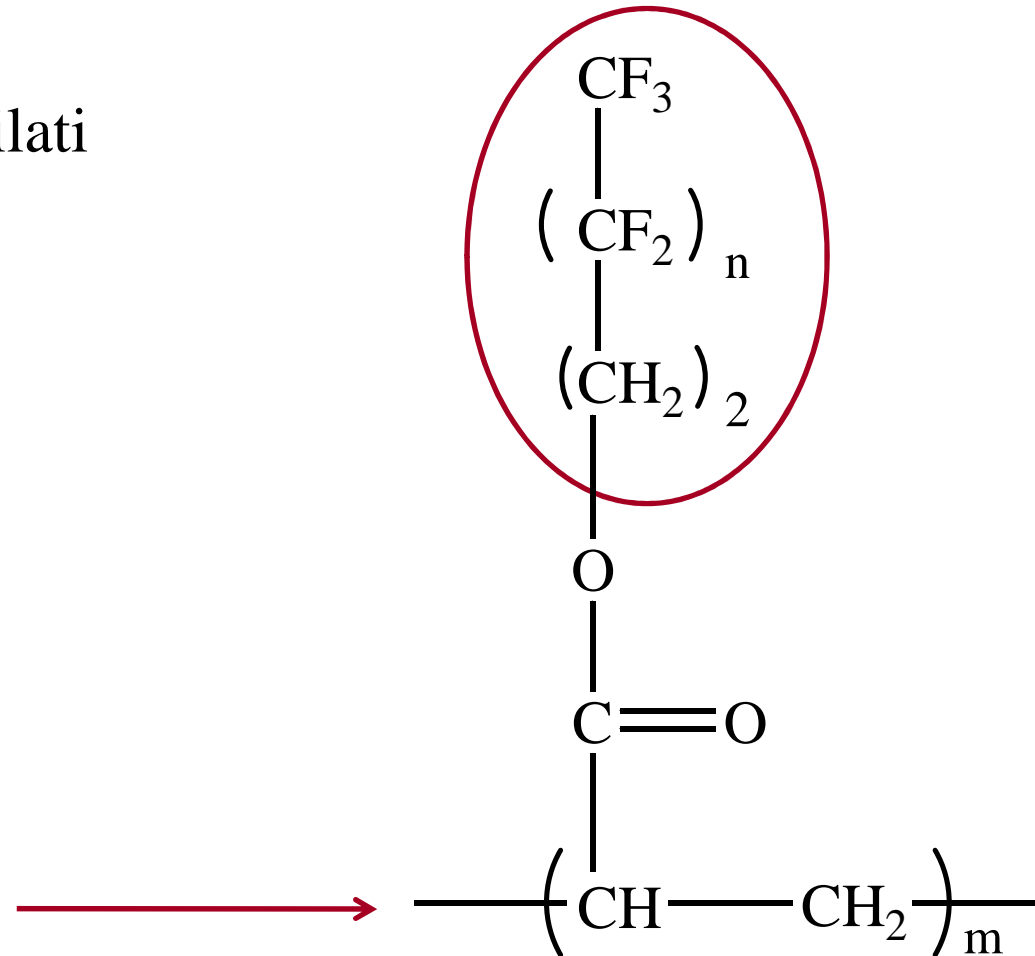
Usmerjenost polisiloksana na površini tkanine

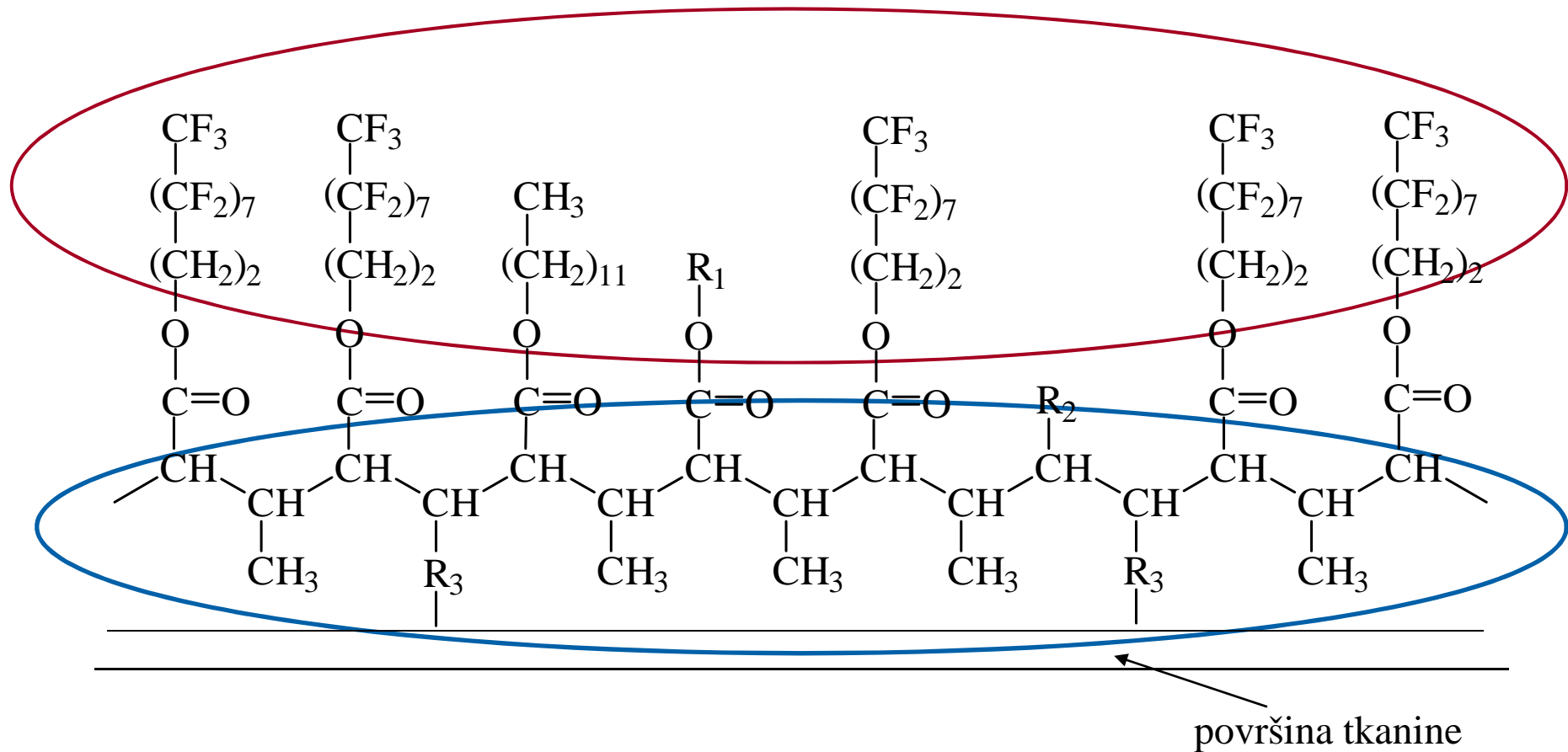
Fluoroogljkovi polimeri (FCP)

Perfluorirani akrilati

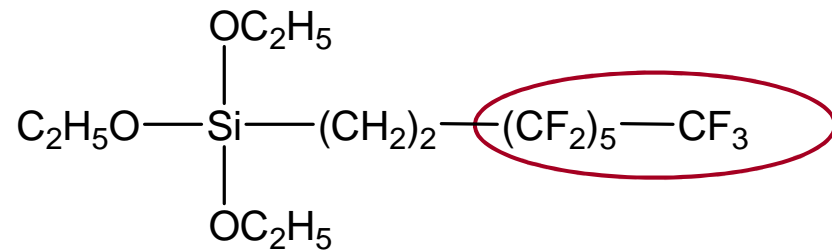

n = 4-11

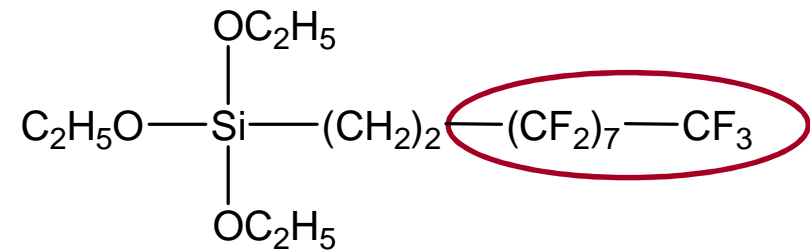
Usmerjenost FCP na površini tkanine

Perfluorirani trialkoksisilani

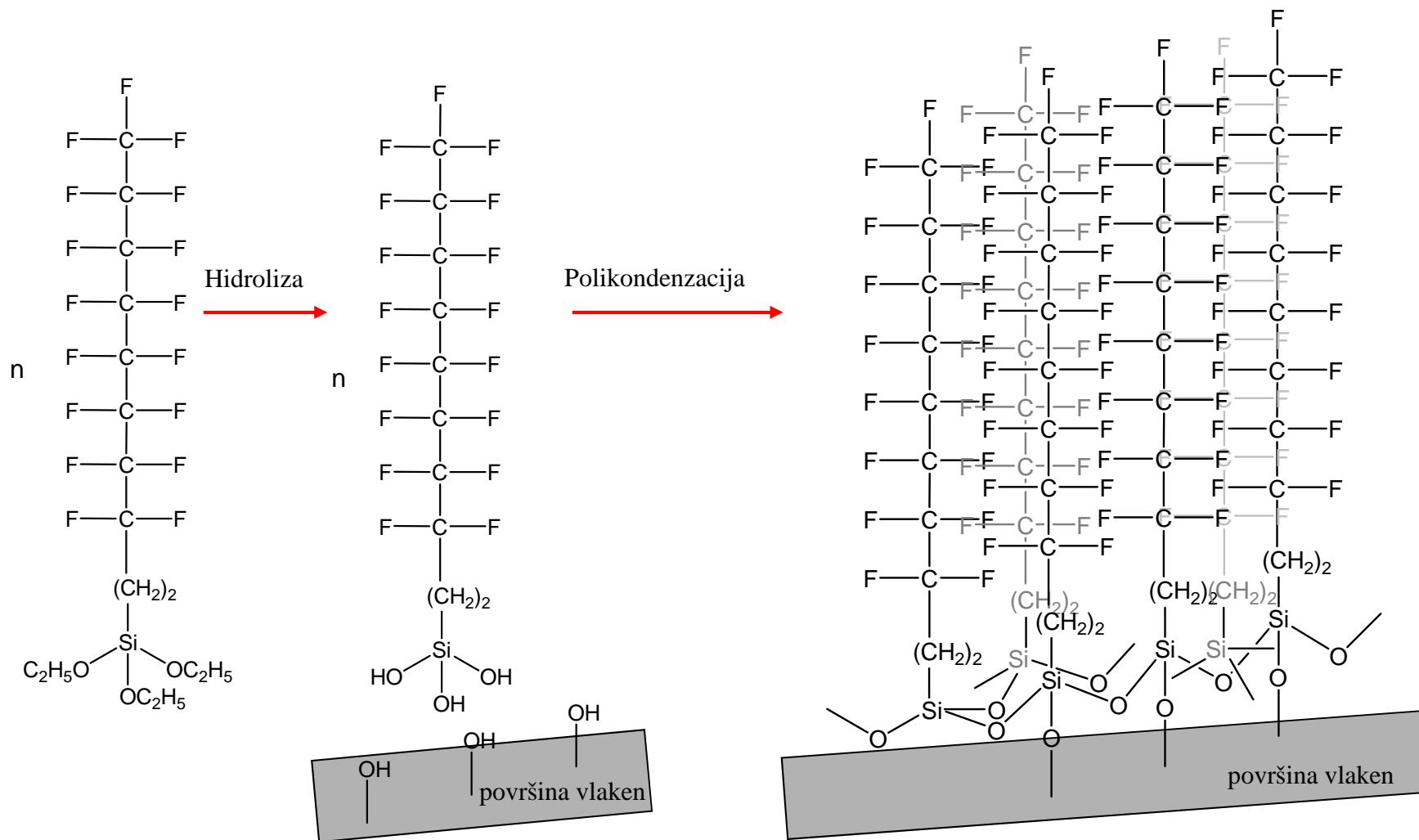
(Tridecafluoro-1,12,2-tetrahydrooctyl)
triethoxysilane

(Heptadecafluoro-1,12,2-tetrahydrodecyl)
triethoxysilane

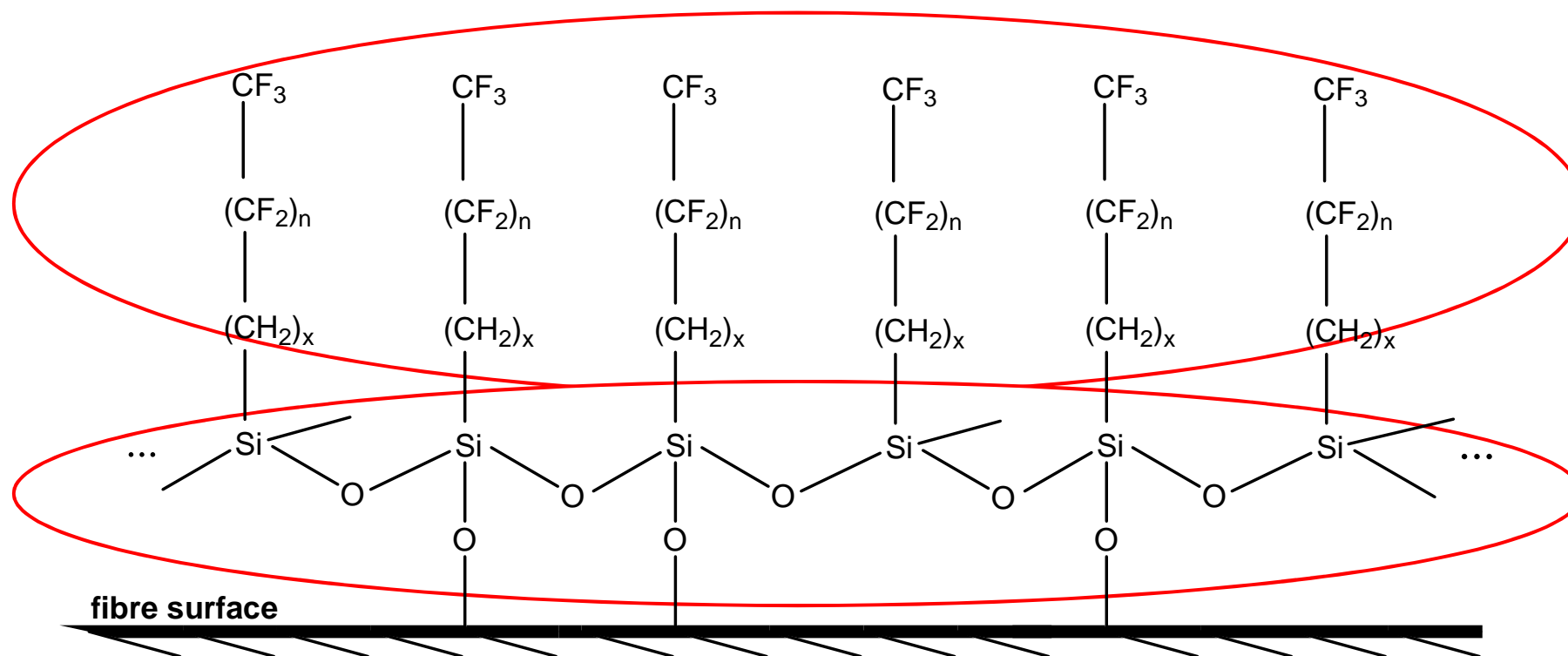
Tvorba polimernega filma na vlaknih

Usmerjenost polimernega filma na vlaknih

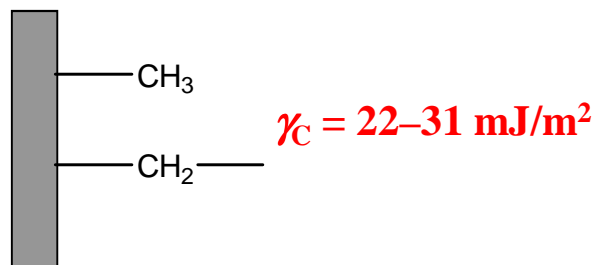
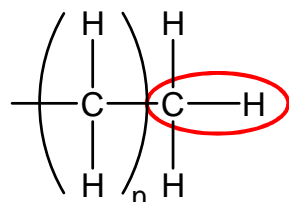

Struktura sredstev

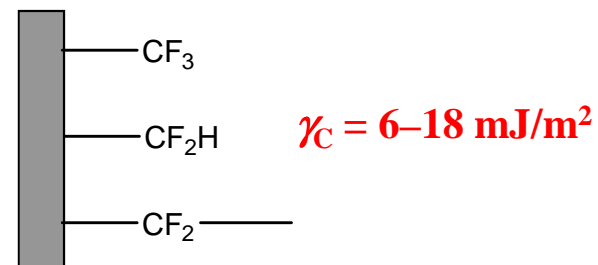
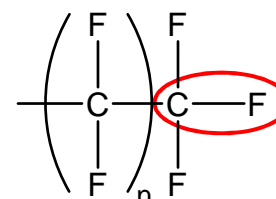
Hidrofobnost

— ogljikovodikova veriga

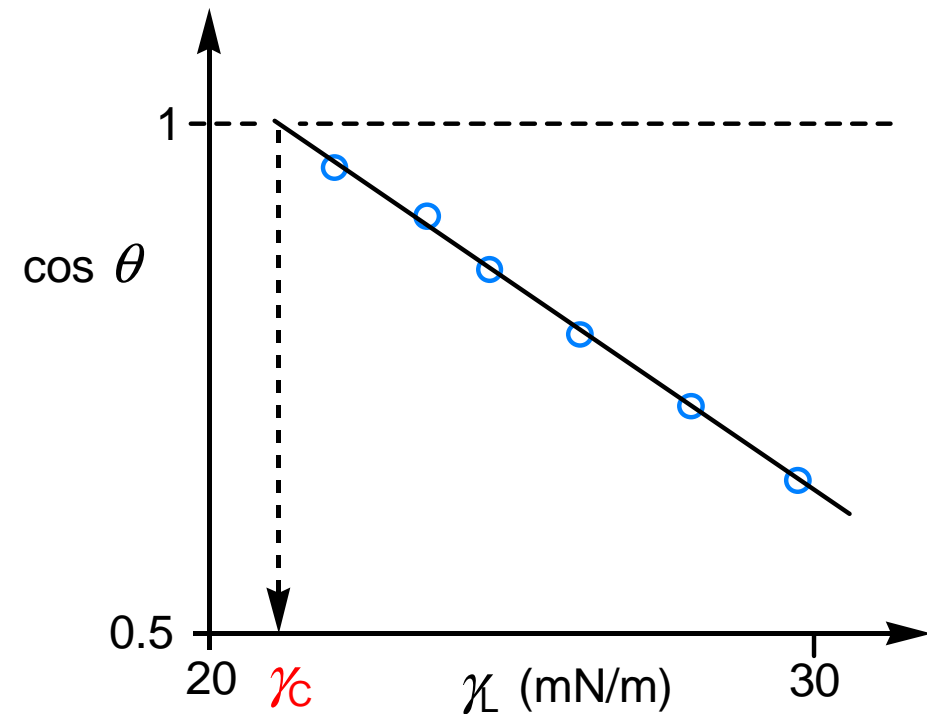
Oleofobnost

— perfluorirana ogljikovodikova veriga

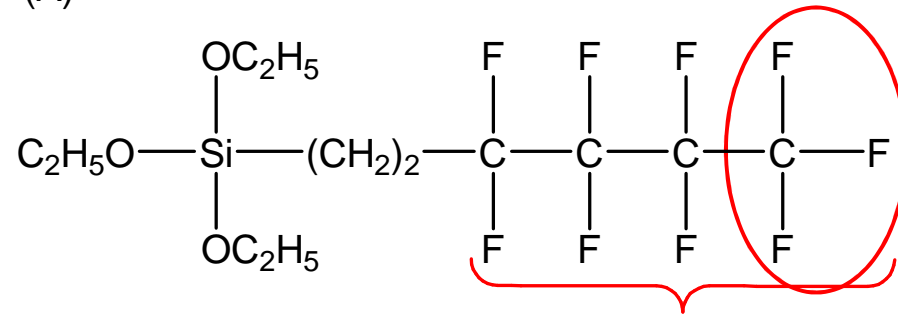
Kritična površinska napetost površin

Površina	γ_c (mJ/m ²)
-CF ₃	6
-CF ₂ H	15
-CF ₂ -	18
-CH ₃	22
-CH ₂ -	31
-CH ₂ CHCl-	39
polisiloksani	24
olja	31-40
H ₂ O	72
bombaž	44 - 60
volna	45
poliamid	46
poliester	43

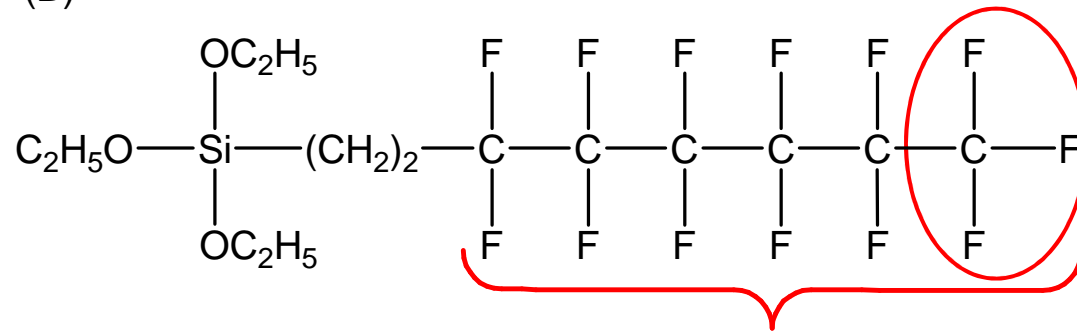

Odbojne apreture

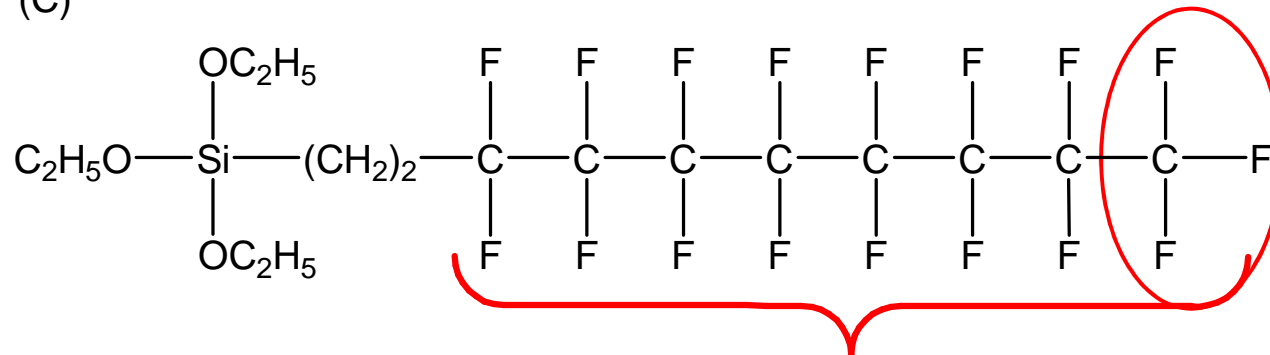
(A)

(B)

(C)

Lastnosti FCP:

- visoka kemična, termična, električna in biološka stabilnosti,
- nizka površinska prosta energija ($15 - 20 \text{ mJ/m}^2$), ki je veliko nižja od površinske napetosti vode (72 mJ/m^2) ali olja ($30 - 35 \text{ mJ/m}^2$),
- olje- in vodoodbojni učinki na površini tekstilije.

Apreture s FCP so znane tudi kot **scotchgard plemenitenje.**

Soil-release apreture –

apreture za lažje odstranjevanje umazanije pri pranju

Namen:

- **v suhem zaščita tekstilij pred omočljivostjo in navzemanjem umazanije,**
- **pri pranju povečati omočljivost vlaken in olajšati odstranjevanje umazanije.**

Uporaba:

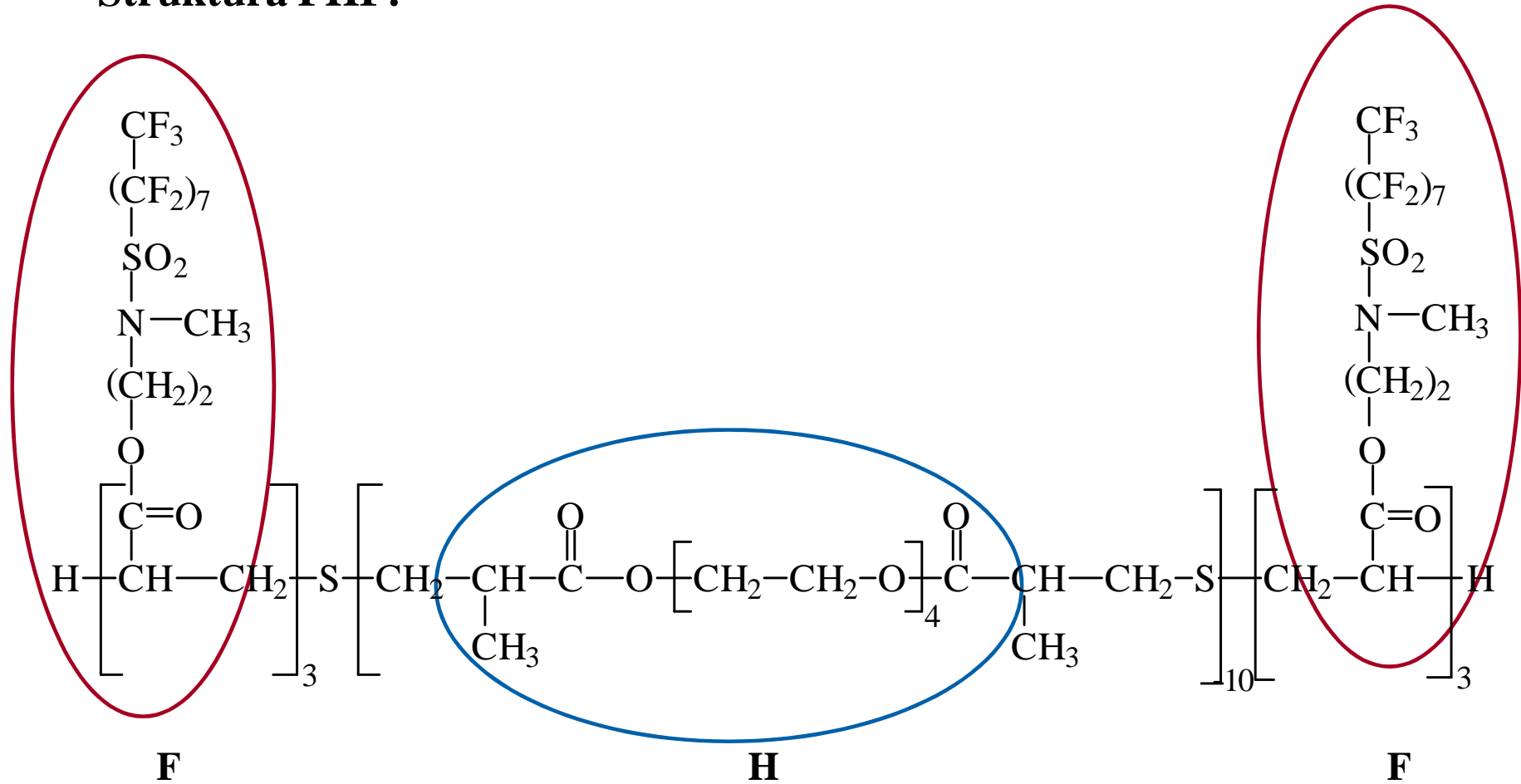
- **za izdelke, ki se pogosto perejo.**

Načini lažjega odstranjevanja umazanije pri pranju:

- sredstvo se pri pranju raztopi in skupaj z umazanijo zapusti tekstilijo,**
- sredstvo na vlaknih tvori pralno obstojni film, ki poveča omakanje in odbija umazanijo,**
- vlakna kemično modificiramo, zaradi česar pri pranju odbijajo umazanijo.**

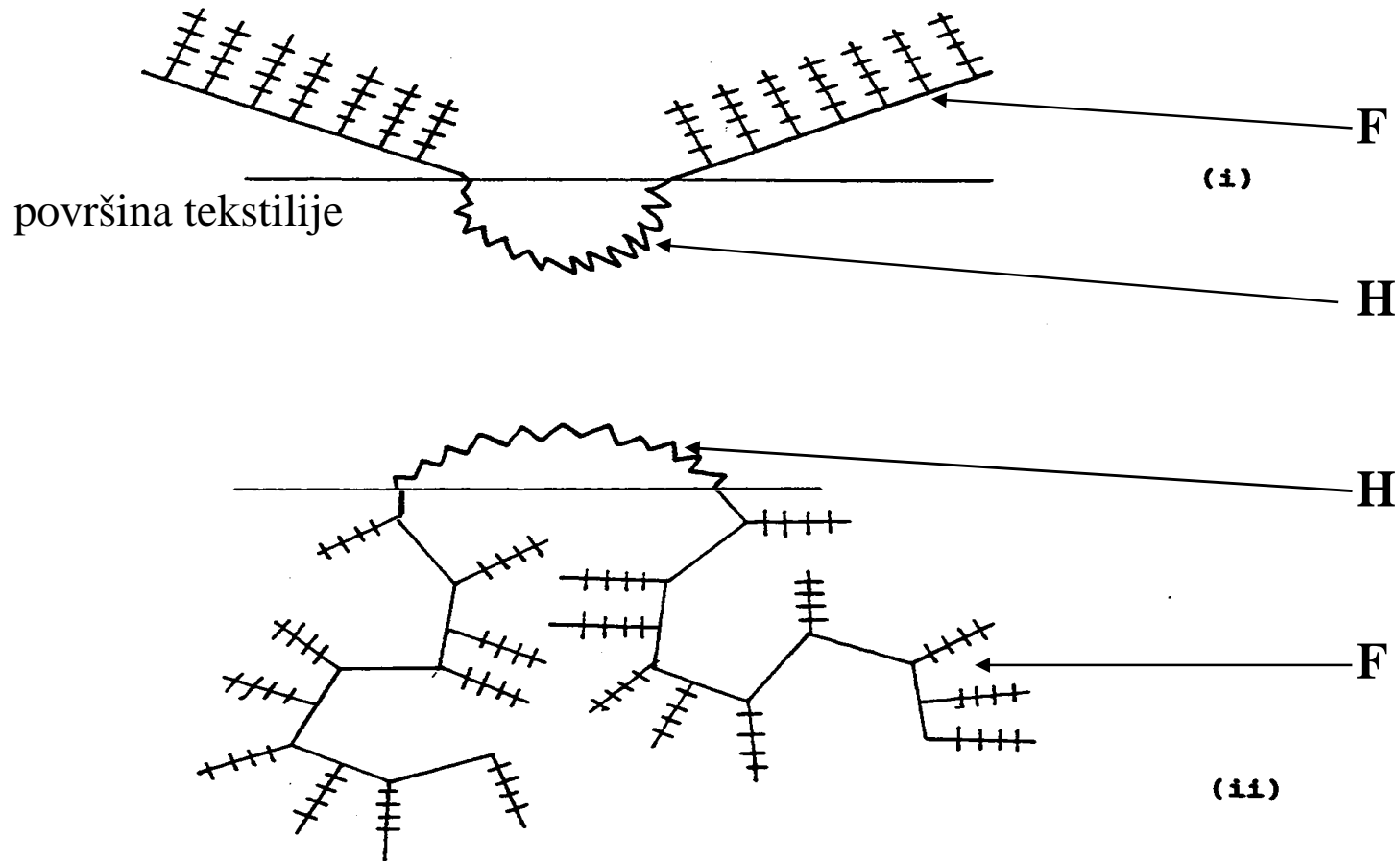
Odbojne aperture

Struktura FHF:

Soil release apreture

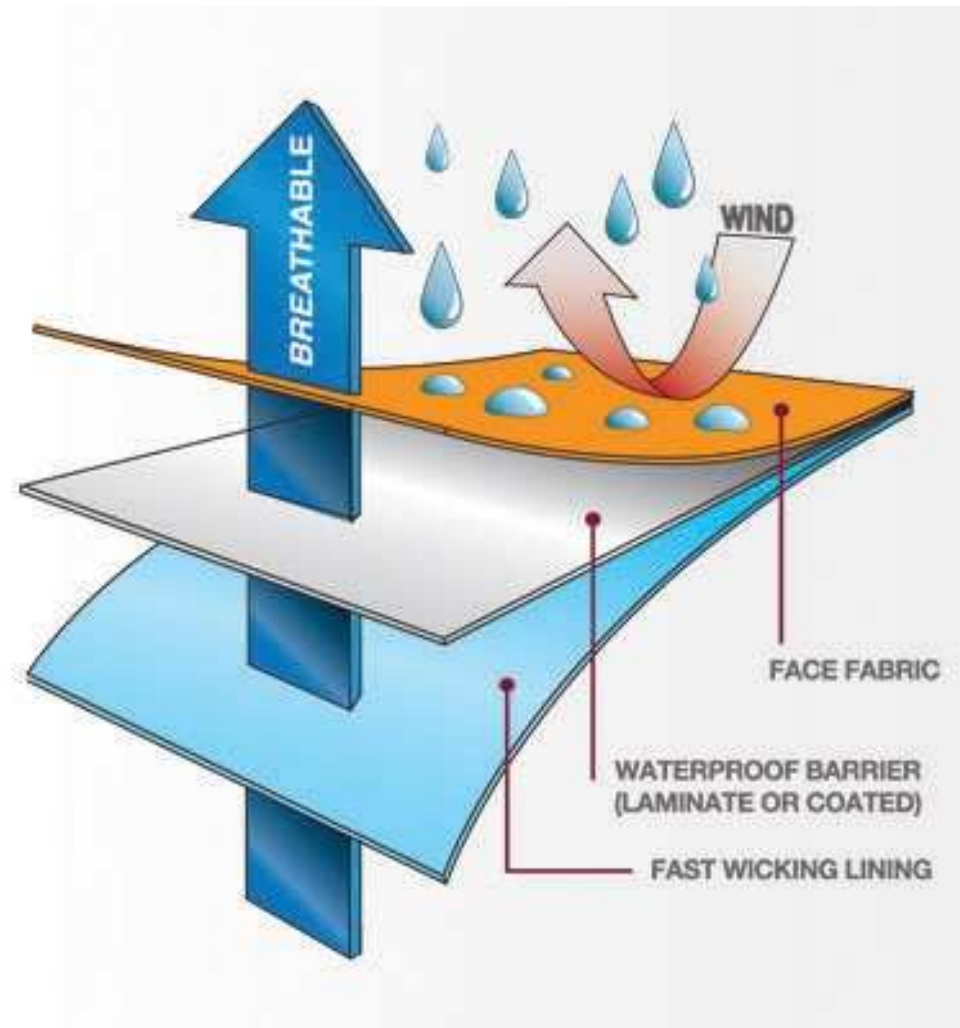

Shematični prikaz usmeritve FHF polimera na površini tekstilije v suhem (i) in v vodi (ii).

Porometriks izdelki

Lastnosti:

- neprepustni za vodo in zrak (veter),
- prepustni za vodno paro,
- so dihalno aktivni izdelki.

SCHOELLER® TEHNOLOGIJA

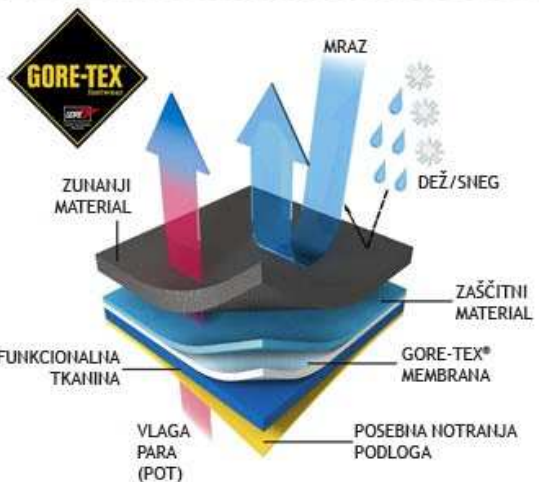

Zunanji del tekstila odbija vodo, prah in umazanijo.

Na notranji strani se vlaga hitro absorbira in porazdeli na večjo površino ter s tem pospeši proces izhlapevanja.

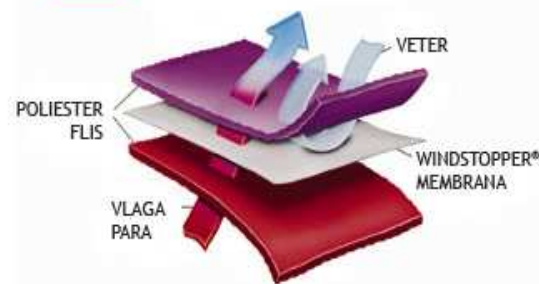
GORE-TEX® TEHNOLOGIJA

WINDSTOPPER® TEHNOLOGIJA

FLIS IZ WINDSTOPPER® MATERIALA

Oblačila za šport in prosti čas

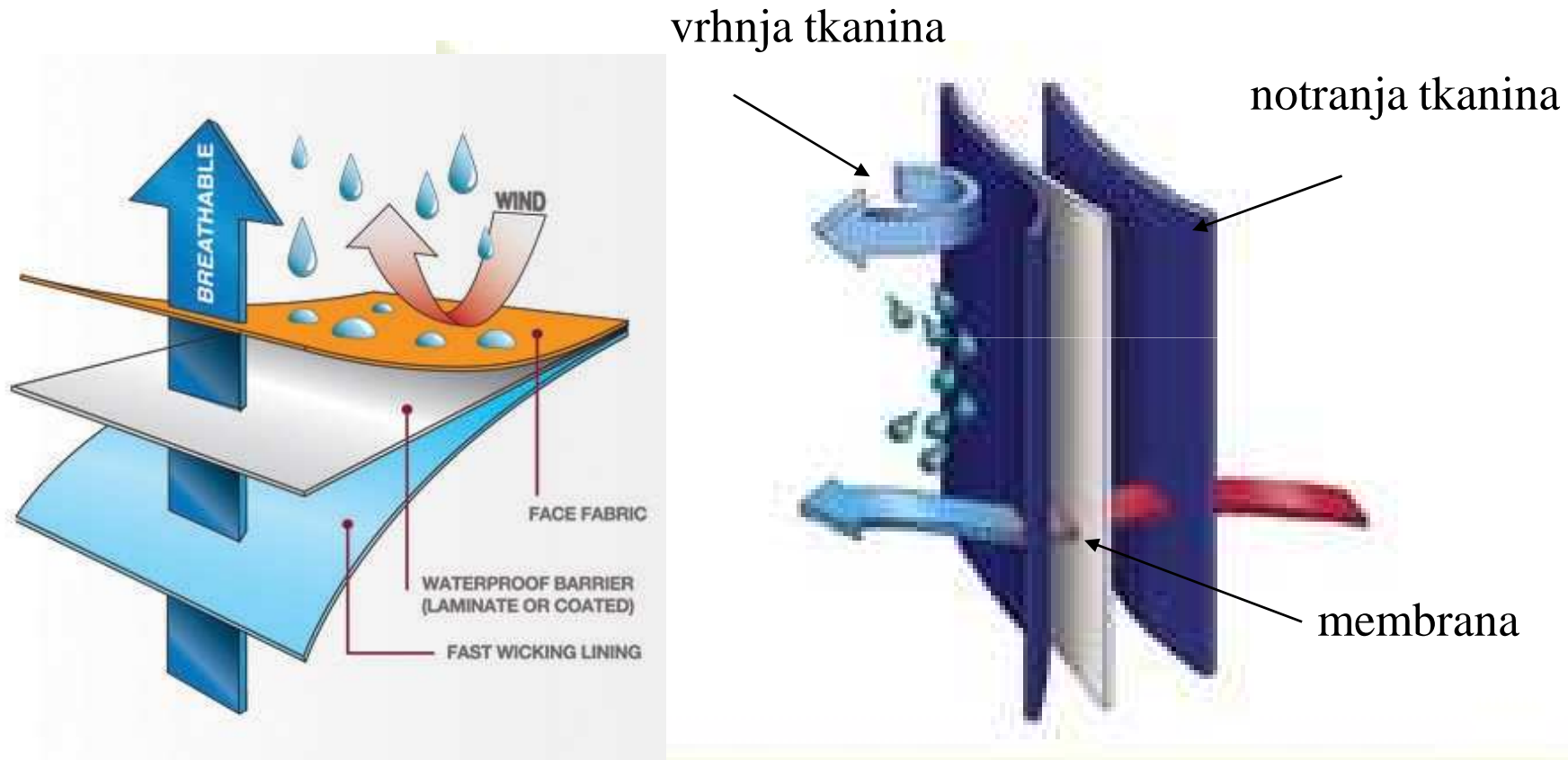

Elektronske tekstilije

Izdelava porometriks izdelkov:

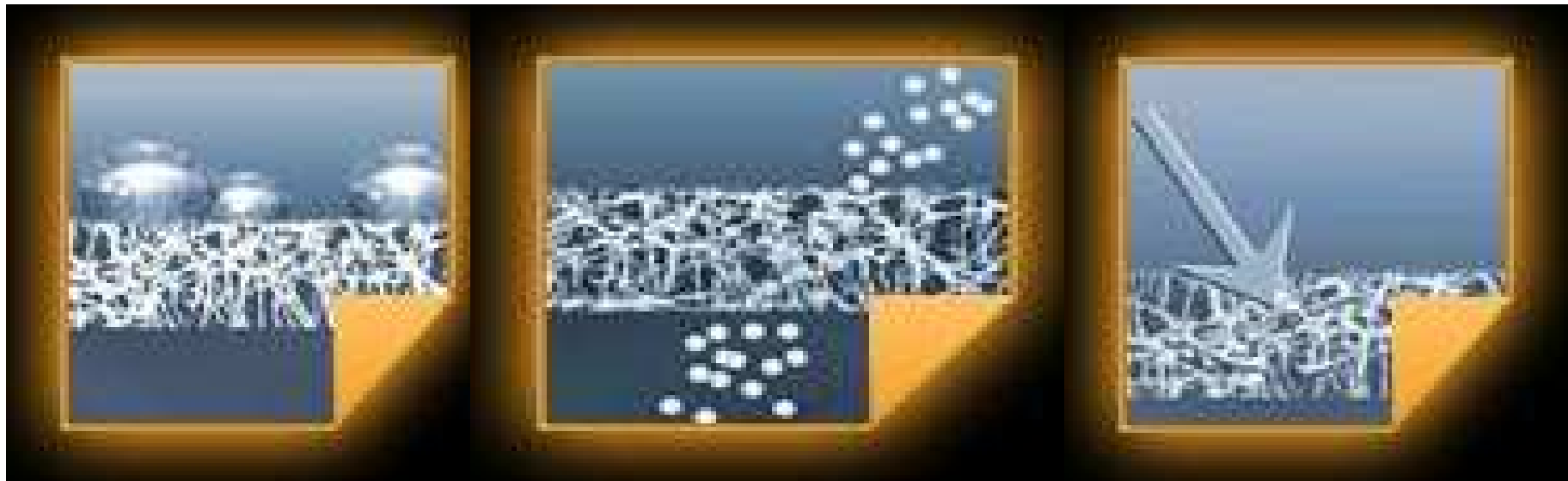
- z uporabo membranskih laminatov (teflon, poliester, poliuretan),
- z mikroporoznim premazom (poliakrilatni ali poliuretanski).

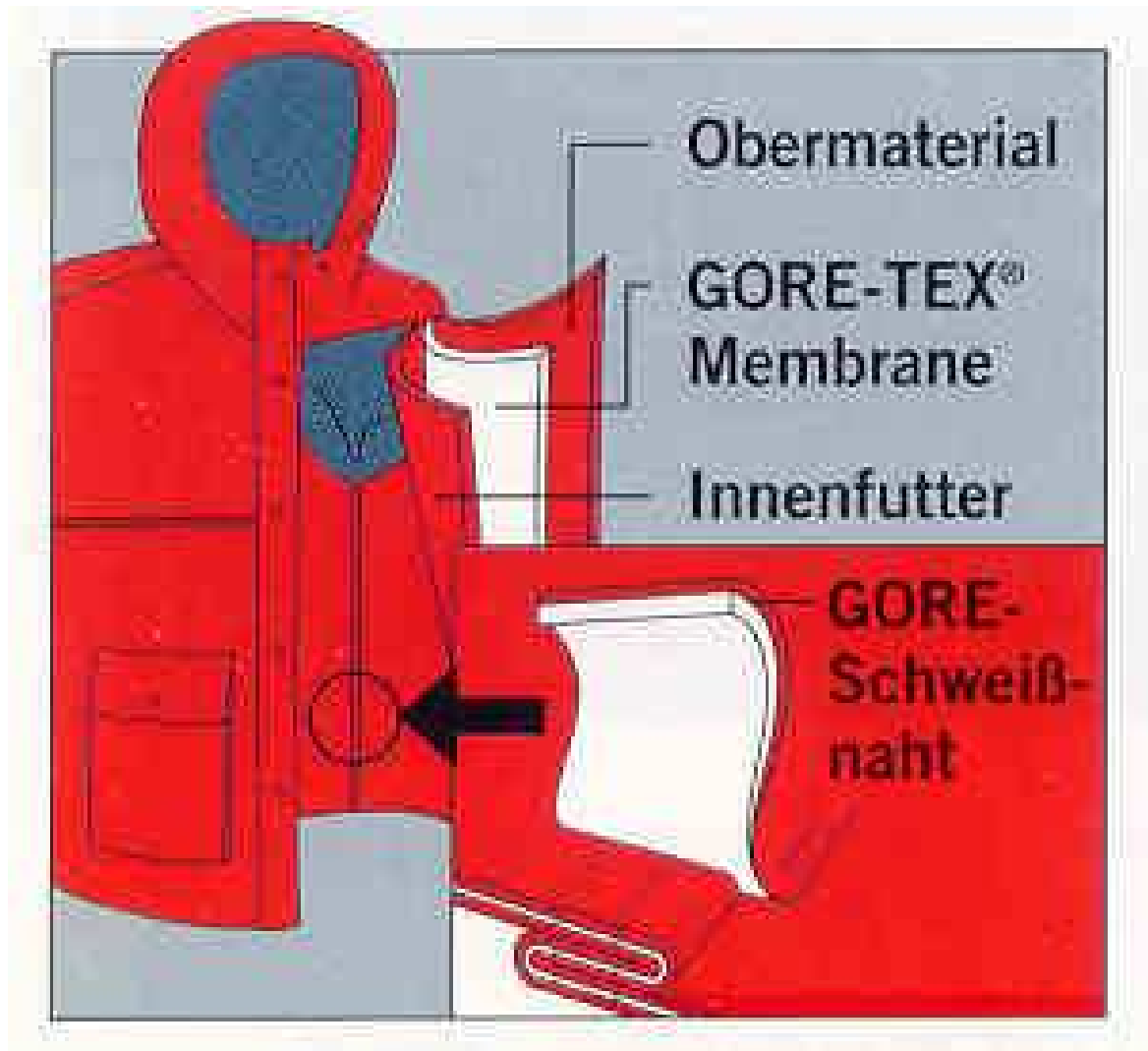

Shematični prikaz večplastnega porometriks izdelka z mikroporoznim membranskim laminatom.

Lastnosti PTFE membrane:

- 1,4 milijarde por na 1 cm^2 ,
- pore so veliko manjše (20000 x) od vodne kaplje,
- pore so bistveno večje (700 x) od molekul vodne pare,
- membrana je tanka, lahka, prenese veliko obremenitev.

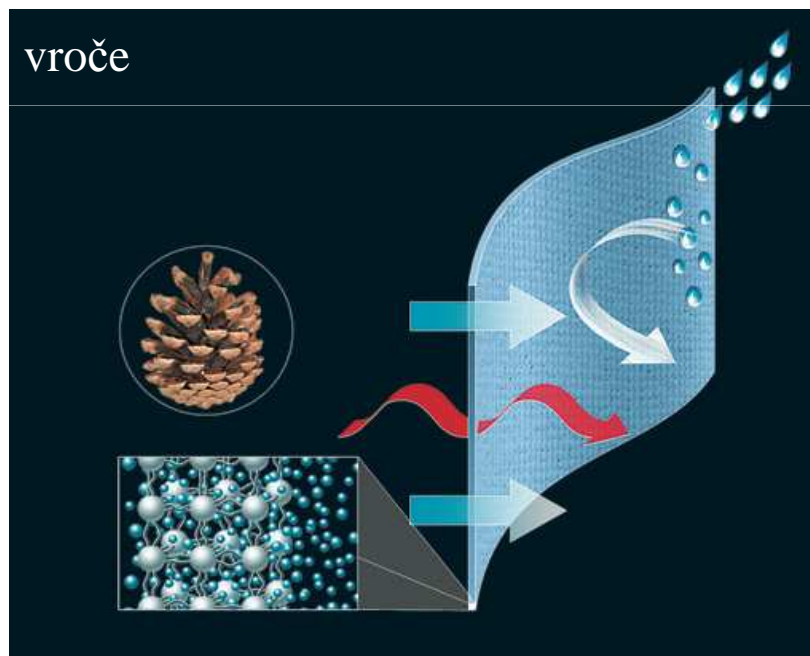
Večplastni porometriks izdelek z mikroporoznim membranskim laminatom.

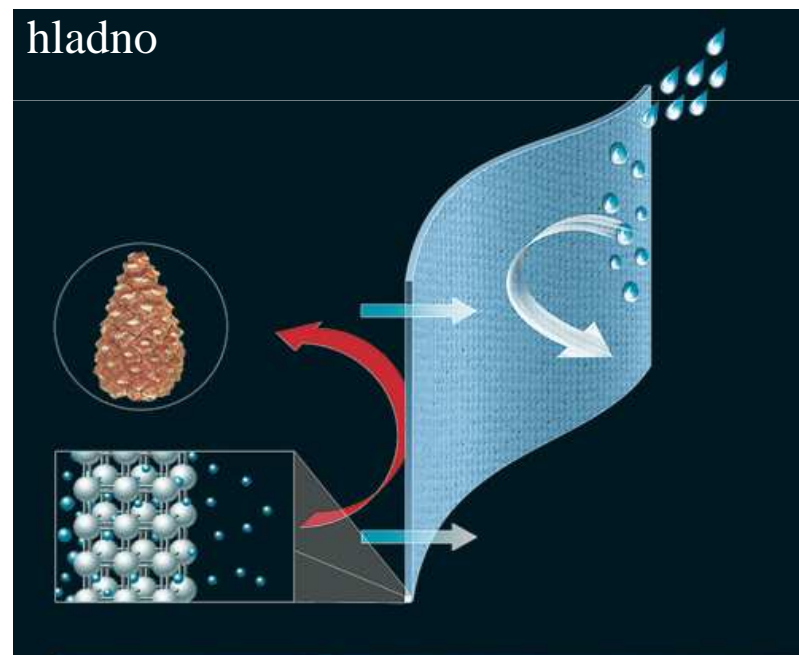
Oblačila s prilagodljivim zračenjem

vroče

hladno

Odzivna membrana

Oblačila s prilagodljivim zračenjem

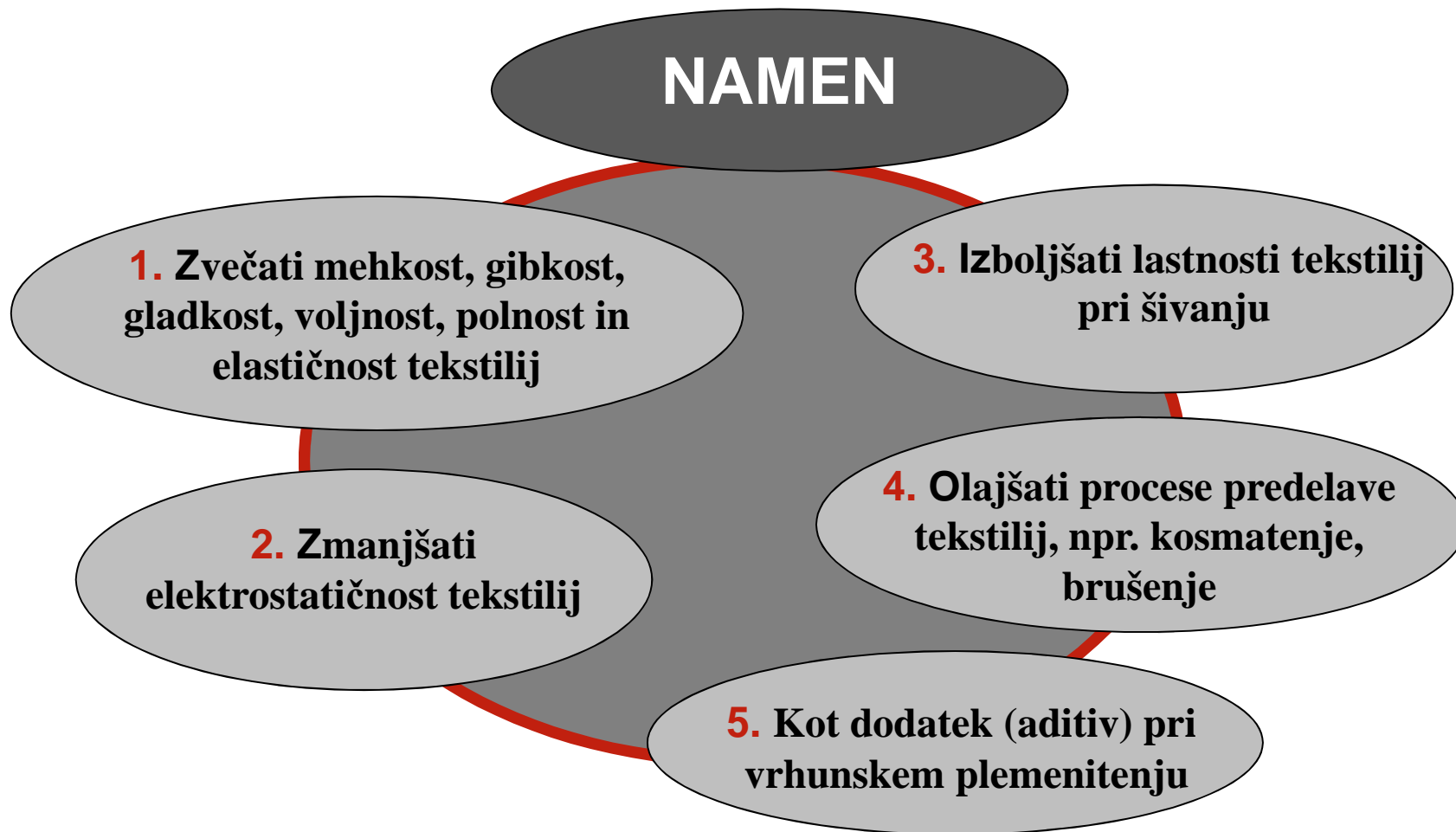

**Trislojna vetrovka s
c_change membrano**

**Športno oblačilo
Macro React**

Mehčalne apreture

Princip delovanja mehčalcev

**1. Glavni učinke mehčanja
na površini vlaken**

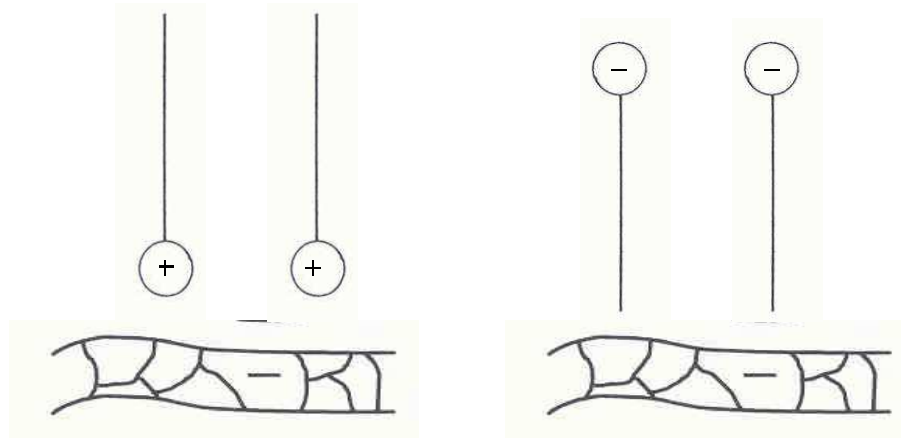

**2. V notranjosti vlaken znižajo Tg
(povečajo termoplastičnost)**

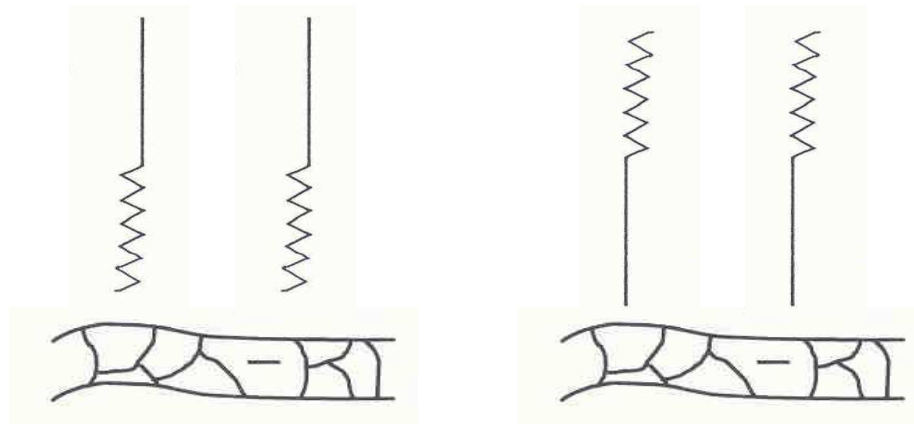

Usmerjenost mehčalcev na površini vlaken

A. Ionski mehčalec

B. Neionski mehčalec

Pomembne lastnosti mehčalcev glede na kemijsko strukturo

Kemijska struktura	Lastnost mehčalca			
	mehčani učinek	kot mazivo	hidrofobnost	substantivnost
Anionski mehčalec	+	++	++	-
Kationski mehčalec	+++	-	+++	+++
Amfoterni mehčalec	++	-	-	+
Neionski etoksilati	+	++	++	++
Polietileni	+	+++	-	-
Polisiloksani	+++	+++	- do +	+++

+ lastnost prisotna, - lastnost odsotna.

Pomembne skupine mehčalcev

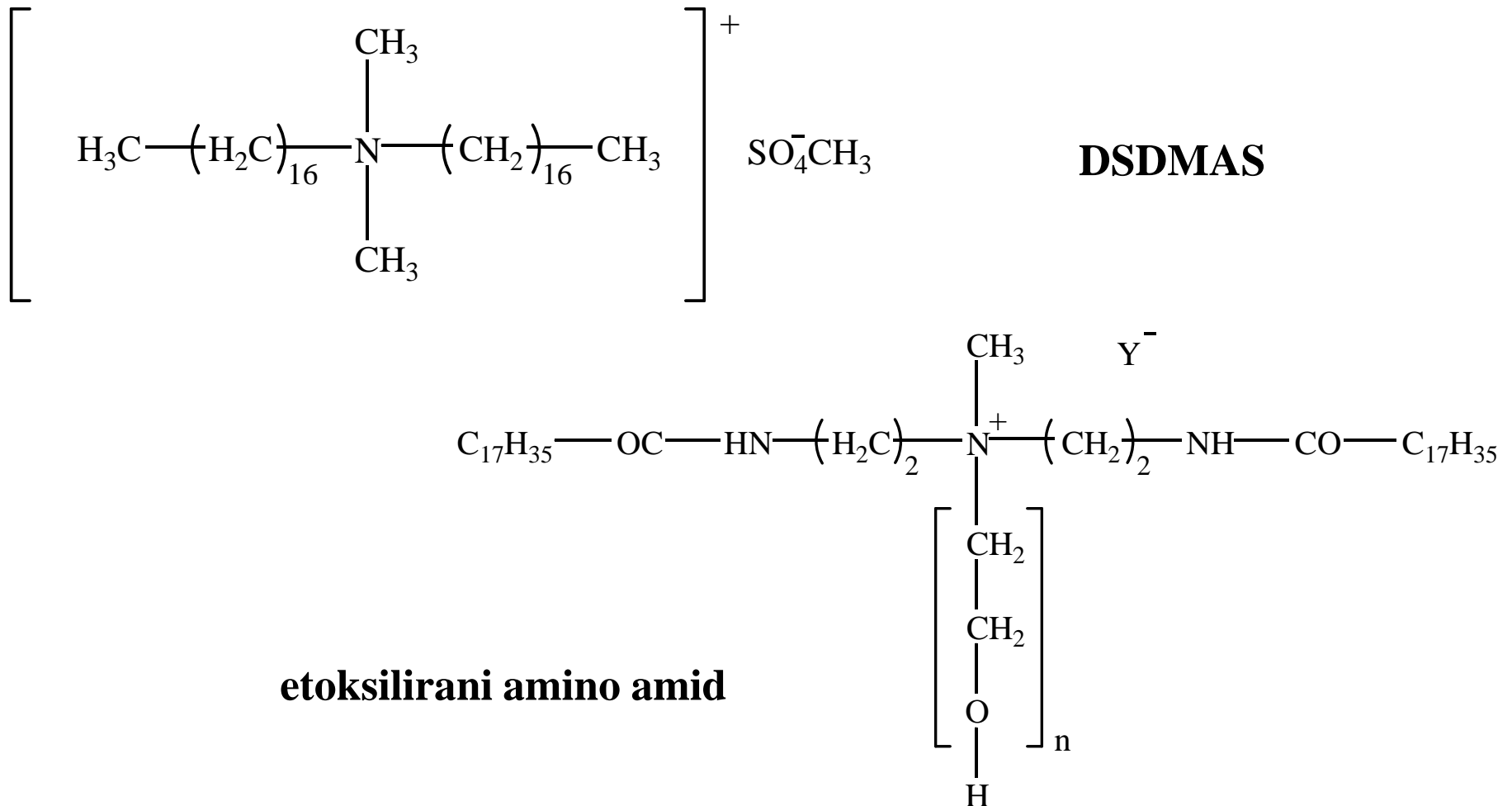
A. Kondenzacijski produkti maščobnih kislin (klasični mehčalci):

- **kationski,**
- **anionski,**
- **amfoterni in**
- **neionski.**

B. Silikonski mehčalci (sodobni večnamenski mehčalci):

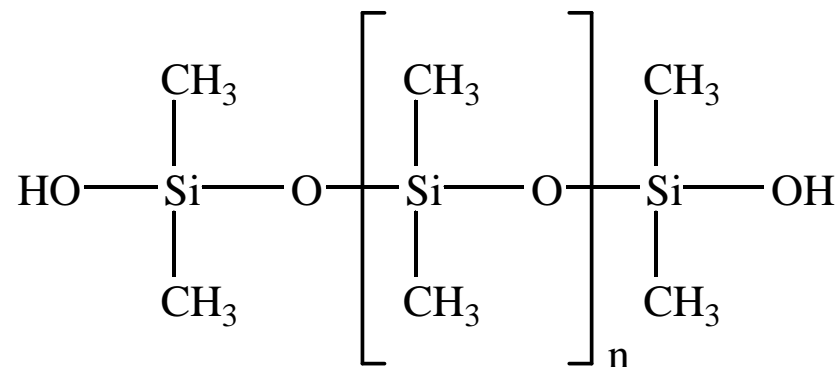
- **nemodificirani polidimetilsiloksani,**
- **modificirani polidimetilsiloksani (aminofunkcionalni, epoksifunkcionalni, organo modificirani, silikonelastomeri).**

Klasični mehčalci – kondenzacijski produkti maščobnih kislin

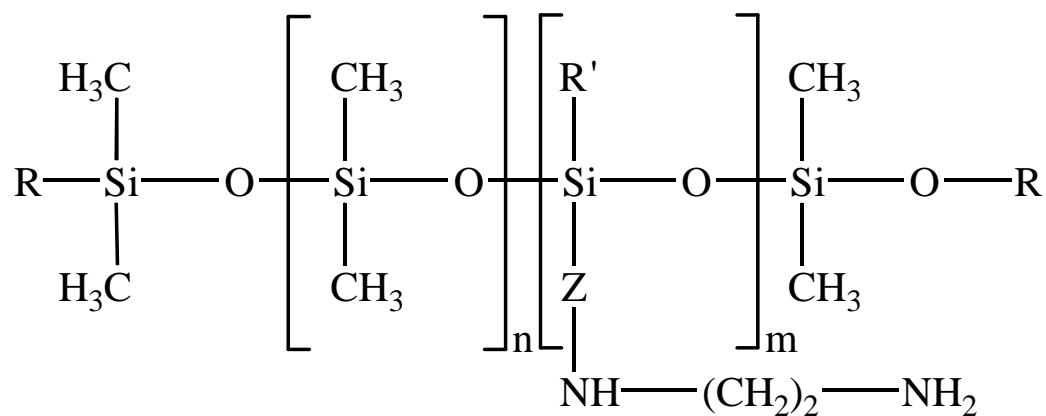

Sodobni večnamenski mehčalci – modificirani polidimetilsiloksani

**reaktivni PDMS
(silikonelastomer)**

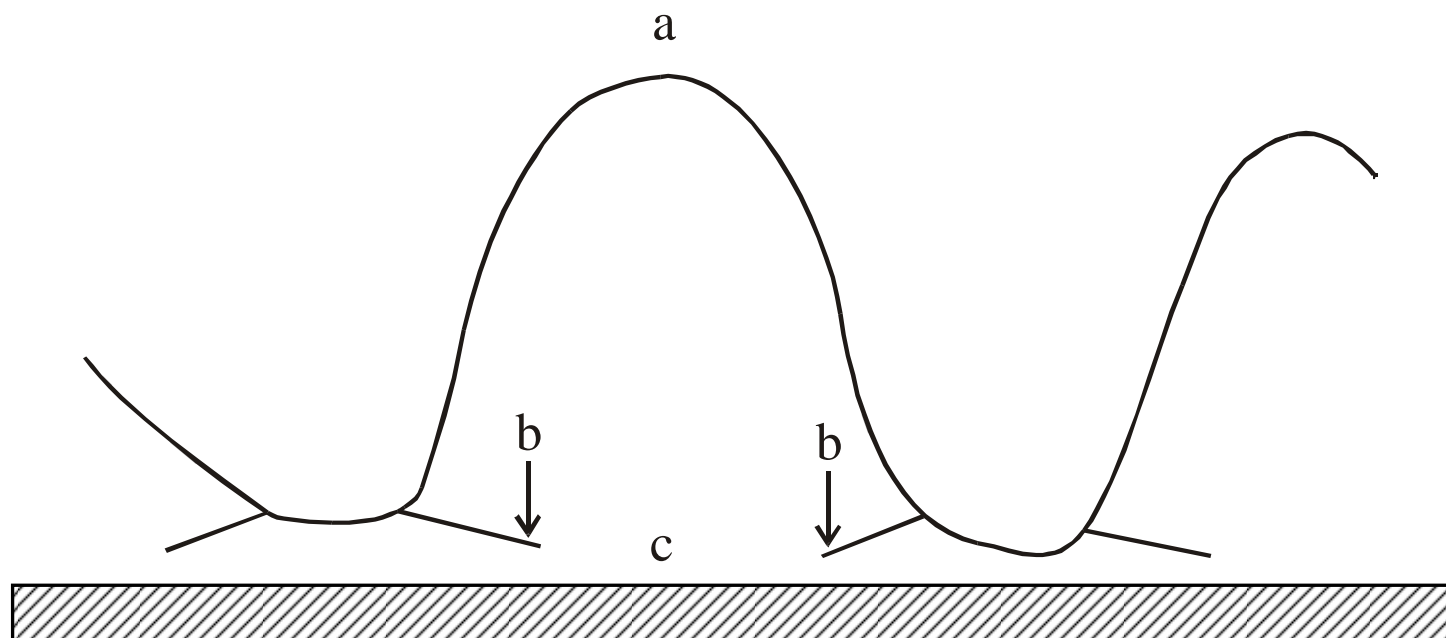
$\text{Z} = (\text{CH}_2)_3$

$\text{R}, \text{R}' = \text{---CH}_3$

---OH

---OCH_3

aminofunkcionalni siloksan

Shematični prikaz orientacije aminofunkcionalnega siloksana na površini bombažne tkanine.

a – veriga polidimetilsiloksana,

b – delno kationsko nabita modificirana stranska veriga (približno polovica jih je pozitivno nabitih),

c – površina vlakna

Trdilne apreture

Uporabljamo predvsem za utrjevanje tekstilij iz celuloznih vlaken.

Namen:

- utrditi cunjast otip tekstilij.

Trdilna apreturna sredstva delimo na:

- naravna,**
- sintetična.**

Naravna trdilna sredstva:

- škrob, dekstrini,**
- derivati celuloze - celulozni etri (MC, CMC, HEC).**

Sintetična trdilna sredstva:

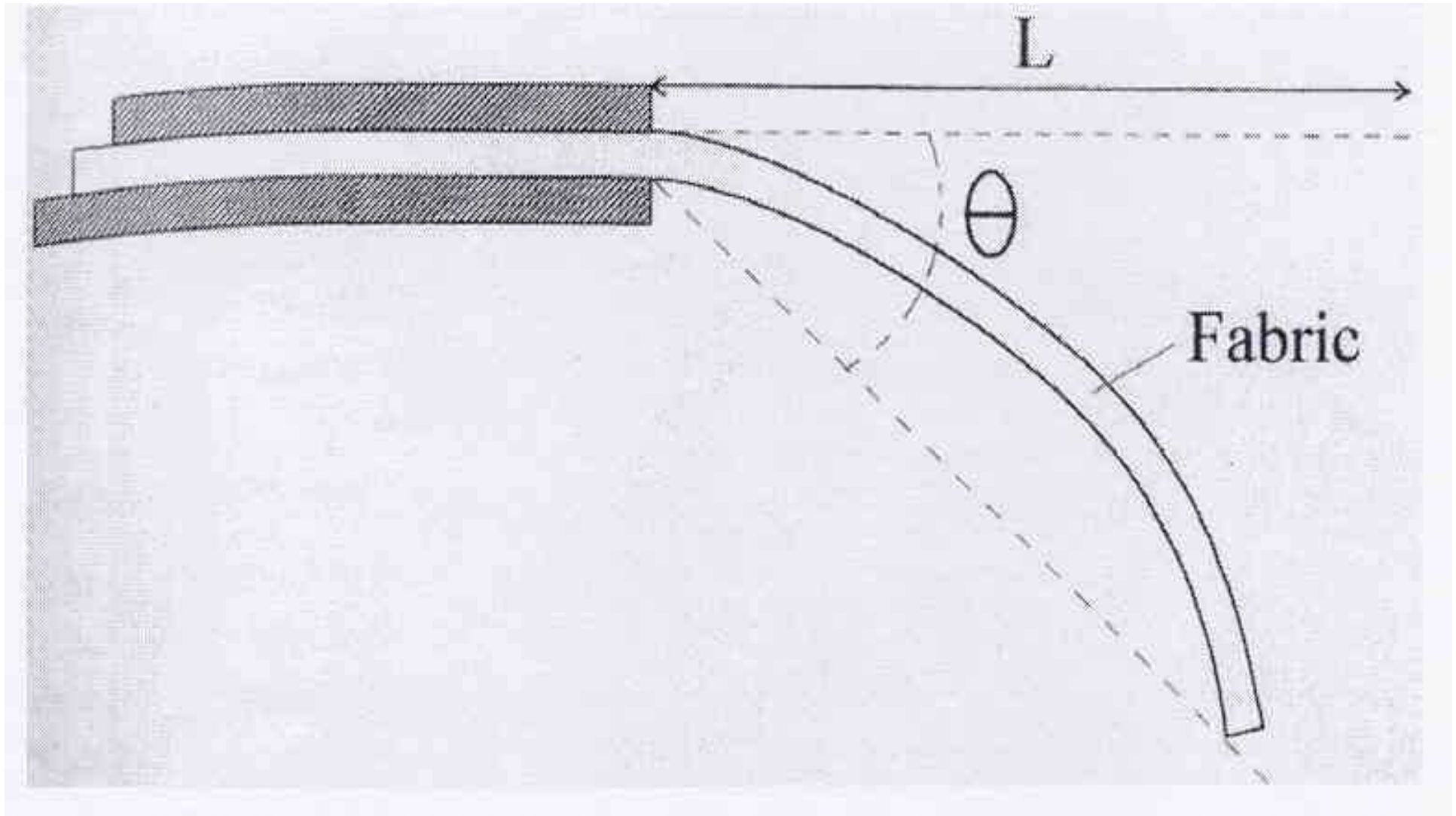
- polimerizati in kopolimerizati PVA, PVC, PVAc, PAC, PAN ...**

Določitev kakovostnih parametrov trdilno-mehčalne apreture

- 1. Test togosti (Cantilever test)**
- 2. Kawabata test za določitev otipa tkanine
(KES-FB)**

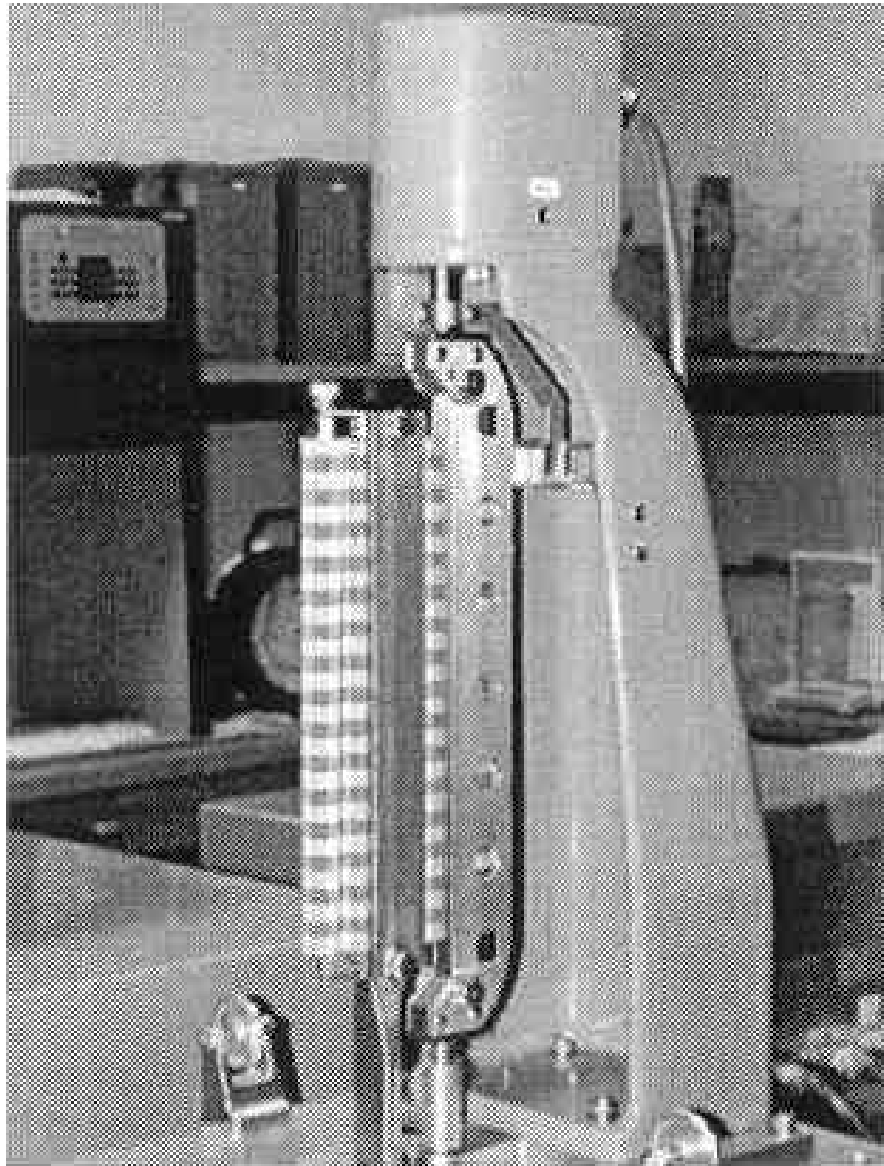

Test togosti (Cantilever test)

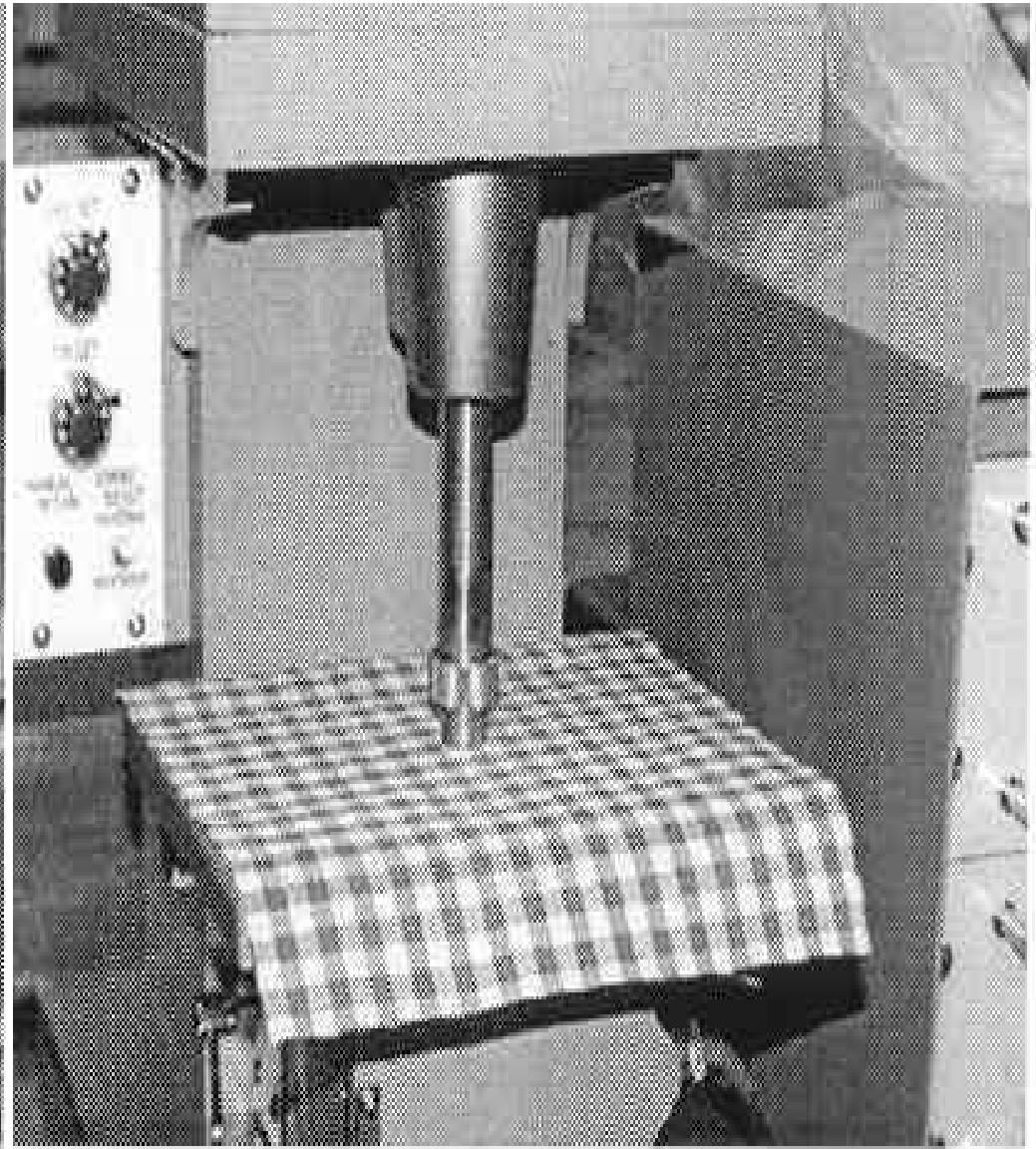

Kawabata test za tkanine (KES-FB):

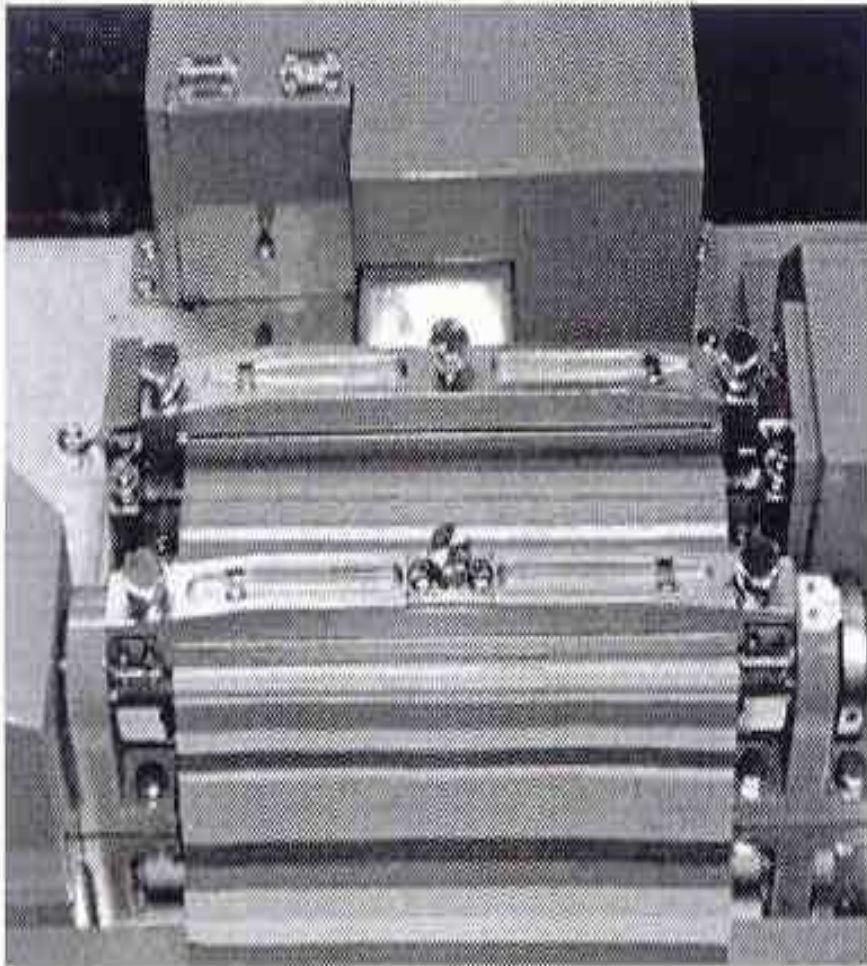
- **nateznost (natezna trdnost, natezna energija)**
- **strižnost (strižna togost, histereza strižne sile)**
- **upogibnost (upogibna togost, histereza upogibnega momenta,**
- **kompresija (kompresijska energija, kompresijska elastičnost),**
- **površinske karakteristike (koeficient striženja, geometrijska hrapavost)**
- **konstrukcija (ploščinska masa, debelina).**

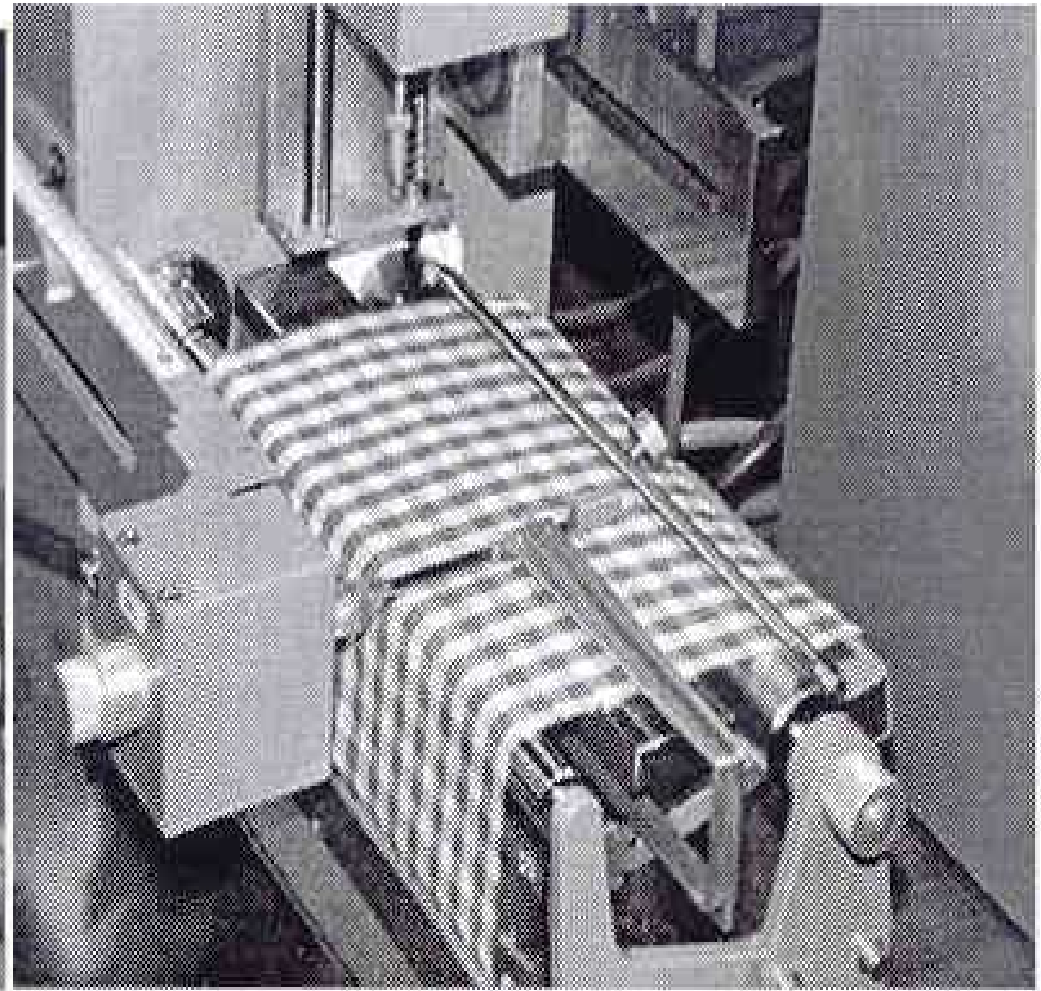
KES-FB upogibni test

KES-FB kompresijski test

**KES-FB upogibno/strižni
test**

KE-SFB površinski test

Protimikrobne apreture

Protimikrobne lastnosti

=

Zaščita pred mikroorganizmi

Namen protimikrobne apreture

- Zaščita uporabnika pred patogenimi mikroorganizmi in tistimi, ki povzročajo smrad

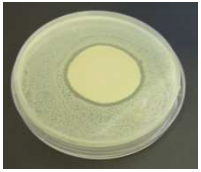

Zdravstvene in higienske težave

- Zaščita tekstilije pred biorazgradnjo zaradi plesnenja in gnitja

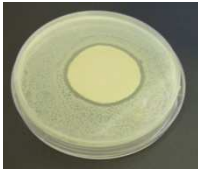
Estetske spremembe in zmanjšana uporabna vrednost

Tekstilni izdelki s protimikrobno apreturo

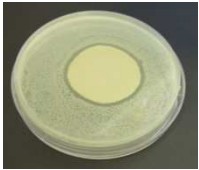

Kirurška oblačila in pregrinjala

Medicinske uniforme

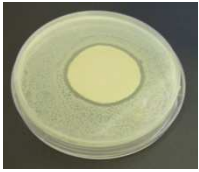

Zaščitna oblačila

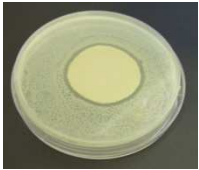

Obveze, obliži

Protiglivične nogavice

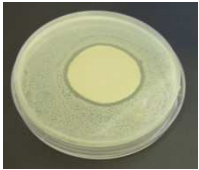
Antimicrobial SMARTHREAD BACTERIA & ODOR FREE SOCKS

- * ELIMINATES BACTERIA / ODOR ON CONTACT
- * 100% BIODEGRADABLE
- * 100% RECYCABLE
- * Will NOT WASH OUT!
- * OUT PERFORMS ALL OTHER SYNTHETIC SPORT SOCKS
- * THE PERFECT SPORTS SOCK and a MUST for all ATHLETES

Antimicrobial SmarThread are woven into the cotton & greatly reduce odor

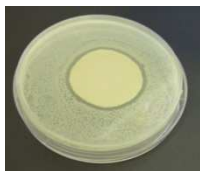
Len

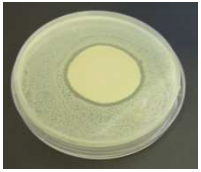
Tekstilije za šport in prosti čas

Šotori, tende

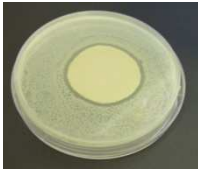

Posteljno perilo, brisače, vzmetnice

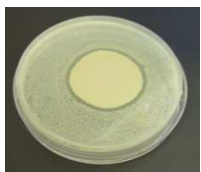

Igrače

Tekstilije v javnem sektorju

Bolnice

Hoteli

Kongresni centri

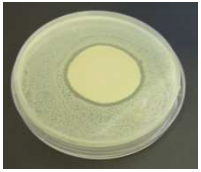

Dvorane

Transportna sredstva

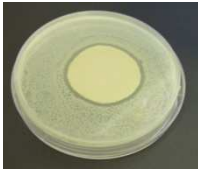
Mikroorganizmi

— bakterije

- *Staphylococcus aureus*,
- *Pseudomonas aeruginosa*,
- *Escherichia coli*,
- *Streptococcus faecalis*,
- *Bacillus* spp., etc.

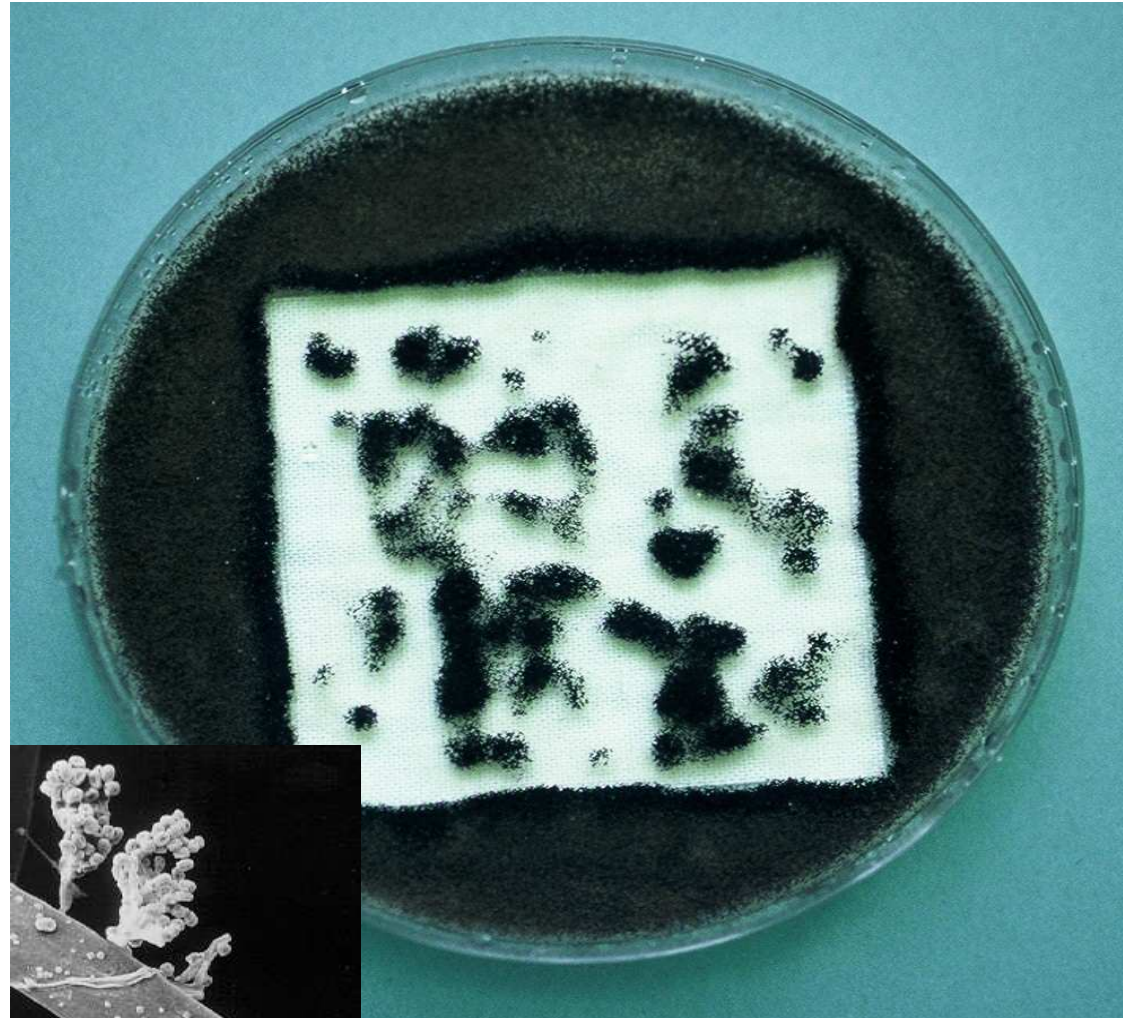

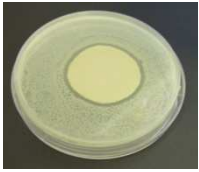

Mikroorganizmi

— glive

- *Aspergillus niger*,
- *Aspergillus flavus*,
- *Chaetomium globosum*,
- *Penicillium pinophilum*,
- *Microsporum* spp., etc.

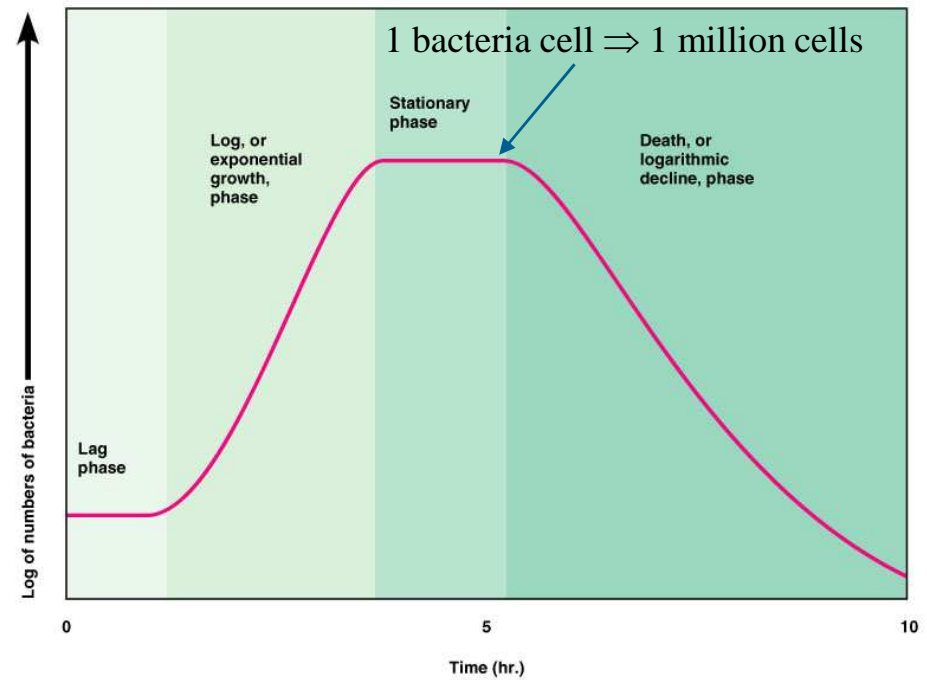

Rast mikroorganizmov na tekstilnih vlaknih

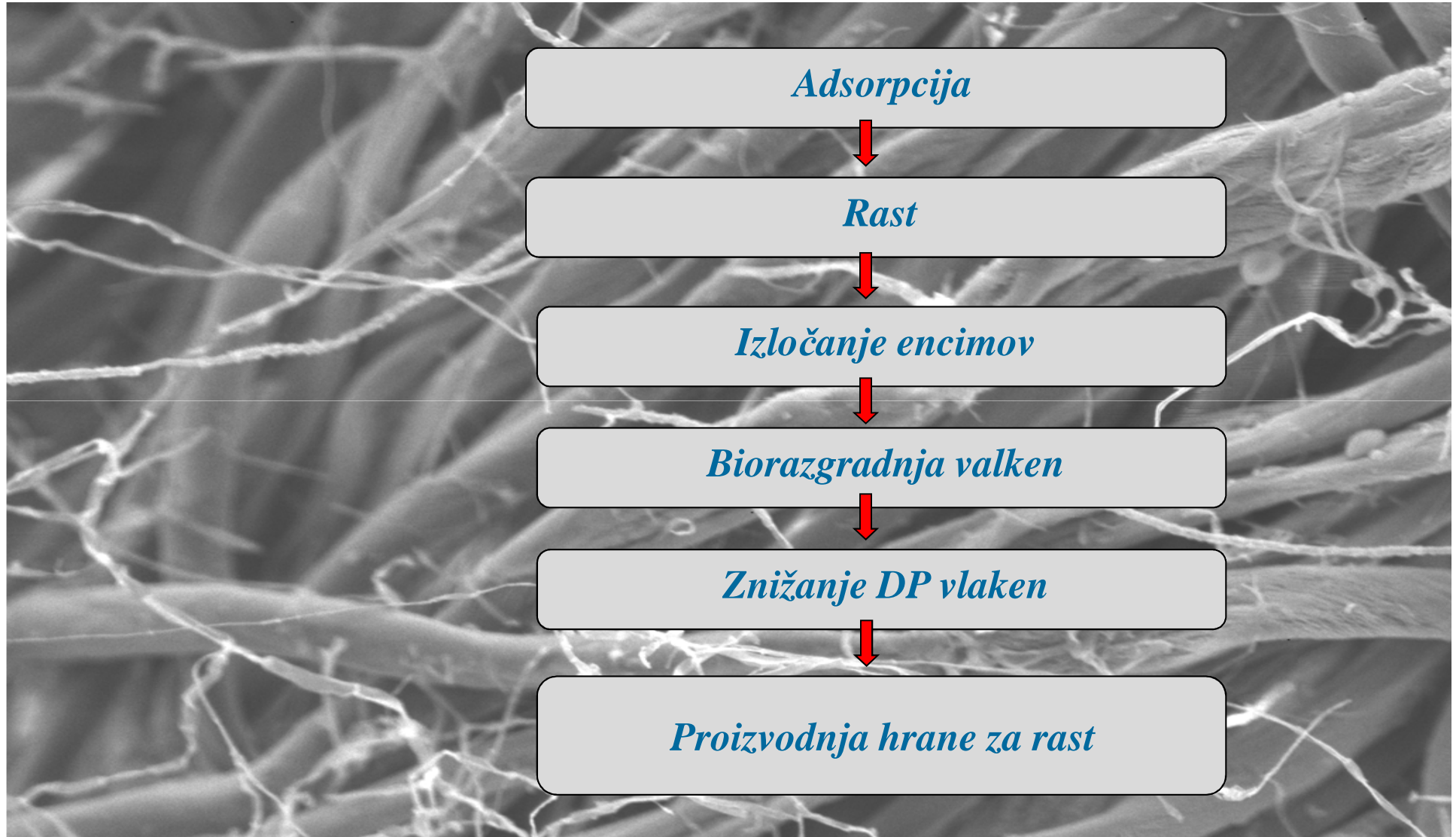
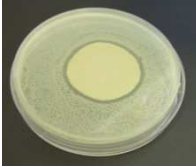
Higienske, estetske in funkcionalne težave

- neprijeten vonj,
- lepljiv otip,
- draženje kože,
- barvni madeži,
- razbarvanje,
- razgradnja vlaken.

Časovna odvisnost rasti bakterije

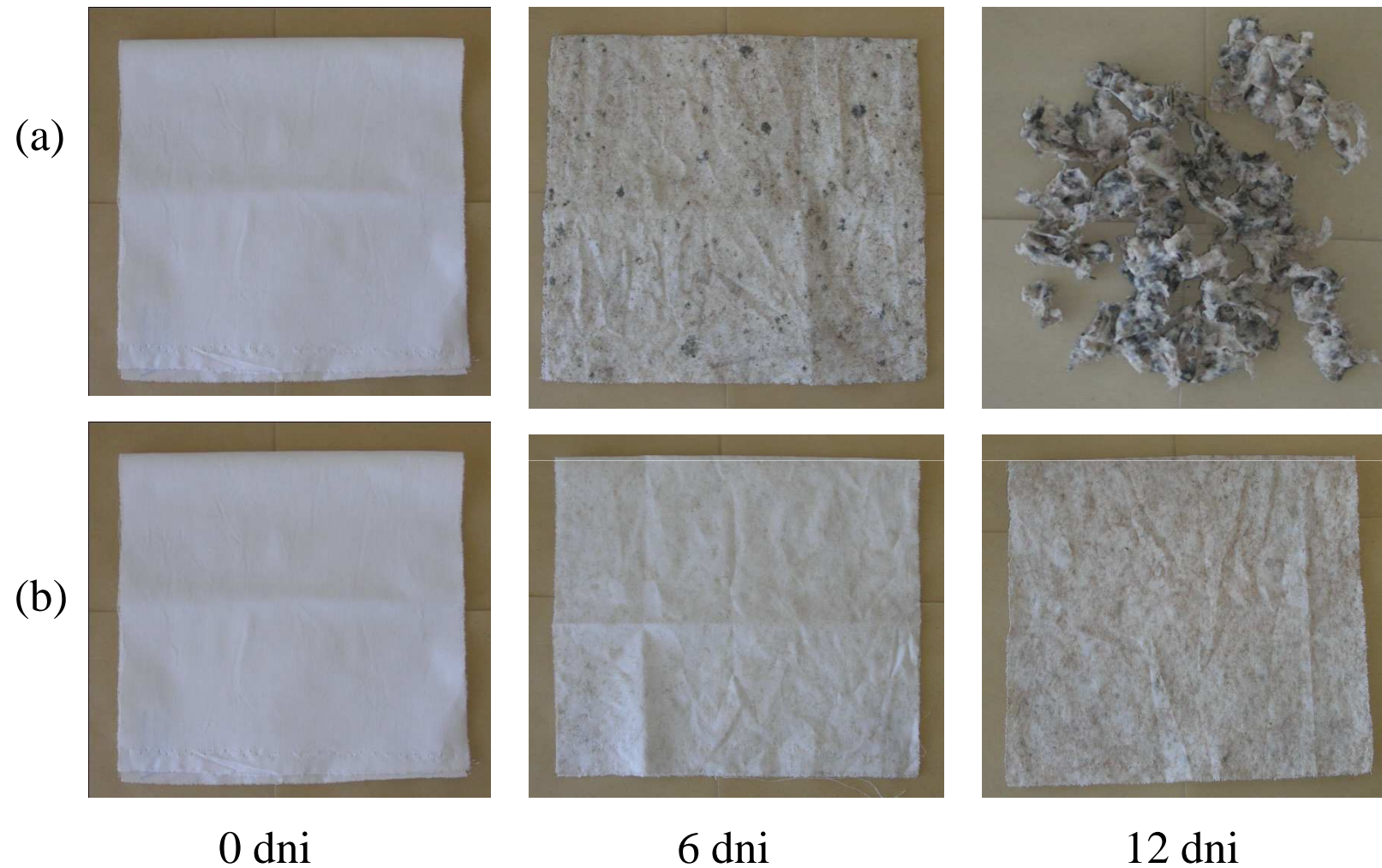

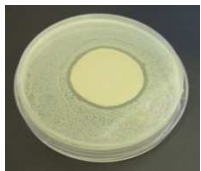
Mehanizem delovanja mikroorganizmov na vlaknih

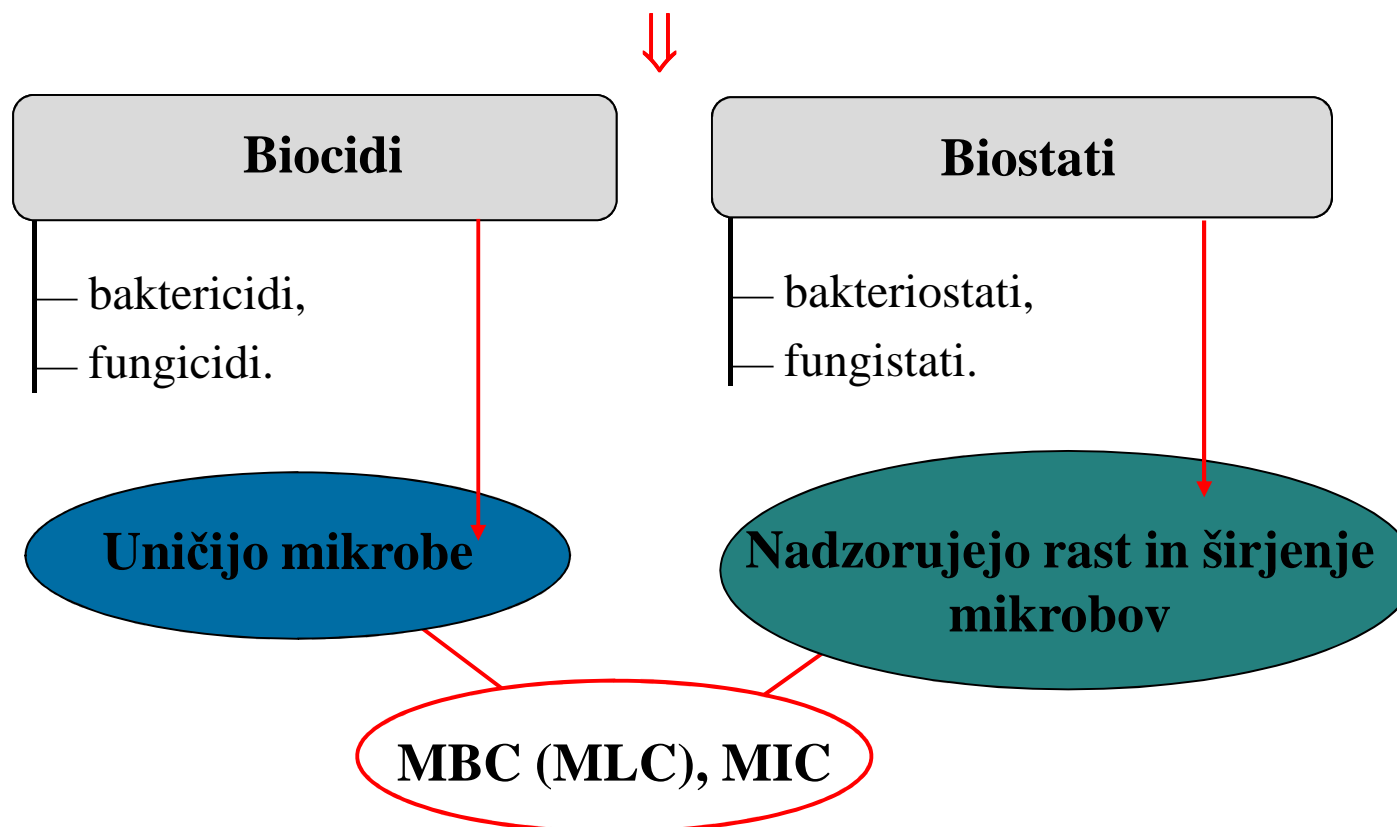
Protimikrobne apretura

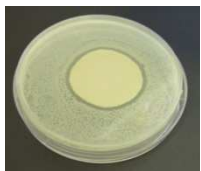

Fotografije neapretirane (a) in apretirane (b) tkanine po različnih časih zakopa v zemlji.

Protimikrobna sredstva in njihovo delovanje delovanja

Mehanizem protimikrobnega delovanja

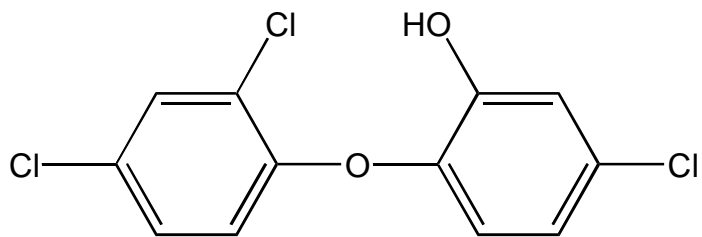
Skupine najpomembnejših protimikrobnih sredstev:

A. Sredstva, ki delujejo po mehanizmu nadzorovane sprostitve:

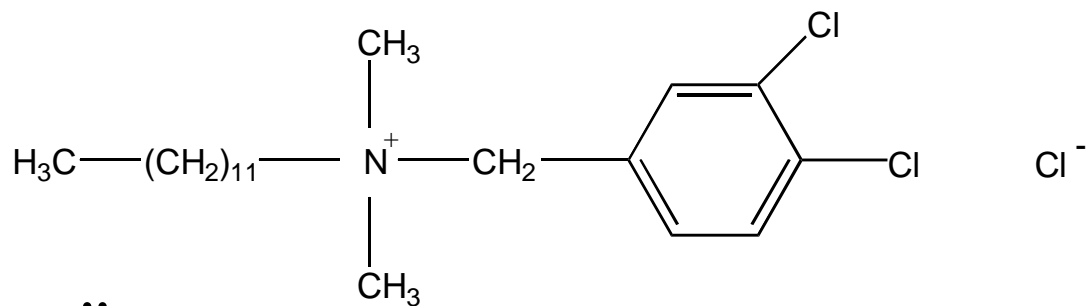
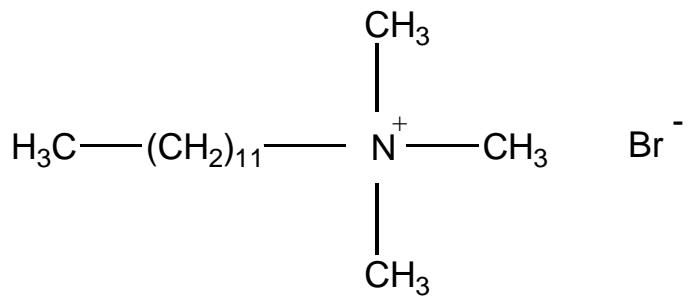
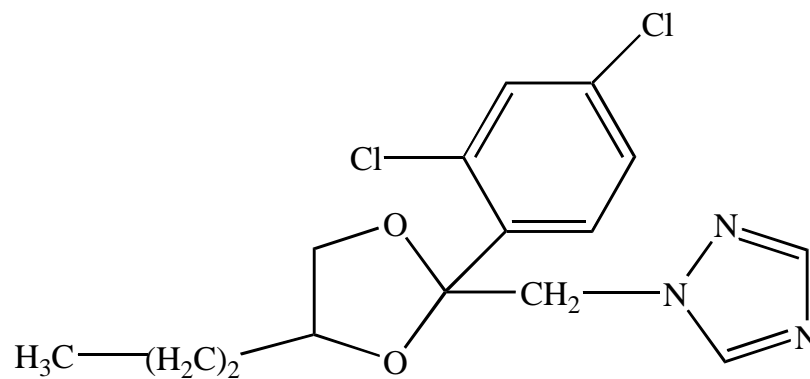
- **halogenirani fenoli,**
- **N-halogeniranih aminov,**
- **kvarterne amonijeve spojine,**
- **srebro v obliki nano delcev.**

B. Sredstvam ki tvorijo biobariero:

- **polisiloksani s stranskimi kvarternimi amonijevimi skupinami,**
- **hitosan.**

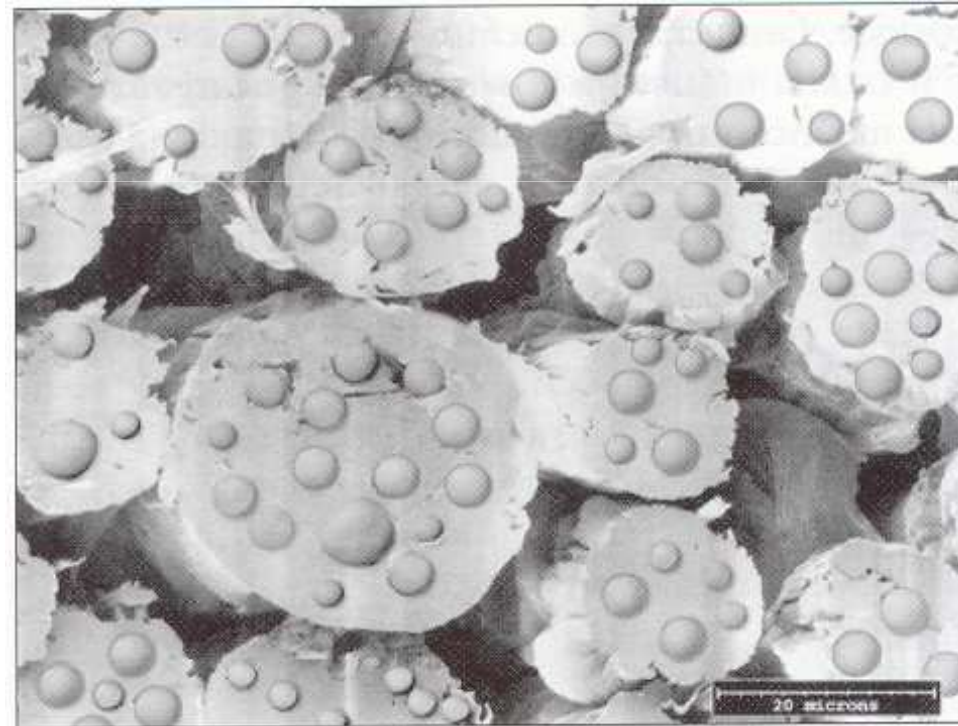
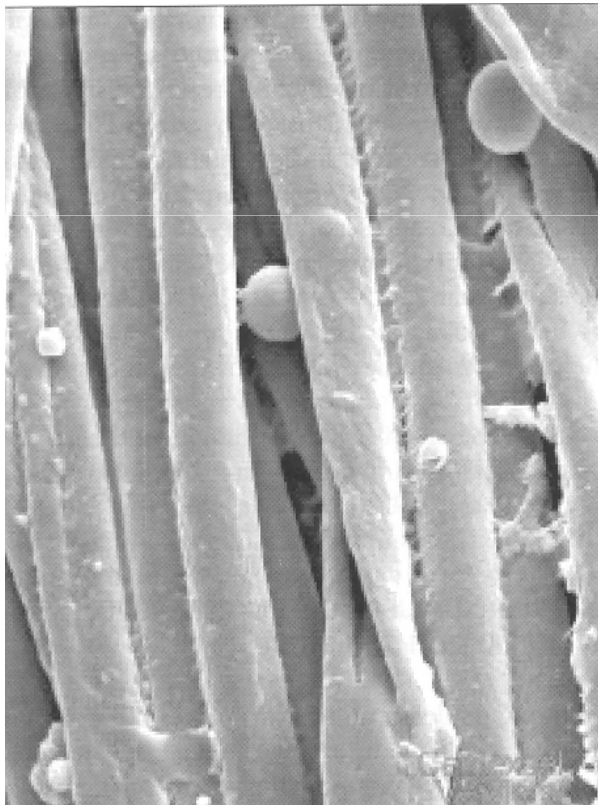

halogenirani fenoli

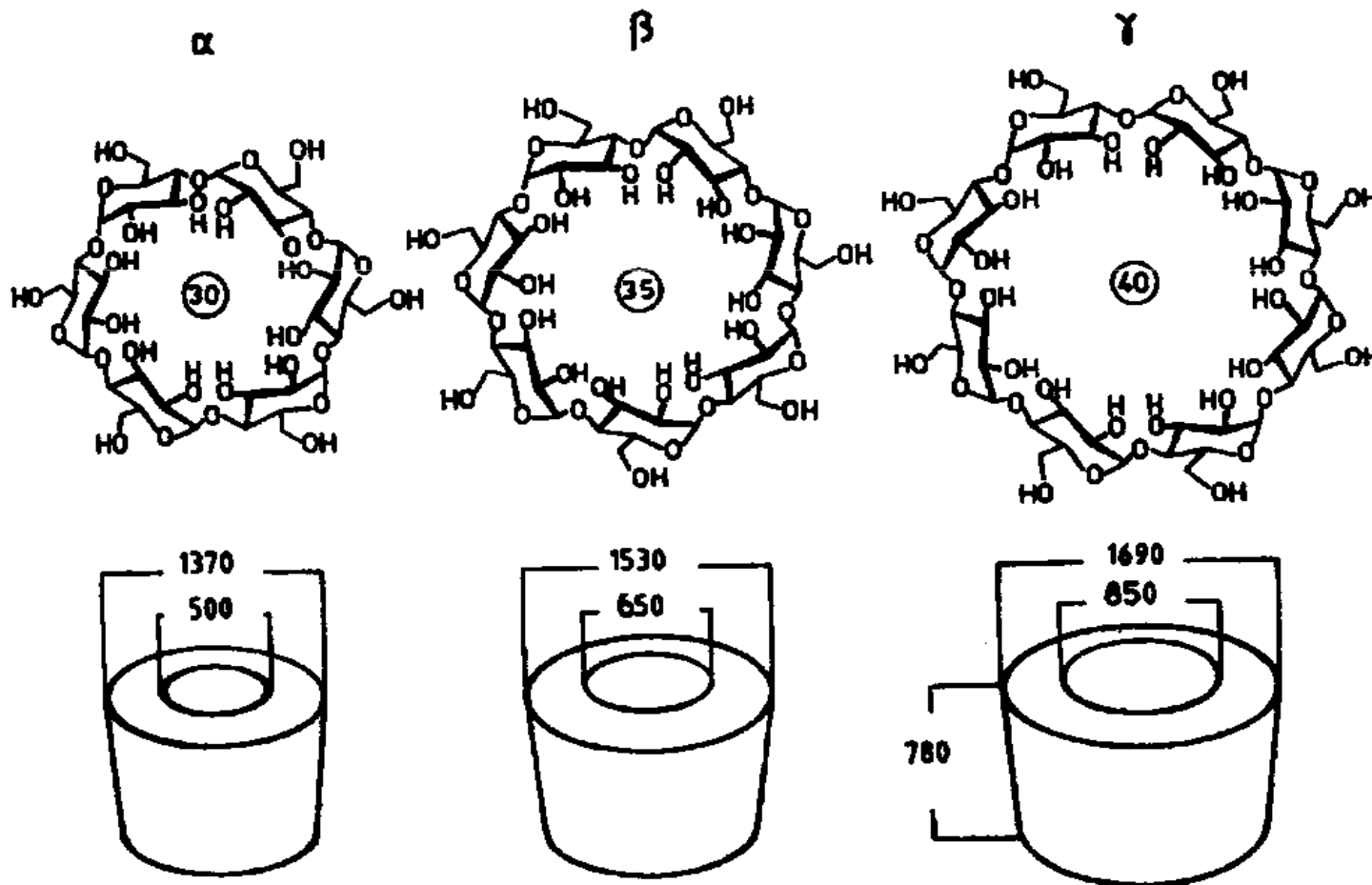

kvarterne amonijeve spojine

**Fizikalno-kemijski postopek mikrokapsuliranja
(mehanizem nadzorovane sprostitve)**

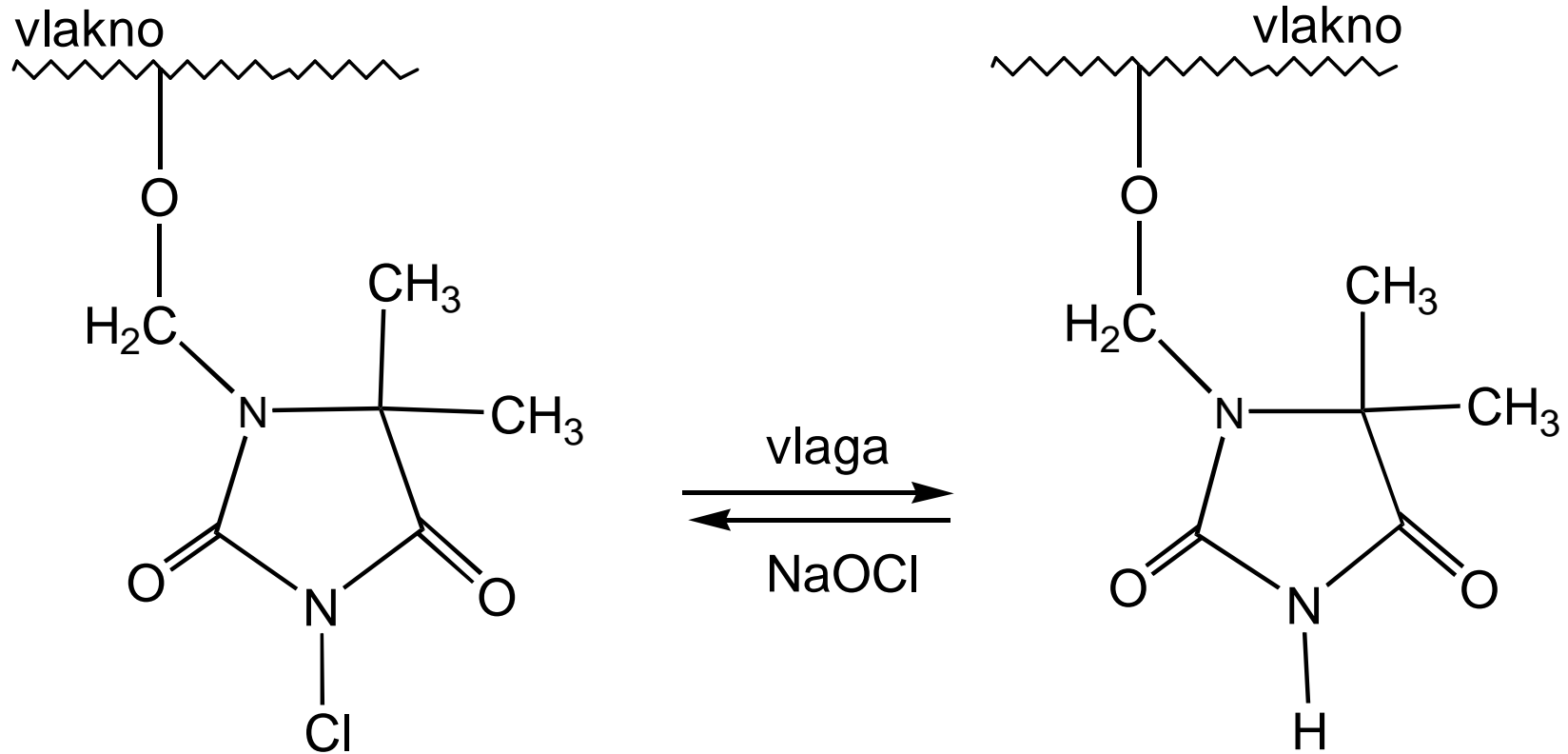

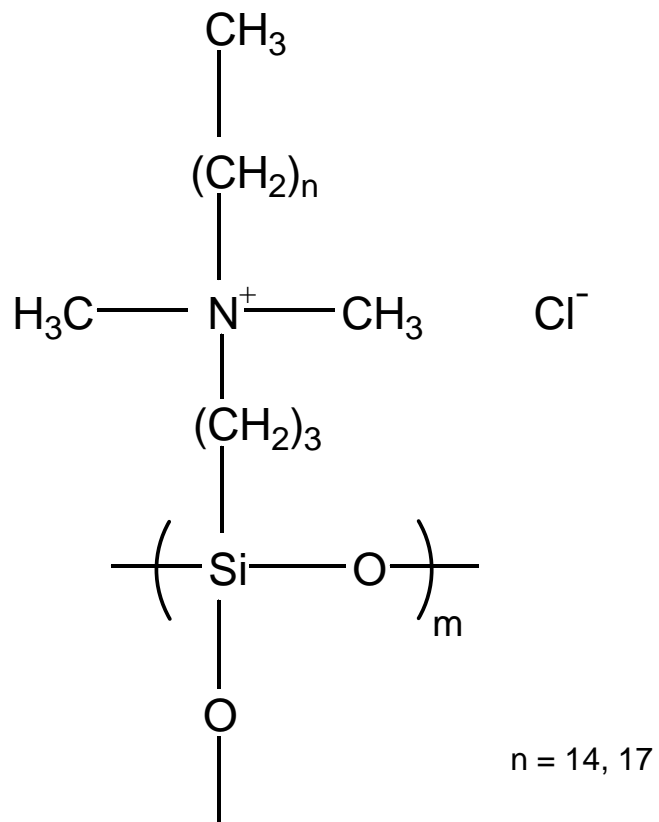
Ciklodekstrini z vgrajenimi biocidi (mehanizem nadzorovane sprostitve)

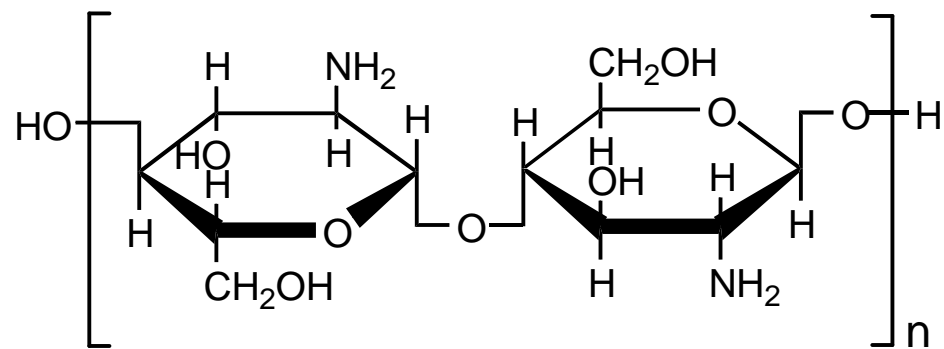

N-halogenirani amini:
mehanizem nadzorovane sprostitve Cl^+ in regeneracije

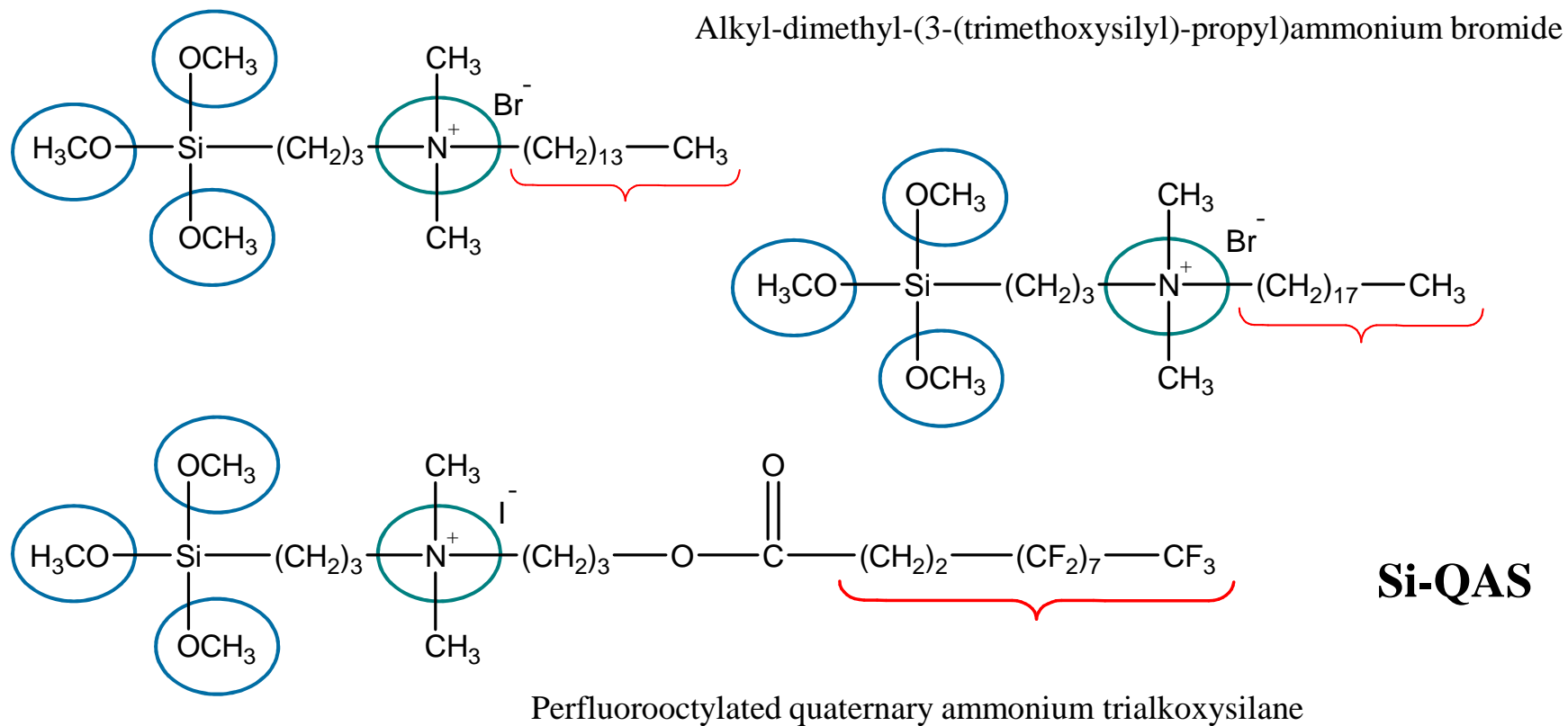

**organofunkcionalni
polisiloksan**

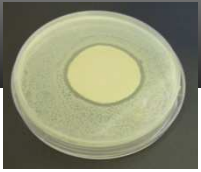

hitosan

Organofunkcionalni polisiloksani

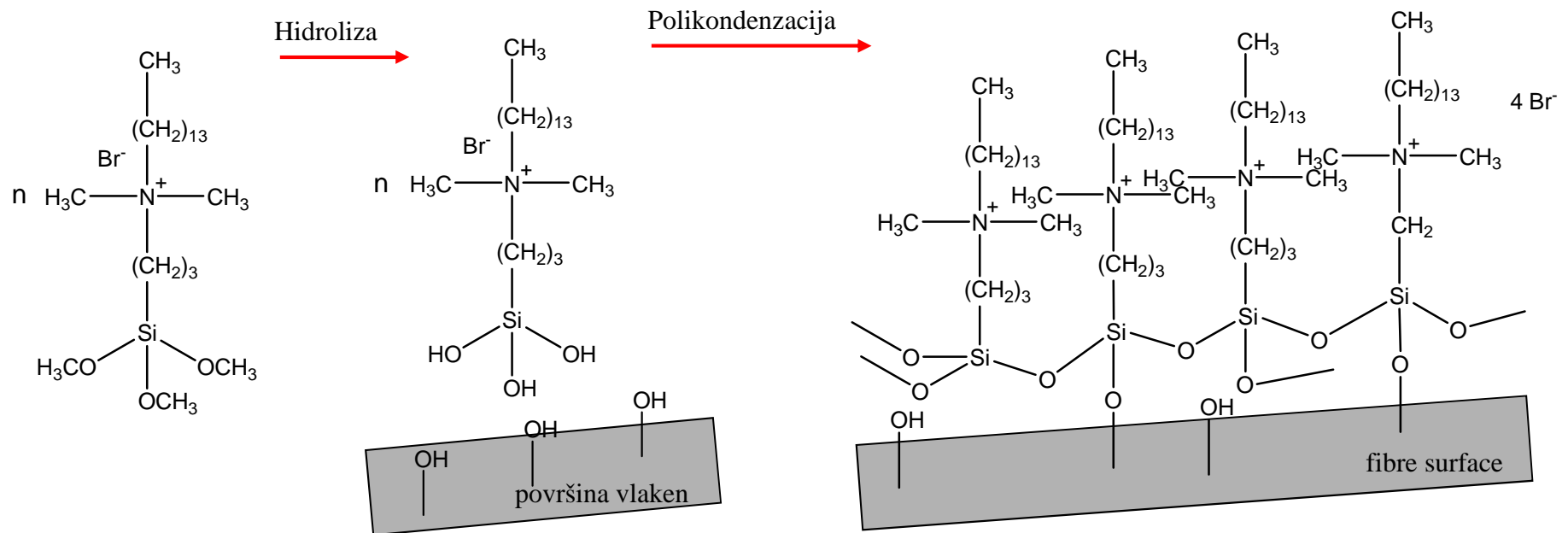
3. Antimicrobial finishing

Precursor structures

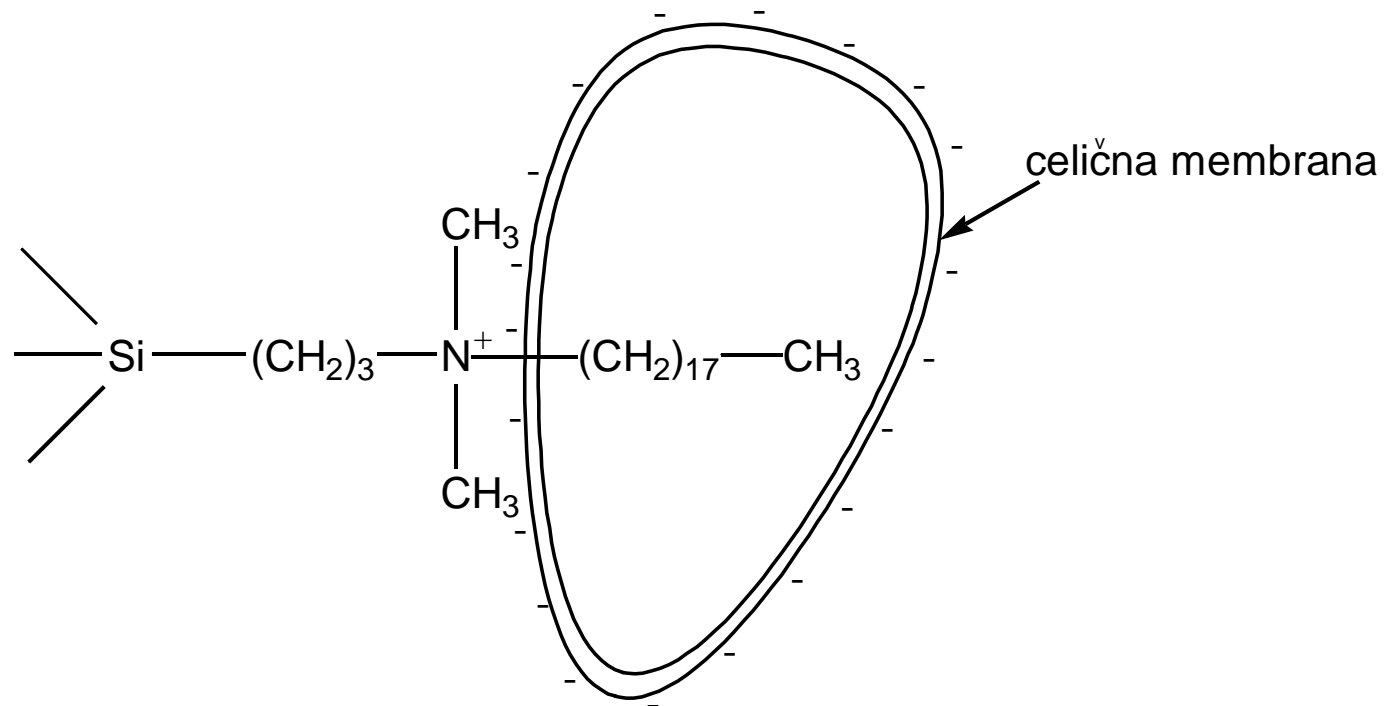

Tvorba biobariere

Prikaz prekinitve celične membrane mikroorganizma s polisiloksanom s stranskimi alkildimetilamonijevimi skupinami:

Suspenzija bakterij

**Predivanje tekstilnih vzorcev s
suspenzijo bakterij**

Vzorci (P1 in P2) preli z disperzijo bakterij. Inkubiranje vzorcev v stiku z disperzijo bakterij.

Prenos suspenzije bakterij iz erlenmajerice na hranljivi agar.

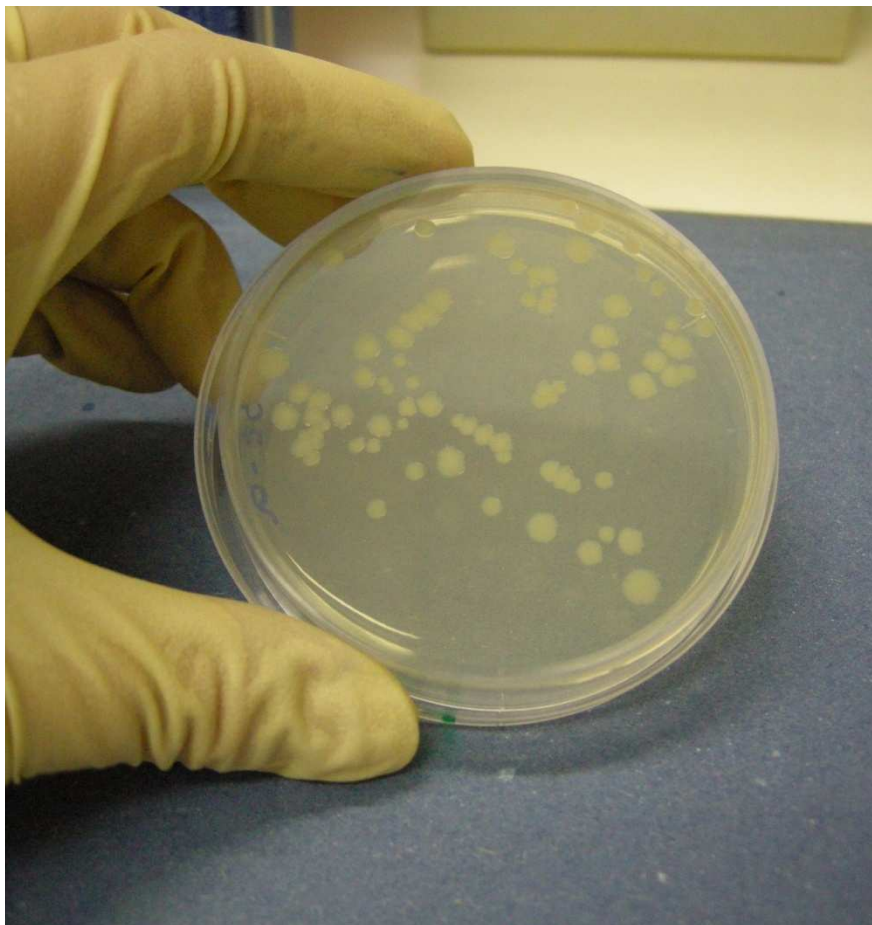

a)

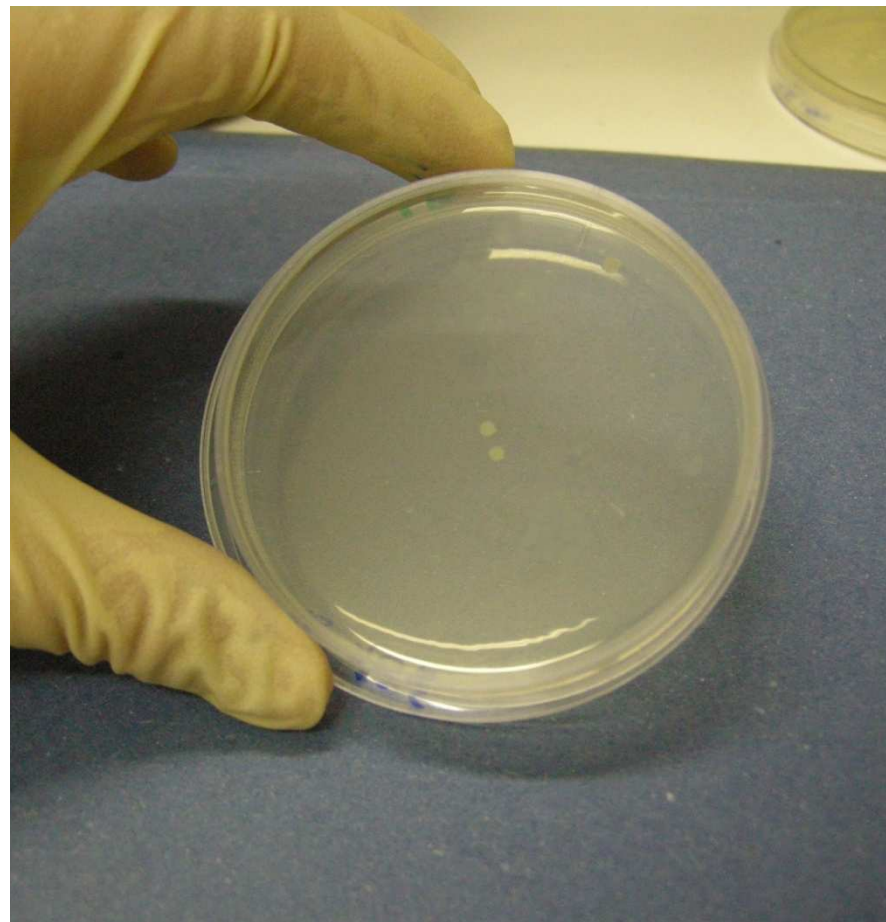
**Mazanje bakterij po hranljivem agarju (a)
in njihova inkubacija (b).**

b)

a

b

**Število kolonij bakterije, ki so zrasle na hranljivem agarju
pa 24-urnem stiku s tekstilnim vzorcem.
a – neapretiran vzorec; b –apretiran vzorec.**

Laminarij

Kultura gliv

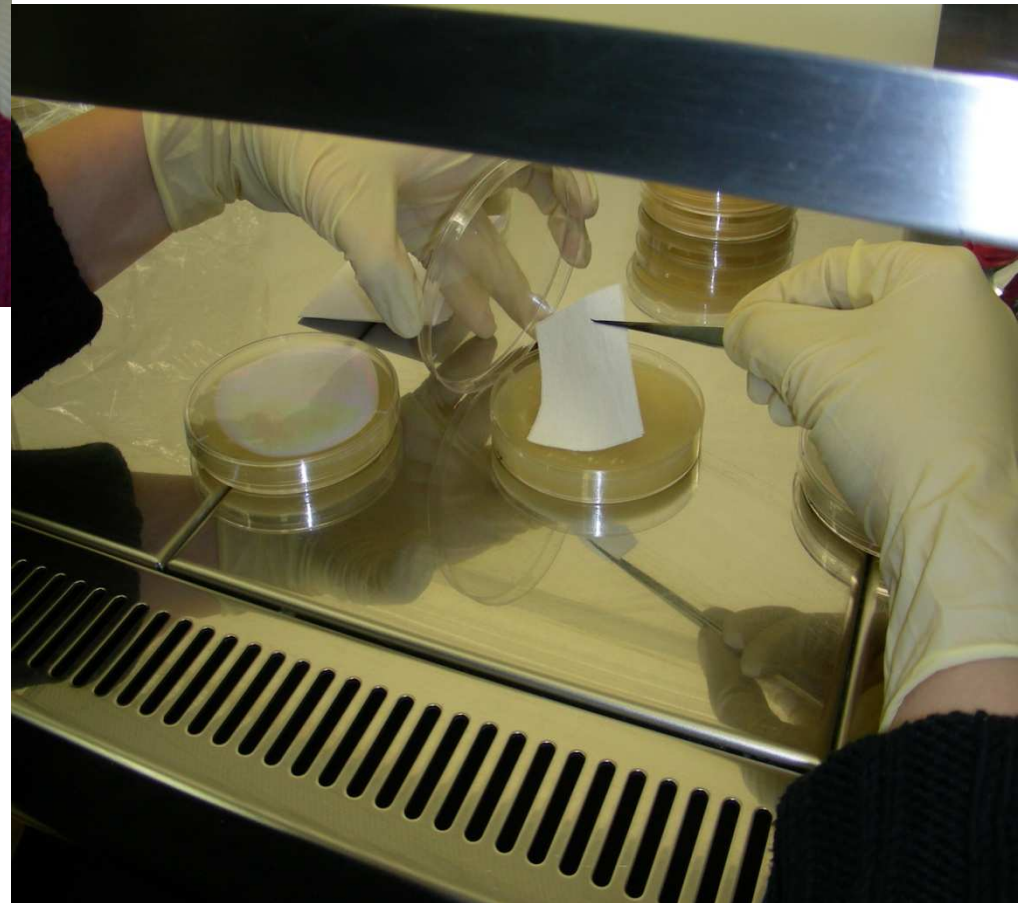

Suspenzija gliv

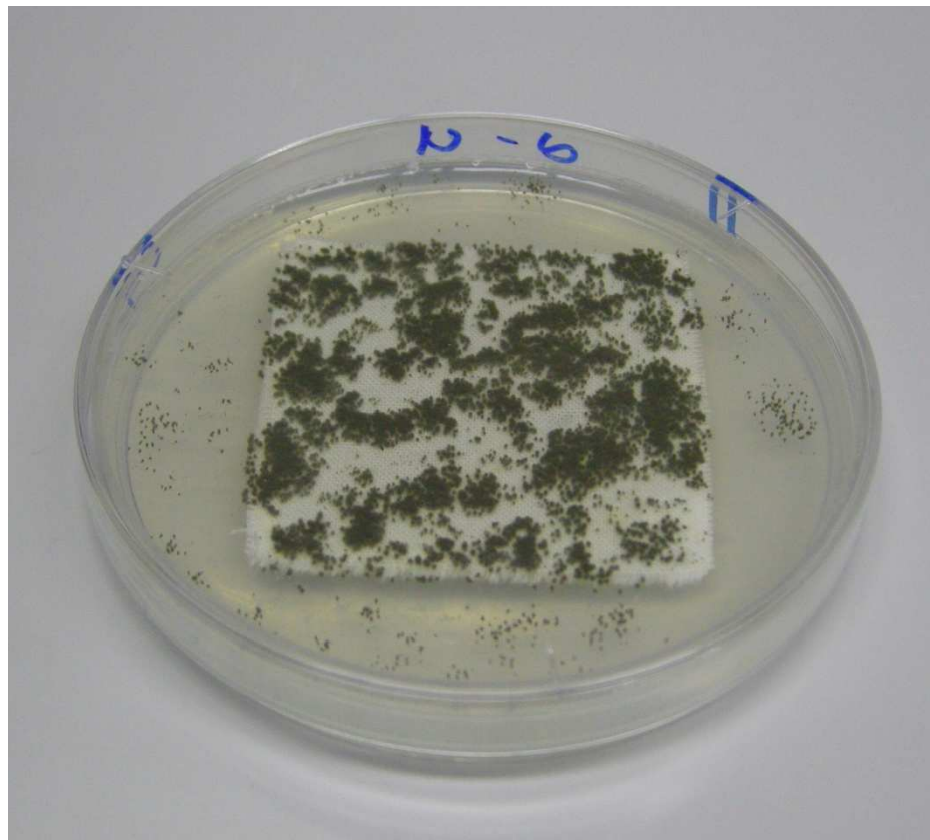

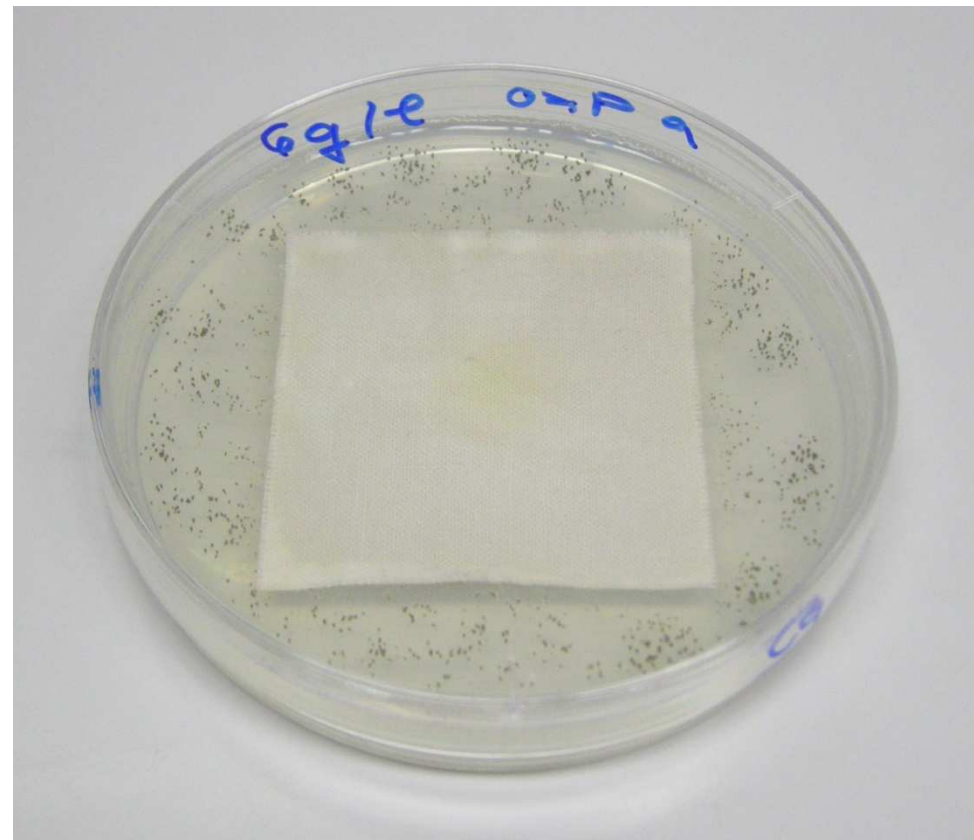
**Nanašanje suspenzije
gliv na hranljivi agar**

**Nanašanje tekstilnega
vzorca na gojišče**

a

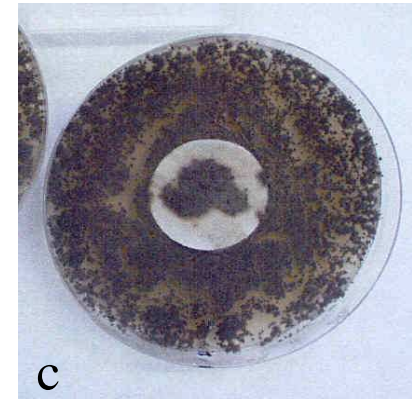
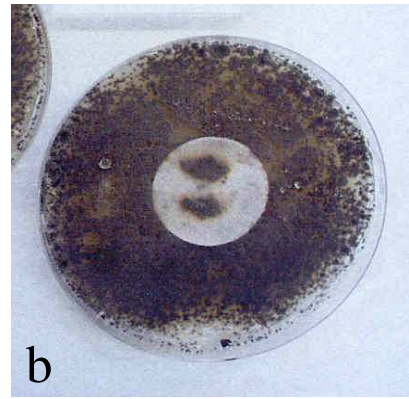
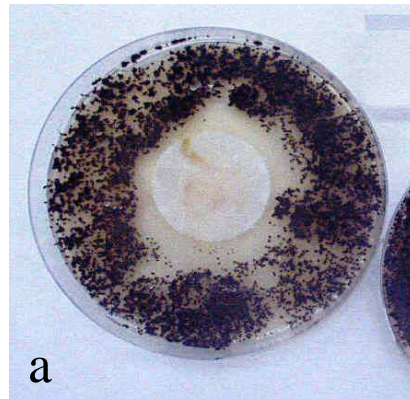

b

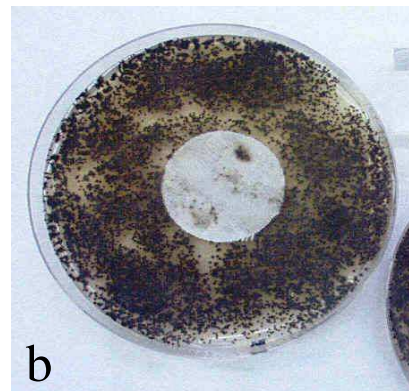
**Rast glive *Chaetomiu globosum* (ATCC 6205) na hranljivem agarju po 7-dnevni inkubaciji (Standard DIN 53931).
a – neapretiran vzorec; b –apretiran vzorec.**

Protimikrobne apreture

biocid

biostat

Fungicidno delovanje biocida in biostata za glivo *Chaetomiu globosum* (ATCC 6205) (Standard DIN 53931).

a – apretiran nepran vzorec; b – enkrat pran; c – desetkrat pran.

Zaščita tekstilij pred škodljivim delovanjem ultravijoličnih (UV) žarkov

Pomembna za lahke tkanine in pletenine namenjene za poletna oblačila.

**Škodljivi učinki
dolgotrajne
izpostavitve UV
žarkom**

**Pospešeno
staranje kože**

**Povečano tveganje za
kožnega raka**

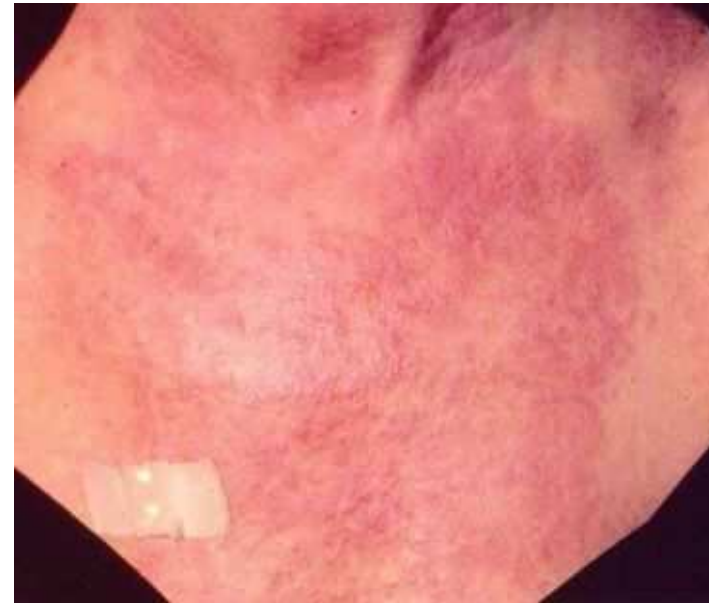
Sončne opekline

Poškodbe oči

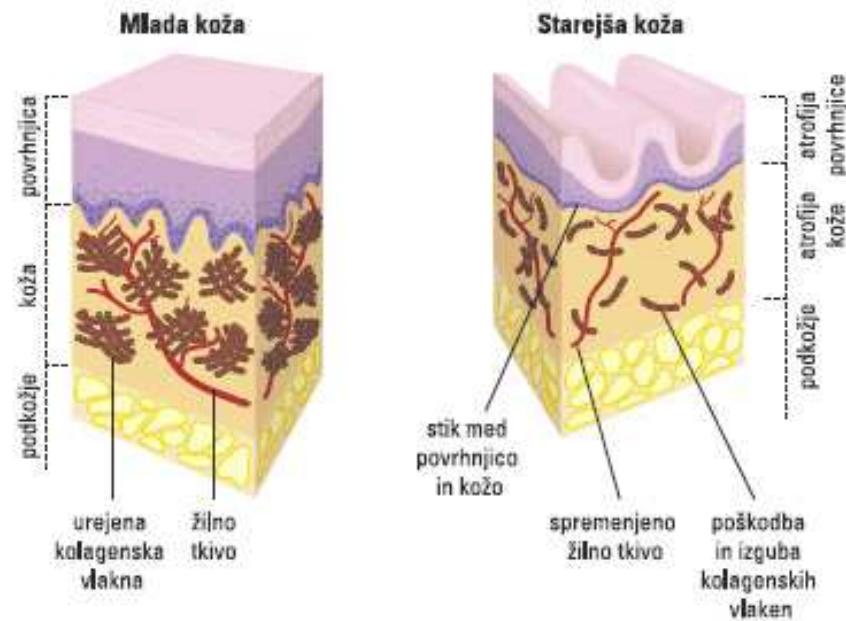
Poškodbe DNA

Sončne opekline

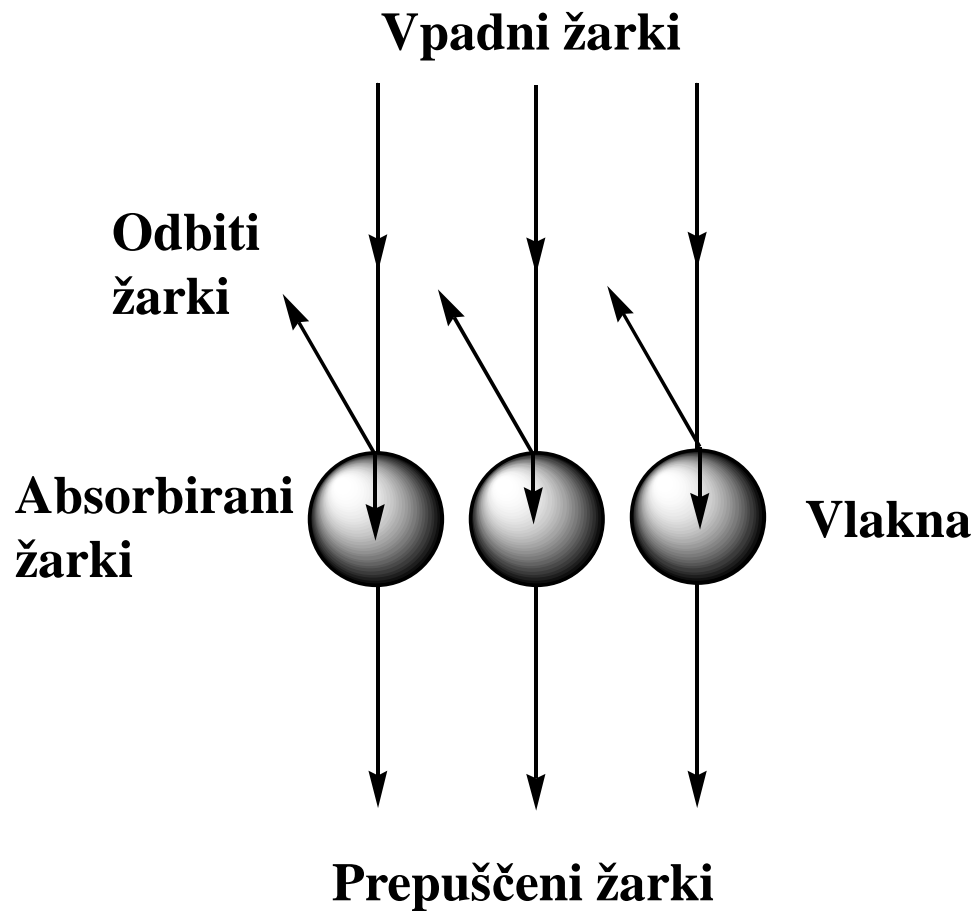

Pospešeno staranje kože

Spekter sončnega sevanja, ki doseže površino zemlje:

Sevanje	λ (nm)	Relativna jakost sevanja (%)	Povprečna energija fotona (kJ/mol)
UV-B	280 – 320	0,5	400
UV-A ₁	320 – 360	2,4	350
UV-A ₂	360 – 400	3,2	315
Vidna svetloba	400 – 800	51,8	200
IR	800 – 3000	42,1	63

Dejavniki, ki vplivajo na delež prepuščenih

žarkov:

- kemijska struktura vlaken,
- hrapavost površine vlaken,
- faktor kritja,
- prisotnost barvil,
- prisotnost UV absorberjev.

Žarki v stiku s tekstilnimi vlakni

Ultravijolični zaščitni faktor (UZF)

zaščitni učinek tekstilije pred UV žarki

UZF v odvisnosti od zaščitne sposobnosti tekstilije:

UZF vrednost	Ocena zaščitne sposobnosti
Manjša od 15	nezadovoljiva zaščita
15 - 24	dobra zaščita
25 - 39	zelo dobra zaščita
40 – 50, 50+	odlična zaščita

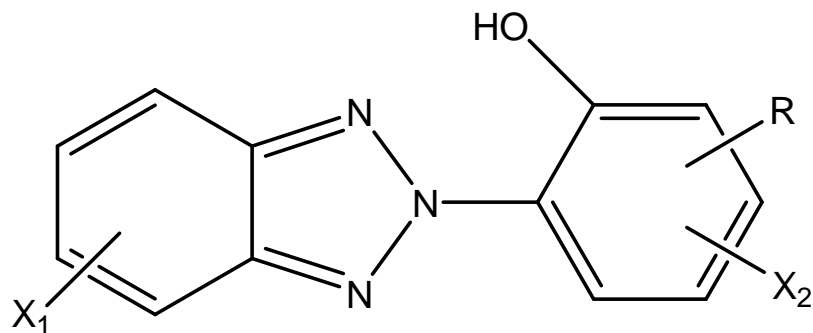
UZF nekaterih nepobarvanih tekstilnih vlaken:

Vlakno	Približna vrednost UZF
Bombaž	4
Volna	45
Svila	7
Poliester	26
Poliamid/elastomer (80/20)	12

UV absorberji:

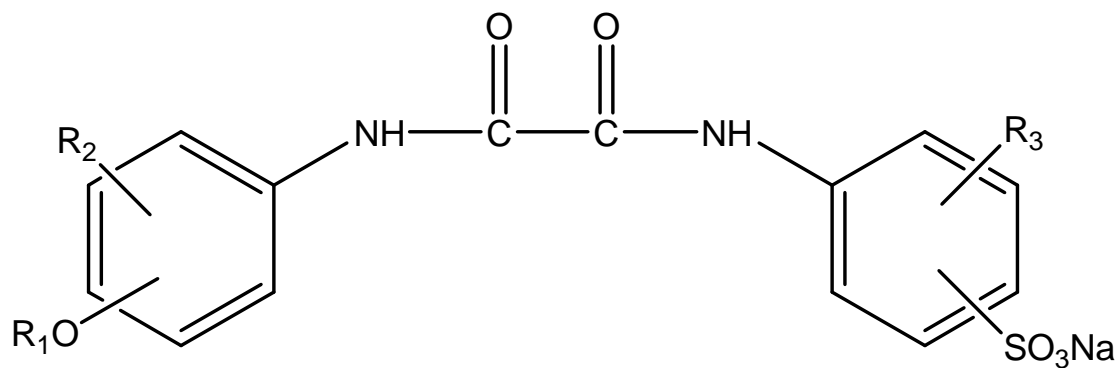
- organski (aromarske spojine),
- anorganski (TiO₂).

Strukture organskih UV absorberjev za naravna tekstilna vlakna:

derivati benzotriazola

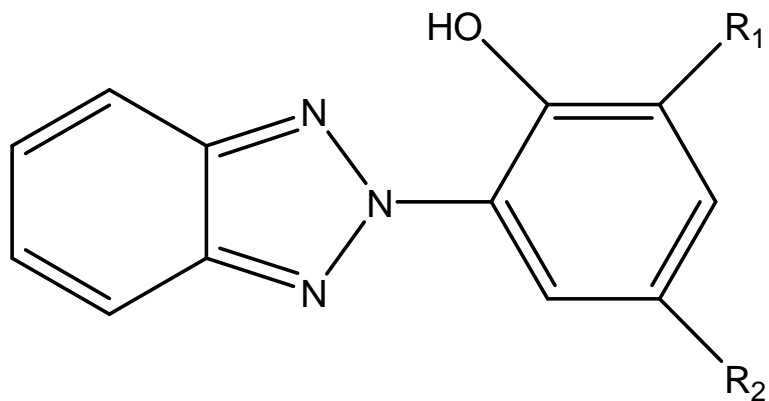
R = alkil, alkoksi, sulfonska skupina,
X₁ = H, sulfonska skupina, halid,
X₁ = **X₂**

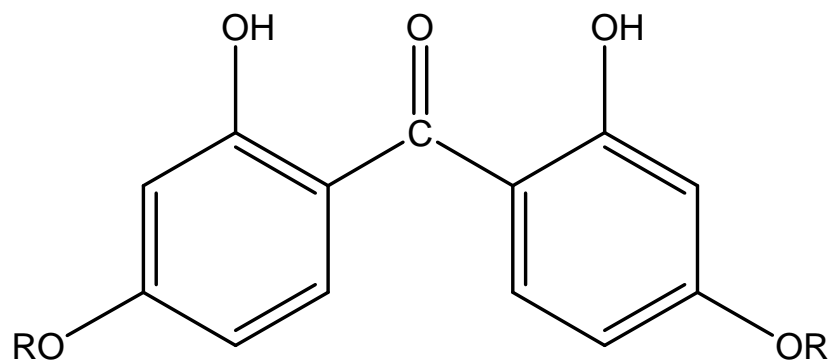
derivati dianilida

R₁ = alkilbenzil,
R₂ = H, halid, alkil, fenilalkil,
R₃ = **R₂**

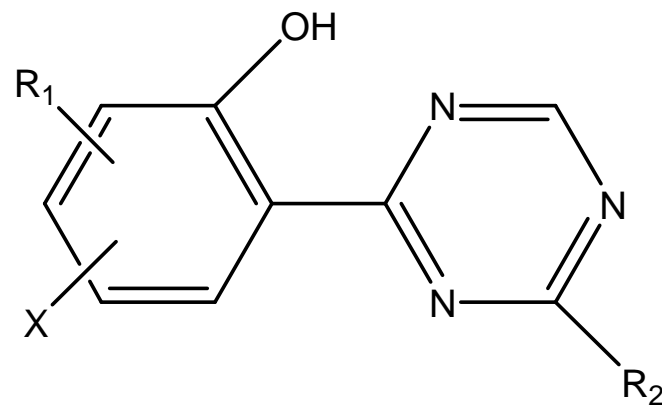
Strukture organskih UV absorberjev za sintetična tekstilna vlakna:

benzotriazoli

**benzofenoli
feniltriazini**

Ognjevarne apreture –

zaščita tekstilij pred gorenjem in vnetljivostjo

Pomembna je za:

- zaščitna oblačila (npr. za vojaške namene, gasilce),
- dekorativne tkanine (oblazinjeno pohištvo),
- preproge in talne obloge,
- zavese,
- posteljno perilo,
- tehnične tekstilije (v gradbeništvu, kmetijstvu).
- tekstilije v javnih prevoznih sredstvih, hotelih, gledališčih, kinodvoranah, šolah ...

Zaščitna oblačila

Dekorativne tkanine

Dejavniki, ki vplivajo na gorenje tekstilnih vlaken

Kemijska struktura vlaken

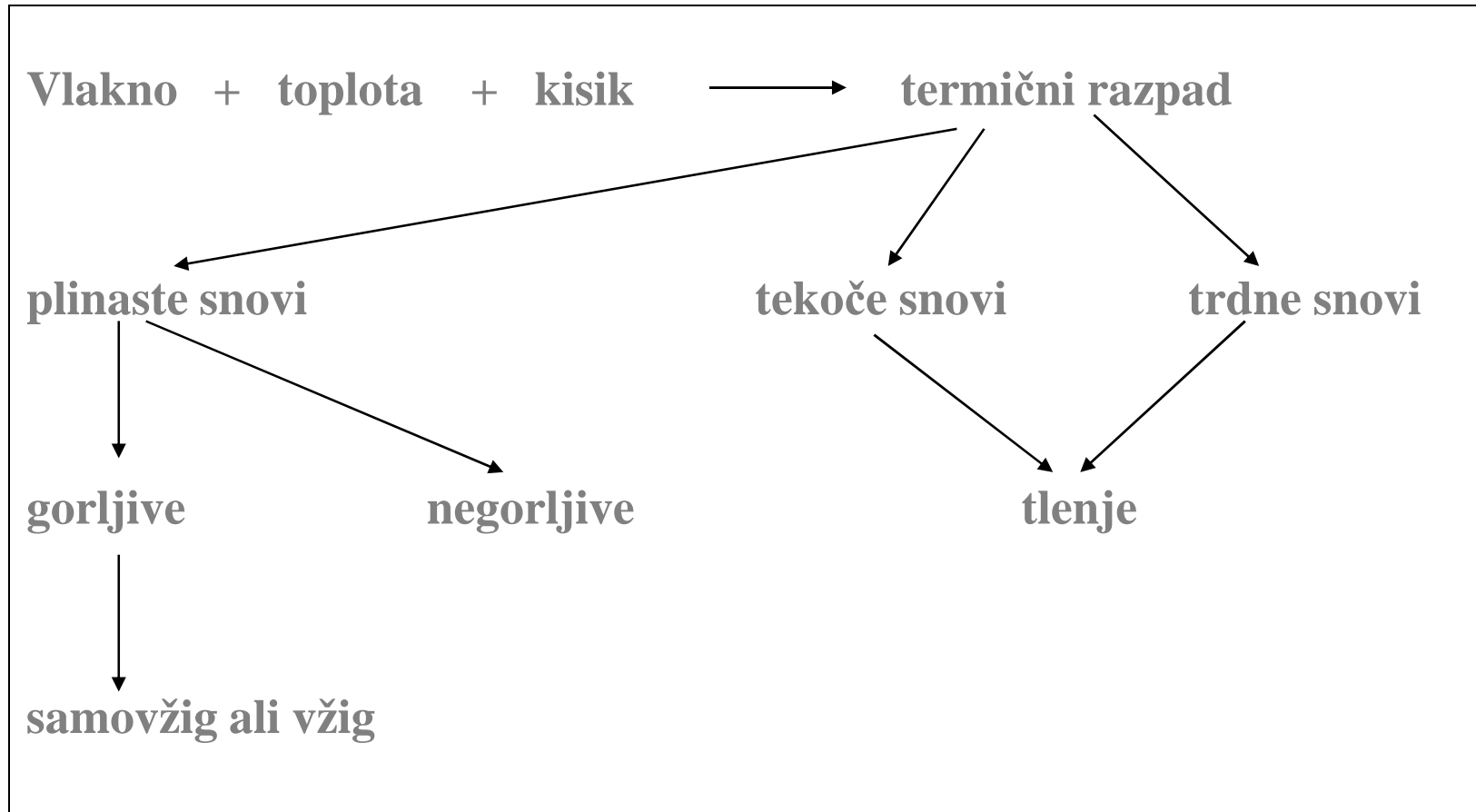
Konstrukcija preje in ploskovne tekstilije

Apreturna sredstva, tekstilna pomožna sredstva

Modni dodatki (zadrge, gumbi, našitki, sukanci)

Barvila

Učinkovitost toplotnega vira

Shematični prikaz termičnega razpada (pirolize) vlaken

Klasifikacija vlaken glede na vnetljivost:

A. Lahko vnetljiva vlakna:

- z LOI nižjim od 21

B. Težje vnetljiva vlakna:

- z LOI med 21 in 26-28,

C. Ognjevarna vlakna:

- z LOI nad 26-28.

Preglednica: Termični prehodi nekaterih splošno uporabnih vlaken in njihov LOI (Limiting Oxygen Index)

Vlakno	T_{tališča} (°C)	T_{samovžiga} (°C)	LOI (%)
Volna	-	570-600	25
Bombaž	-	350	18,4
Viskoza	-	420	18,9
Poliamid 6	215	450	20-21,5
Poliamid 6,6	265	530	20-21,5
Poliester	255	480	20-21
Akrilno	>220	>250	18,2
Polipropilen	165	550	18,6

Preglednica: Termični prehodi nekaterih splošno uporabnih vlaken in njihov LOI (Limiting Oxygen Index)

Vlakno	T_{tališča} (°C)	T_{samovžiga} (°C)	LOI (%)
Modakrilno	>240	690	29-30
PVC	>180	450	37-39
Meta-aramid (Nomex, Du Pont)	375	>500	29-30
Para-aramid (Kevlar, Du Pont)	560	>550	29
PTFE	-	560	95

Načini kemijske zaščite vlaken proti vnetljivosti:

- **taljenje sredstev, ki prekrijejo vlakna in preprečijo dostop zraka (borove, fosforjeve spojine),**
- **razkroj sredstev na negorljive pline, ki redčijo gorljivo plinsko zmes (dušikove spojine, klorirani parafini),**
- **povzročitev dehidriranja vlaken ter nastanek manj gorljivih plinov (fosforjeve, halogenske spojine).**

Pomembno je vzajemno delovanje sredstev v mešanici.

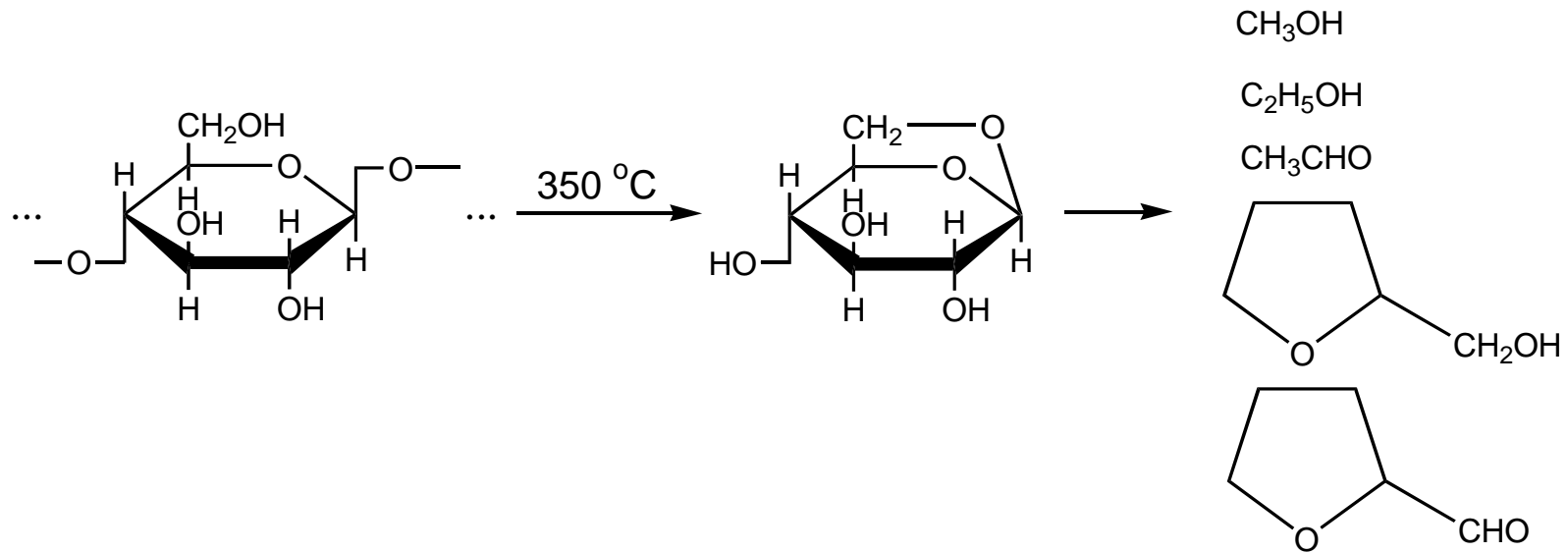
Kemijska zaščita

Ognjevarnost zagotavlja le sedem elementov:

fosfor (P),
antimon (Sb),
aluminij (Al),
dušik (N),
klor (Cl),
brom (Br),
bor (B).

Termični razkroj celuloznih vlaken:

Zaščitna sredstva za celulozna vlakna:

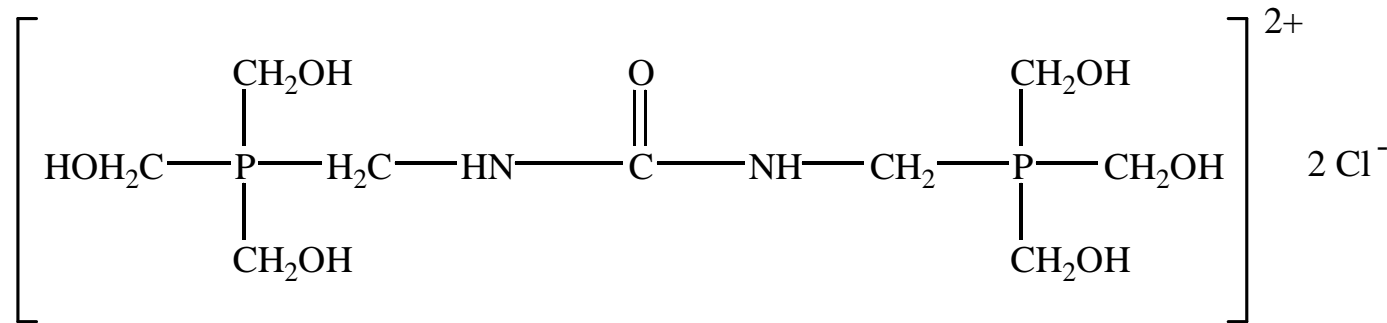
- anorganska,
- organska.

Anorganska sredstva za zaščito celuloznih vlaken:

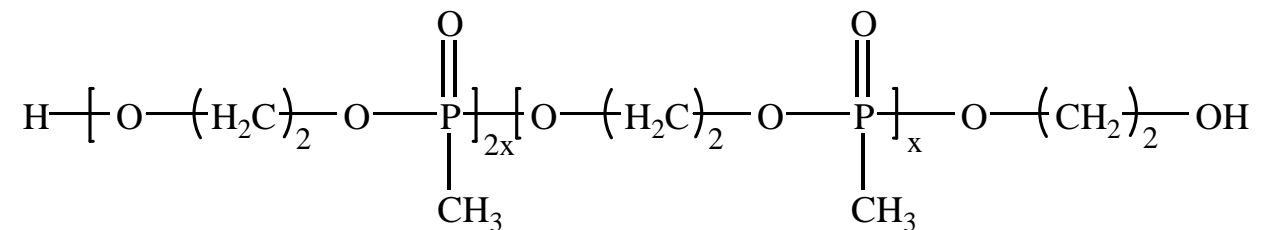
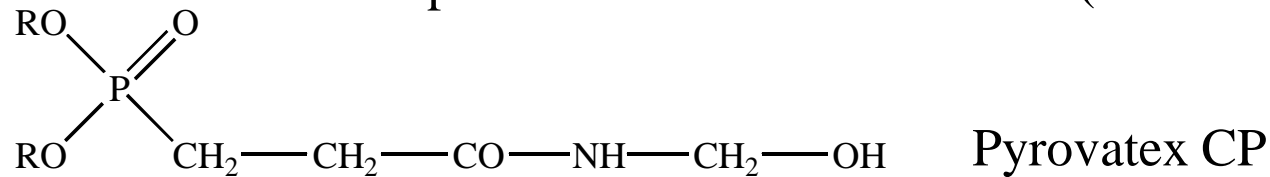
- amonijeve soli, npr. $(\text{NH}_4)_2\text{SO}_4$, $(\text{NH}_4)_3\text{PO}_4$, $(\text{NH}_4)_2\text{CO}_3$, NH_4Br ;
- borove, fosforjeve, žveplene, halogenske, titanove, antimonove soli, npr. H_3BO_3 , $\text{Na}_2\text{B}_4\text{O}_7$, $\text{KAl}(\text{SO}_4)_2$, Na_2SiO_3 , NaWO_4 ;
 PCl_3 , POCl_3 , TiCl_4 , SbO_3 ;
- mešani produkti z vzajemnim delovanjem:
 $\text{Na}_2\text{B}_4\text{O}_7 + \text{MgSO}_4$,
 $\text{KAl}(\text{SO}_4)_2 + \text{Na}_2\text{B}_4\text{O}_7 + \text{NaWO}_4$,
 $\text{Na}_3\text{PO}_4 + \text{NaWO}_4$,
 $\text{H}_3\text{BO}_3 + \text{NH}_4\text{Cl} + \text{Na}_2\text{SiO}_3$,
 $\text{KAl}(\text{SO}_4)_2 + (\text{NH}_4)_2\text{HPO}_4$.

Ognjevarne apreture

Strukture pomembnih organskih sredstev za zaščito celuloznih vlaken (vzajemno delovanje P in N spojin):

predkondenzat THPC/sečnina (Proban finish)

polifosfonijeva spojina

Zaščitna sredstva za poliestrna vlakna:

Anorganska zaščitna sredstva:

- halogenske, fosforjeve in halogen/fosforjeve spojine.

Organska zaščitna sredstva:

- polifosfonijeve spojine.

Zaščitna sredstva za mešanice PES/bombaž:

Enaka kot za celulozna in poliestrna vlakna.

Zaščitna sredstva za volnena vlakna:

Anorganska zaščitna sredstva:

- kromove, titanove in cirkonijeve spojine (K_2ZrF_6 , K_2TiF_6).

Organska zaščitna sredstva:

- predkondenzat THPC/sečnina.

Zaščitna sredstva za poliamidna vlakna:

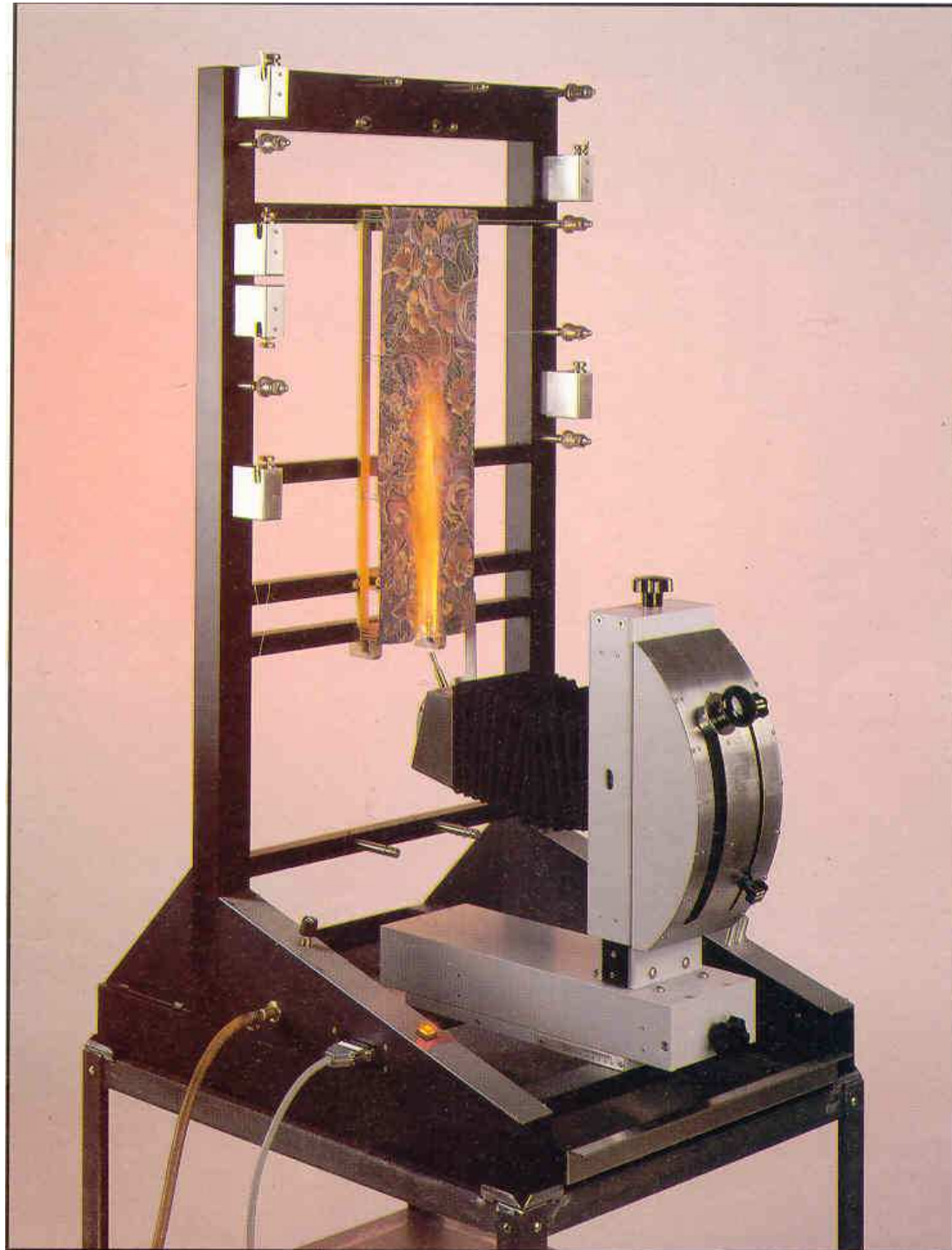
halogenske, fosforjeve (THPC) in dušikove spojine.

Ognjevarne apreture

**Komora za izvedbo
testa gorljivosti**

Ognjevarne apreture

Test gorljivosti

Ognjevarne apreture

Rezultati testa gorljivosti tekstilij pri vertikalno postavljenem vzorcu (Standard DIN 53906).

a – neapretiran vzorec, b – apretiran vzorec.

Zahteve za kemijska apreturna sredstva:

- **ekološka neoporečnost sredstev v proizvodnji in uporabi,**
- **neoporečnost fizioloških lastnosti,**
- **visoka učinkovitost pri čim manjših nanosih,**
- **obstojnost pri pranju in kemičnem čiščenju,**
- **Skladnost z barvili in drugimi plemenitilnimi sredstvi,**
- **ohranitev videza tekstilij,**
- **enostavnost nanosa na tekstilije na obstoječi plemenitilni opremi.**